

**UCHWAŁA NR XXI/151/20
RADY POWIATU W MOŃKACH**

z dnia 26 listopada 2020 r.

**w sprawie przyjęcia Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie
Monieckim na lata 2020 – 2029**

Na podstawie art. 4 ust. 1 pkt 3 i art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 r., poz. 920), w związku z art. 16 b ust. 1 i art. 19 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876) Rada Powiatu w Mońkach uchwała, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Powiatową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim na lata 2020 – 2029 stanowiącą Załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Mońkach.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Powiatu

Dariusz Jaworowski

Załącznik do Uchwały
Nr XXI/151/20
Rady Powiatu w Mońkach
z dnia 26 listopada 2020 r.

***STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
W POWIECIE MONIECKIM
NA LATA 2020-2029***

MOŃKI 2020

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
I. ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII POWIATU MONIECKIEGO Z CELAMI POLSKICH STRATEGII I INNYMI REGULACJAMI PRAWNYM W ZAKRESIE PLANOWANIA POLITYKI SPOŁECZNEJ	6
1. UZASADNIENIE STRATEGII.....	6
2. POLITYKA SPOŁECZNA JAKO WAŻNY ASPEKT POLITYKI KRAJU I UNII EUROPEJSKIEJ	8
3. USTAWY REGULUJĄCE SYSTEM POLITYKI SPOŁECZNEJ.....	9
II. CHAREKTERYSTYKA POWIATU MONIECKIEGO	13
1. POŁOŻENIE I PODSTAWOWE DANE	13
2. DEMOGRAFICZNY OBRAZ POWIATU	16
3. GOSPODARKA.....	18
4. OŚWIATA I WYCHOWANIE.....	19
5. OCHRONA ZDROWIA	30
6. KULTURA I SPORT	31
III. POMOC SPOŁECZNA	33
1. CELE I ZADANIA POMOCY SPOŁECZNEJ	33
2. ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ	35
IV. PROBLEMY POWIATU MONIECKIEGO	39
1. WSPÓLPRACA PODMIOTÓW W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ	39
2. POMOC SPOŁECZNA W GMINACH.....	40
3. POMOC SPOŁECZNA W POWIECIE.....	43
3.1. OPIEKA NAD DZIECKIEM I RODZINĄ	43
3.1.1. RODZINY ZASTĘPCZE.....	44
3.1.2. USAMODZIELNIENIA I KONTYNUOWANIE NAUKI	47
3.1.3. PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE	47
3.1.4. OŚRODEK INTERWENCJI KRYZYSOWEJ	48
3.2. OPIEKA NAD OSOBAMI W WIEKU PODESZŁYM	48
3.2.1. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ	49
3.2.2. KOMBATANCI.....	49
3.2.3. USŁUGI OPIEKUŃCZE.....	50
3.3. OPIEKA NAD OSOBAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI	50
3.3.1. TURNYSY REHABILITACYJNE	52
3.3.2. WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ.....	52
3.3.3. ZAOPATRZENIE W SPRZĘT REHABILITACYJNY, PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE I ŚRODKI POMOCNICZE	53
3.3.4. DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	53
3.3.5. LIKWIDACJA BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, W KOMUNIKOWANIU SIĘ I TECHNICZNYCH.....	54
3.3.6. REHABILITACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	55
3.3.7. PROGRAMY CELOWE PFRON.....	55
3.4. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE.....	56
3.5. UZALEŻNIENIA.....	59
3.5.1. ALKOHOLIZM	59
3.5.2. NARKOMANIA	62

3.5.3.	INNE NAŁOGI.....	63
3.5.4.	WSPÓLUZALEŻNIENIA.....	63
3.6.	PRZEMOC W RODZINIE	64
3.7.	BEZDOMNOŚĆ	65
3.8.	BEZROBOCIE	65
3.8.1.	BEZROBOCIE DŁUGOTRWALE.....	68
3.8.2.	UPRAWNIENIA DO ZASIŁKÓW DLA BEZROBOTNYCH	71
3.8.3	OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE BEZROBOTNE.....	73
3.9.	ZASOBY KADROWE W POMOCY SPOŁECZNEJ.....	74
V.	MISJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	75
1.	ANALIZA SWOT	75
2.	MISJA POWIATU	77
3.	CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	78
VI.	WDRAŻANIE I MONITOROWANIE STRATEGII.....	92
1.	WDRAŻENIA STRATEGII	92
2.	MONITOROWANIE STRATEGII	92
	ZAKOŃCZENIE	93
	SPIS RYSUNKÓW	94
	SPIS TABEL	94
	SPIS WYKRESÓW.....	95

Wstęp.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polski zawiera zapis mówiący o obowiązku, jaki ponosi państwo za rodzinę. Konstytucja nakłada na stronę wykonawczą stworzenie takich rozwiązań prawnych i uwarunkowań instytucjonalnych, aby podstawowa komórka społeczna, jaką jest rodzina, mogła sprawnie funkcjonować i zaspokajać swoje potrzeby społeczno – ekonomiczne. Zagwarantowanie osobom i rodzinom zagrożonym wykluczeniem społecznym przysługujących im konstytucyjnych praw wymaga stworzenia odpowiednich warunków korzystania z nich oraz mechanizmów wyrównywania szans. Bardzo istotną sprawą jest przeciwdziałanie ich dyskryminacji poprzez tworzenie społeczeństwa otwartego i dostępnego dla wszystkich. Zawarty w Nowym Jorku w dniu 19 grudnia 1966r. Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych również *uznał, że zgodnie z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka ideał wolnej istoty ludzkiej korzystającej z wolności obywatelskiej i politycznej oraz wyzwolonej od lęku i niedostatku może być osiągnięty tylko wówczas, kiedy zostaną stworzone warunki zapewniające każdemu korzystanie z praw obywatelskich i politycznych oraz gospodarczych, społecznych i kulturalnych.*

Występujące we współczesnym świecie różnego rodzaju kryzysy i zagrożenia winny być dostrzegane i uwzględniane w polityce gospodarczej i społecznej na wszystkich szczeblach organów administracyjnych państwa. Zadania i uprawnienia państwa w zakresie polityki społecznej podzielone są między organy centralne, samorządowe i terenowe. Jednak to państwo, jako podmiot na którym spoczywa obowiązek i odpowiedzialność za określenie, prowadzenie i finansowanie polityki społecznej w kraju stanowi o jej kształcie.

Wdrożona z dniem 1 stycznia 1999 roku reforma ustrojowa państwa wniosła szereg zmian w zasadach organizacji i działania władz publicznych. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym określa zakres działania i zadania powiatu. Na nowe struktury samorządu terytorialnego, jakimi są powiaty nałożono realizację zadań publicznych o charakterze ponadgminnym m. in. w zakresie promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, wspierania osób niepełnosprawnych, porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej przekazano samorządom powiatowym realizację całych obszarów pomocy społecznej państwa. Wejście Polski do Unii Europejskiej również postawiło przed władzami samorządowymi nowe zadania z zakresu polityki społecznej, wynikające z polityki regionalnej Unii Europejskiej.

Przed władzami samorządowymi oraz instytucjami pomocy społecznej stoją do rozwiązania bardzo trudne problemy społeczne. Rosnąca ciągle liczba problemów społecznych, ich specyfika oraz warunki prawno - ekonomiczne stawiają przed powiatem niezwykle złożone i ważne zadanie.

Podejmowane przez powiat działania winny zapobiegać przede wszystkim kryzysom gospodarczym, ograniczać ich negatywne skutki oraz rozwiązywać kwestie społeczne, w tym dotyczące szczególnie bezrobocia i związanej z nim sfery ubóstwa. Systemowe podejście daje szanse na rozwiązania strukturalne i skuteczne wyłączenie osób z systemu pomocy społecznej w wyniku ich reintegracji zawodowej.

Problemy społeczne, z jakimi borykają się najczęściej współczesne rodziny występują w związku z:

- bezrobociem,
- ubóstwem,
- niepełnosprawnością,
- przemocą fizyczną i psychiczną,
- sieroctwem naturalnym lub społecznym,
- uzależnieniem od alkoholu lub narkotyków,
- dysfunkcyjnością rodzin,
- trudnościami wychowawczymi z dziećmi.

Wszystkie wymienione wyżej sytuacje kryzysowe mają zasadniczy wpływ na jakość życia i funkcjonowania nie tylko rodzin, ale także całej społeczności lokalnej. Jak wiemy, problemy społeczne nie są cechą pojedynczych osób, ale całych rodzin, środowisk i grup społecznych. Postrzeganie zjawiska, jako dylematu całej społeczności lokalnej daje realne szanse na strategiczne rozwiązania społeczne na poziomie powiatu.

Zadaniem pomocy społecznej jest udzielanie takiego wsparcia osobom i rodzinom, które umożliwi im samodzielną egzystencję, da szansę zaspokojenia podstawowych potrzeb, zapewni skuteczną realizację ról społecznych i stworzy możliwości rozwoju. Działania polityki społecznej winny również zmierzać w kierunku wyrównywania warunków życia i pracy na każdym etapie życia i w różnym wieku. Innym ważnym celem jest usuwanie nierówności społecznych, tworzenie równego dostępu do korzystania z praw obywatelskich oraz kształtowanie stosunków społecznych.

Jak czytamy w Ustawie pomoc społeczna:

- ✓ *jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby możliwości;*
- ✓ *wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.*

Skutecznie pomóc – to znaczy także pozbawić uprawnień do pomocy społecznej poprzez usunięcie bądź ograniczenie dysfunkcji, wyprowadzić z grupy ryzyka w każdym przypadku, kiedy jest to tylko możliwe. Skuteczność takich działań jest uwarunkowana kompleksowym podejściem do problemów i wprowadzeniem systemowych rozwiązań.

Zmiany w funkcjonowaniu pomocy społecznej w kierunku rozwiązań systemowych stanowią szansę na to, że następne pokolenie, nie stanie się podopiecznymi pomocy społecznej. Działania w ramach Strategii, pozwolą nie tylko na usuwanie przyczyn tkwiących często w sferze psychicznej i społecznej, ale również umożliwią rozszerzenie form pomocy instytucjonalnej i skuteczne rozwiązywanie problemów poszczególnych grup docelowych.

I. ZGODNOŚĆ CELÓW STRATEGII POWIATU MONIECKIEGO Z CELAMI POLSKICH STRATEGII I INNYMI REGULACJAMI PRAWNYM W ZAKRESIE PLANOWANIA POLITYKI SPOŁECZNEJ

1. UZASADNIENIE STRATEGII

Opracowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim jest wymogiem dwóch regulacji prawnych:

1. Ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej, której art. 19 ust. 1 mówi:

„Do zadań własnych powiatu należy:

- 1) *opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami”*

oraz

2. Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, której art. 9 ust. 1 mówi:

„Do zadań samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy należy:

- 1) *opracowanie i realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, o której mowa w odrębnych przepisach”:*

Strategia jest potrzebą i wymogiem nowej sytuacji społeczno – gospodarczej kraju, która zaistniała po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Akces do UE otworzył nie tylko przed Polską, ale także przed organami samorządowymi niższego szczebla zupełnie nowe możliwości pozyskiwania funduszy strukturalnych na rozwój lokalny, w tym także na politykę społeczną.

Powiatowa strategia jest elementem zarządzania strategicznego, którego głównym celem jest rozwiązywanie kluczowych problemów społeczności lokalnych. Rozwiązywanie problemów społecznych jest procesem długofalowym i dlatego celowym jest wytyczenie kierunków działań zmierzających do poprawy jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Opracowanie „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim” oparte jest na diagnozie problemów osób zamieszkujących powiat moniecki. Sytuacje kryzysowe, z którymi borykają się mieszkańcy naszego powiatu oraz pracownicy usiłujący je rozwiązać, są problemami występującymi w skali całego kraju. Marginalizacja i dyskryminacja ze względu na bezrobocie, ubóstwo, niepełnosprawność lub inną sytuację kryzysową obciąża ogromnymi kosztami państwo opiekuńcze. Aby znacznie ograniczyć koszty należy opracować taką strategię, by wszystkie rozwiązania w ramach polityki społecznej były ściśle związane ze wszystkimi innymi działaniami władz samorządowych.

Powiatowa Strategia uwzględnia ewolucję instytucji pomocy społecznej, która zmierza do ograniczenia opiekuńczej roli państwa na rzecz pomocy samorządowej przy wsparciu organizacji pozarządowych. Największym i najboleśniejszym problemem, z jakim spotykają się pracownicy jednostek pomocy społecznej jest bierna a wręcz roszczeniowa postawa świadczeniobiorców. Strategia w swoich założeniach uwzględnia zmianę funkcji instytucji pomocy społecznej – jej przejście od funkcji ratowniczej do prewencyjno – pomocowej. Uwzględnia również ewolucję postawy klientów pomocy społecznej, zmianę ich roli z biernego, roszczeniowego świadczeniobiorcy na aktywnego uczestnika włączającego się w proces pomocy wyjścia z kryzysu. Założeniem programu jest również wypracowanie nowych metod pracy socjalnej, dzięki którym możliwe będzie usamodzielnienie poszczególnych osób i całych rodzin oraz poprawa ich funkcjonowania w środowisku lokalnym. Nowe metody pracy z klientem mogą zapobiegać lub znacznie ograniczać zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej.

Istotną rolę w planowaniu strategicznym wyprowadzenia osób z sytuacji kryzysowych upatrujemy w systemie wsparcia psychologicznego i poradnictwie oraz umacnianiu postaw aktywnych. Strategia rozwiązywania problemów społecznych, poza rozszerzeniem i pogłębieniem form pracy socjalnej, zakłada ścisłą współpracę nie tylko z instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną, ale również z placówkami edukacyjnymi, służbą zdrowia, policją, sądami i innymi.

Powiatowa Strategia w swoich założeniach nie ogranicza się tylko do zadań już realizowanych przez instytucje powiatowe działające na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Zakłada również włączenie do współpracy całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających bezpośrednio i pośrednio na niwie polityki społecznej. Jedynie ścisła współpraca wszystkich jednostek umożliwi przyjęcie nowych rozwiązań mających na celu ograniczenie zjawisk mających bezpośredni wpływ na występowanie sytuacji kryzysowych.

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim to dokument strategiczny określający priorytety, cele i podejmowane działania w ramach pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Jej zadaniem jest określenie względnie trwałych wzorców interwencji społecznych podejmowanych w obrębie danej jednostki i rodziny celem rozwiązania jej problemów. Zapisy strategii winny uwzględniać działania wszystkich instytucji zajmujących się rozwiązywaniem problemów społecznych i mających wpływ na zaspokajanie niezbędnych potrzeb poszczególnych osób i rodzin oraz poprawę warunków i jakości ich życia.

Odpowiednio zaprojektowana i wdrożona w życie polityka społeczna winna przynieść korzyści nie tylko jej beneficjentom, ale wszystkim obywatelom i całemu społeczeństwu. Jednakże samo opracowanie strategii nie uczyni cudu i nie rozstrzygnie kluczowych problemów społecznych, z jakimi boryka się społeczeństwo powiatu monieckiego. Aby osiągnąć zamierzone cele konieczne jest wdrożenie strategii, jej monitorowanie oraz ścisła współpraca wszystkich instytucji działających w obszarze polityki społecznej.

2. POLITYKA SPOŁECZNA JAKO WAŻNY ASPEKT POLITYKI KRAJU I UNII EUROPEJSKIEJ

Przyjęta przez Radę Ministrów (uchwała nr 104 Rady Ministrów z dnia 18 czerwca 2013 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020) nakreśla kierunki działań Rzeczypospolitej Polskiej zmierzające do ograniczenia rosnącego ubóstwa i podziału społecznego. Wyznacza również ważną rolę w realizacji polityki społecznej sektorowi obywatelskiemu i rynkowemu oraz władzom regionalnym i lokalnym. Zakłada, że współpraca wszystkich jednostek, przy aktywnej postawie państwa pozwoli na pełną realizację systemu pomocowego i ochronę najbardziej podatnych na wykluczenie społeczne.

Głównym celem SRKL jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez zdobywanie potencjałów osób w taki sposób, by mogły w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Poza celem głównym w SRKL wyznaczono pięć celów szczegółowych:

- wzrost zatrudnienia;
- wydłużenie aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych;
- poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- poprawa zdrowia obywateli oraz podniesienie efektywności opieki zdrowotnej;
- podniesienie poziomu kompetencji i kwalifikacji obywateli.

W 2000 roku kraje Unii Europejskiej przyjęły Strategię Lizbońską, której założeniem było uczynienie z UE obszaru o dynamicznie rozwijającej się gospodarce, przy jednoczesnym wzroście zatrudnienia i spójności społecznej z równoczesnym poszanowaniem środowiska naturalnego.

Europejski Model Społeczny Unii Europejskiej i Rady Europy zakłada odpowiedzialność państwa za poziom i jakość życia wszystkich obywateli oraz wieloaspektowość i wielopoziomowość polityki społecznej. W planowaniu polityki społecznej uwzględnia zmieniającą się strukturę wiekową oraz zmiany stylu życia społeczeństwa. Podstawowy dokument Europejskiego Modelu Społecznego, jakim jest Zrewidowana Europejska Karta Społeczna oraz Karta Podstawowych Praw Unii Europejskiej zawiera katalog praw społecznych i socjalnych polityki społecznej.

Wszystkie wymienione dokumenty zakładają, że odpowiednio zaprojektowana i wdrożona polityka społeczna stanowi swego rodzaju inwestycję, która przynosi korzyści wszystkim obywatelom i całemu społeczeństwu.

Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim w swych założeniach uwzględnia priorytety wytyczone przez w/w dokumenty. Powiatowa Strategia pozostaje w ścisłej korelacji z Planem Rozwoju Lokalnego dla Powiatu Monieckiego oraz wojewódzkimi i krajowymi programami z zakresu pomocy społecznej. Jest również zgodna z opracowanymi przez Polski Rząd priorytetami, obszarami wykorzystania oraz mechanizmami wdrażania funduszy unijnych.

Opracowanie i wdrażanie w życie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim, oprócz poprawy jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, daje możliwość ubiegania się o środki unijne w ramach programów operacyjnych.

Integralną część powiatowej Strategii stanowią opracowane przez jednostki organizacyjne powiatu następujące dokumenty:

- przyjęty Uchwałą Nr XVI/106/16 Rady Powiatu w Mońkach z dnia 25 maja 2016 r. Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2016 - 2026 – opracowywanie PCPR w Mońkach;
- przyjęty Uchwałą Nr VII/43/15 Rady Powiatu w Mońkach z dnia 29 kwietnia 2015 r. Powiatowy Program Promocji Zatrudnienia i Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2015 – 2020 – opracowywanie PUP w Mońkach;
- przyjęty Uchwałą Nr XVI/119/20 Rady Powiatu w Mońkach z dnia 30 kwietnia 2020 r. Program współpracy Powiatu Monieckiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na 2020 r. – opracowywanie Starostwo Powiatowe w Mońkach.

3. USTAWY REGULUJĄCE SYSTEM POLITYKI SPOŁECZNEJ

1) Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn. zm.), która określa:

- 1) zadania w zakresie pomocy społecznej;
- 2) rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania;
- 3) organizację pomocy społecznej;
- 4) zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 *„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”*.

W myśl art. 3 ust. 1 *„Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka”*.

Według art. 7 Ustawy *„pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom w szczególności z powodu:*

- 1) ubóstwa;
- 2) sieroctwa;
- 3) bezdomności;
- 4) bezrobocia;
- 5) niepełnosprawności;
- 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby;
- 7) przemocy w rodzinie;
- 7a) potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi;
- 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- 11) trudności w integracji cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą;

- 12) *trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;*
- 13) *alkoholizmu lub narkomanii;*
- 14) *zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej;*
- 15) *klęski żywiołowej lub ekologicznej”.*

2) Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego
(Dz. U. z 2020 r. poz. 685 z późn. zm.).

„Uznając, że zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa, stanowi się, co następuje:

Art. 1.1. Ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane.

2. *W działaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego mogą uczestniczyć stowarzyszenia i inne organizacje społeczne, fundacje, samorządy zawodowe, kościoły i inne związki wyznaniowe oraz grupy samopomocy pacjentów i ich rodzin, a także inne osoby fizyczne i prawne”*

Zgodnie z art. 2 „Ochrona zdrowia psychicznego obejmuje realizację zadań dotyczących:

- 1) *promocji zdrowia psychicznego i zapobieganiu zaburzeniom psychicznym,*
- 2) *zapewnianiu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym,*
- 3) *kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi, właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałaniu ich dyskryminacji”.*

3) Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. (t. j. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.)

Zgodnie z art. 7 ust. 1 Uchwały „Rehabilitacja osób niepełnosprawnych oznacza zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej”.

Jak czytamy w ustawie „Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym”.

Art. 35a Ustawy określa zadania powiatu, które są realizowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie i powiatowe urzędy pracy.

4) Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688 z późn. zm.).

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie jest ważnym aktem prawnym, wprowadzającym kompleksowe rozwiązania dotyczące podstawowych dziedzin działalności organizacji pozarządowych w Polsce.

Ustawa reguluje m. in. zasadę „*prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe i korzystania z tej działalności przez organy administracji publicznej w celu wykonywania zadań publicznych*”.

5) Ustawa z dnia 26 października 1982 r., o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2019 r. poz. 2277 z późn. zm.)

Ustawa zakłada, iż większość kompetencji i środków finansowych jest zlokalizowana na poziomie samorządów gmin, które na mocy ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi uzyskały kompetencje do rozwiązywania problemów alkoholowych w społecznościach lokalnych.

Zgodnie z art. 4 ust 1 „*prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracja społeczna osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań gminy*”.

6) Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218).

Zgodnie z art. 2 ust. 2 Ustawy ilekroć jest mowa o:

„*przemocy w rodzinie – należy przez to rozumieć jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (członków rodziny i innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym i psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

W myśl art. 3 osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się pomocy, w szczególności w formie:

- 1) *poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego i socjalnego;*
- 2) *interwencji kryzysowej i wsparcia;*
- 3) *ochrony przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się z osobą pokrzywdzoną;*
- 4) *zapewnienia, na żądanie osoby dotkniętej przemocą, bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.*

7) Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii. (Dz. U. z 2019r poz. 852 z późn. zm.)

Zgodnie z Ustawą „*narkomania jest to stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających lub substancji psychotropowych albo środków zastępczych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich*”.

Według art. 2 ust.1 Ustawy przeciwdziałanie narkomanii realizuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, gospodarczej, oświatowo-wychowawczej i zdrowotnej, a w szczególności:

- 1) *działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i zapobiegawczą;*

- 2) *leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych;*
- 3) *ograniczanie szkód zdrowotnych i społecznych;*
- 4) *nadzór nad substancjami, których używanie może prowadzić do narkomanii;*
- 5) *zwalczanie niedozwolonego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii;*
- 6) *nadzór nad uprawami roślin zawierających substancje, których używanie może prowadzić do narkomanii.*

Niniejsza ustawa określa zasady i tryb postępowania w zakresie przeciwdziałania narkomanii, zadania i uprawnienia organów administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów w zakresie przeciwdziałania naruszeniom prawa dotyczącego obrotu, wytwarzania, przetwarzania, przerobu i posiadania substancji, których używania może prowadzić do narkomanii oraz organy właściwe do jej wykonania i kary za nieprzestrzeganie przepisów tejże ustawy.

8) Ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176 ze zm.)

Przepisy ustawy stosuje się w szczególności do:

- 1) *bezdolnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,*
  - 2) *uzależnionych od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego,*
  - 3) *uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej,*
  - 4) *chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,*
  - 5) *długotrwale bezrobotnych w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,*
  - 6) *zwalnianych z zakładów karnych mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,*
  - 7) *uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,*
  - 8) *osób niepełnosprawnych, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,*
- którzy podlegają wykluczeniu społecznemu i ze względu na swoją sytuację życiową nie są w stanie własnym staraniem zaspokoić swoich podstawowych potrzeb życiowych i znajdują się w sytuacji powodującej ubóstwo oraz uniemożliwiającej lub ograniczającej uczestnictwo w życiu zawodowym, społecznym i rodzinnym.*

Ustawa o zatrudnieniu socjalnym stwarza szansę na powrót do społeczeństwa w/w osób, które z różnych powodów znalazły się na marginesie życia społecznego. Kładzie głównie nacisk na edukację i aktywizację środowisk marginalizowanych zawodowo i społecznie oraz na wspieranie zatrudnienia tych osób. Zatrudnienie socjalne jest to zapewnianie osobom, o których mowa wyżej, możliwości uczestnictwa w zajęciach prowadzonych przez centra integracji społecznej, kluby integracji społecznej i zatrudnienie wspierane (pomoc osobie w podjęciu pracy lub podjęcia działalności gospodarczej).

9) Ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111 z późn. zm.)

Zgodnie z ustawą świadczeniami rodzinnymi są:

- 1) *zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;*
- 2) *świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny i świadczenie pielęgnacyjne;*
- 3) *zapomoga wypłacana przez gminy;*
- 4) *jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka.*

Oprócz wyżej wymienionych najważniejszych ustaw istnieje szereg innych uregulowań prawnych, które określają zasady i tryb postępowania w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu najsłabszych grup społecznych narażonych na to zjawisko.

II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU MONIECKIEGO.

1. POŁOŻENIE I PODSTAWOWE DANE

Powiat Moniecki położony jest w centralnej części województwa podlaskiego i należy do jego białostocko – suwalskiego podregionu. Zajmuje powierzchnię 138.259 ha, co stanowi 6,8% ogólnej powierzchni województwa. Pod względem powierzchni (1.382km²) powiat moniecki plasuje się na 7 miejscu w województwie.

rys.1. Mapa Polski z podziałem na województwa i szczegółowym podziałem województwa podlaskiego

Powiat Moniecki graniczy z pięcioma powiatami – grajewskim, augustowskim, sokólskim, białostockim i łomżyńskim.

Rys.2. Mapa powiatu monieckiego.

W strukturze Powiatu Monieckiego wchodzi 7 jednostek samorządowych: 3 gminy miejsko-wiejskie (Mońki, Knyszyn, Goniądz) oraz 4 gminy wiejskie (Jaświły, Jasionówka, Krypno i Trzcianne). W powiecie znajdują się 3 ośrodki miejskie – liczące 11 tysięcy mieszkańców Mońki, 3-tysięczny Knyszyn i 2-tysięczny Goniądz oraz 171 miejscowości wiejskich. Zgodnie z danymi statystycznymi, na dzień 31.12.2019 roku powiat moniecki liczył 40.412 mieszkańców i na 1 km² przypadało 29 osób.

Powiat Moniecki, położony u zbiegu rzek Biebrzy i Narwi, stanowi obszar o wyjątkowych i niespotykanych walorach krajobrazowych i ekologicznych. O bogactwie i niezwykłości obiektów przyrodniczych powiatu świadczy chociażby 14 pomników przyrody.

Zachodni obszar o powierzchni 39.515 ha (28,6%) zajmuje największy park narodowy w Polsce - Biebrzański Park Narodowy. BPN jest najcenniejszym obiektem przyrodniczym powiatu i unikatowym na skalę europejską. Kotlina Biebrzańska jest największym w Polsce, utworzonym podczas zlodowacenia środkowopolskiego, kompleksem torfowisk niskich, przejściowych i wysokich. Spotkać tu można, wysoczyzny, grądy śródbagiennie i nizinne oraz meandrujące dopływy Biebrzy

z licznymi starorzeczami. Ze względu na unikalne walory przyrodnicze, w 1993 roku na tym terenie utworzono największy w Polsce obszar ochronny - Biebrzański Park Narodowy, który swym zasięgiem obejmuje Kotlinę Biebrzy wraz z fragmentami jej dopływów. W roku 1995 konwencją RAMSAR Park został wpisany na międzynarodową listę wodno – błotnych obszarów chronionych.

Ze strony wschodniej, w granicach powiatu leżą obrzeża Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. prof. Witolda Sławińskiego, który posiada wielkie znaczenie ekologiczne i cenne walory krajobrazowe. W niecce Knyszyńskiej znajduje się płytkie jezioro Zygmunta Augusta utworzone sztucznie przez spiętrzenie rzeki Nereśli. Ponadto występują tu liczne moreny, którym towarzyszą dość rozległe pola sandrowe porośnięte Puszcza Knyszyńską. Kulminacje wzniesień na wymienionym obszarze są znaczne i osiągają około 220 m. n.p.m.

Krańce południowe powiatu monieckiego stanowią fragment Obszaru Krajobrazu Chronionego Doliny Narwi i zbliżają się do otuliny Narwiańskiego Parku Narodowego. Celem utworzenia narwiańskiego parku było zachowanie w naturalnym stanie ostatniego nieprzetworzonego przez człowieka fragmentu doliny Narwi, z całym jego bogactwem fauny i flory.

Północna i zachodnia część powiatu monieckiego należy do Kotliny Biebrzańskiej, natomiast południowa i wschodnia do Wysoczyzny Białostockiej, która została ukształtowana podczas zlodowacenia środkowopolskiego. Doliny rzeki Brzozówki rozczłonkują Wysoczyznę Białostocką na szereg mniejszych jednostek m. in.: na płaską nieckę Knyszyńską i falistą Wysoczyznę Goniądzką.

W ogólnej strukturze użytkowania gruntów, użytki rolne zajmują 45.306 hektarów (32,8%) powierzchni powiatu, powierzchnia użytków zielonych wynosi 34.151 ha (24,7%) oraz lasów – 27.343 ha (19,8%).

Klimat powiatu monieckiego, podobnie jak całego województwa podlaskiego wyraża się kontynentalizmem tj. długą zimą, stosunkowo krótkim przedwiośniem, najkrótszym w Polsce okresem wegetacyjnym i najniższą średnią temperaturą roczną – około 7°C. Również sumy opadów rocznych nie odbiegają od średnich wartości dla województwa i wahają się od 500mm (na terenie Kotliny Biebrzańskiej) do 600mm (na terenie Wysoczyzny Białostockiej).

Główny układ sieci hydrologicznej powiatu tworzy rzeka Narew z dopływem Nereślą oraz Biebrza z Brzozówką i Jegrznią. Ww rzeki to rzeki o typowo nizinnym charakterze z niskimi spadkami silnie meandrujące z licznymi zakolami i starorzeczami.

Na terenie powiatu monieckiego znajduje się również fragment Kanału Augustowskiego, a na obszarze Bagien Biebrzańskich Kanał Rudzki i Woźnawiejski. Ważnym elementem sieci hydrologicznej powiatu są także sztuczne zbiorniki wodne położone w Knyszynie, Popielewie i we wsi Czechowizna. Zbiornik w Czechowiznie, zwany także jeziorem Zygmunta Augusta jest największym zbiornikiem wodnym na obszarze powiatu i znajduje się na rzece Nereśl.

Przez teren powiatu przebiegają dwie ważne trasy komunikacyjne - jedną z nich jest linia kolejowa Białystok – Ełk, drugą droga krajowa nr 65. Przez piękne nasze obszary biegną także drogi wojewódzkie: Nr 670 - Osowiec- Goniądz – Suchowola oraz Nr 671- Tykocin – Knyszyn – Jasionówka – Korycin. Teren powiatu przecinają liczne drogi powiatowe o łącznej długości 952,3 kilometrów (859,2 km twardej nawierzchni) i drogi gminne długości 435,9 kilometrów (nawierzchnia twarda - 134,2 km).

Powiat Moniecki ze względu na położenie geograficzne, warunki społeczno – gospodarcze i walory przyrodnicze posiada duże możliwości rozwoju rolnictwa i turystyki.

2. DEMOGRAFICZNY OBRAZ POWIATU MONIECKIEGO.

Tabela nr 1. Ludność powiatu.

Wyszczególnienie	2017r.	2018r.	2019r.
Gmina Mońki	15.015	14.927	14.874
Gmina Knyszyn	4.780	4.781	4.750
Gmina Goniądz	4.934	4.934	4.932
Gmina Jaświły	5.035	5.485	4.847
Gmina Jasionówka	2.817	2.792	2.765
Gmina Krypno	4.043	4.023	3.973
Gmina Trzcianne	4.367	4.312	4.271
Ogółem ludność w powiecie monieckim	41.011	40.712	40.412

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie.

Analiza danych źródłowych z trzech lat wyraźnie wskazuje, że liczba ludności powiatu stale maleje. Jednym z powodów spadku liczby mieszkańców powiatu jest migracja młodzieży do innych miast, które dają większe możliwości edukacyjne w zakresie szkolnictwa wyższego. Innym powodem jest wyjazd młodych ludzi do krajów Unii Europejskiej w poszukiwaniu pracy i bardziej atrakcyjnych zarobków.

Tabela nr 2. Dane o mieszkańcach powiatu.

Wyszczególnienie	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Inne dane:			
narodziny	358	368	321
zgony	466	518	496
małżeństwa zawarte	235	220	182
rozwody	46	31	36

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie.

Z analizy danych statystycznych wynika, że ciągle malejąca liczba mieszkańców powiatu spowodowana jest także ujemnym wskaźnikiem przyrostu naturalnego. Ostatnie trzy lata wskazują, że liczba zgonów znacznie przewyższa liczbę urodzeń. W roku 2019 odnotowano 496 zgonów i tylko 321 narodzin.

Tabela nr 3. Ludność wg płci i wieku wg stanu na dzień 31.12.2019r.

W wieku	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Miasta			Wieś		
				Razem	Mężczyźni	Kobiety	Razem	Mężczyźni	Kobiety
0-4	1.693	882	811	639	340	299	1.054	542	512
5-9	1.706	869	837	604	321	283	1.102	548	554
10-14	1.954	1.017	937	636	332	304	1.318	685	633
15-19	1.900	931	969	750	328	422	1.150	603	547
20-24	2.651	1.394	1.257	791	430	361	1.860	964	896
25-29	3.231	1.736	1.495	1.077	543	534	2.154	1.193	961
30-34	3.115	1.685	1.430	1.174	623	551	1.941	1.062	879
35-39	3.017	1.594	1.423	1.106	557	549	1.911	1.037	874
40-44	2.802	1.448	1.354	1.025	536	489	1.777	912	865
45-49	2.706	1.360	1.346	932	461	471	1.774	899	875
50-54	2.763	1.405	1.358	1.025	481	544	1.738	924	814
55-59	2.736	1.391	1.345	1.090	520	570	1.646	871	775
60-64	2.753	1.412	1.341	1.105	496	609	1.648	916	732
65-69	2.217	1.061	1.156	895	403	492	1.322	658	664
70-74	1.631	704	927	608	257	351	1.023	447	576
75-79	1.188	449	739	382	130	252	806	319	487
80-84	1.086	335	731	361	110	251	725	245	480
85 i więcej	1.263	366	897	376	100	276	887	266	621
Powiat moniecki	40.412	20.059	20.353	14.576	6.968	7.608	25.836	13.091	12.745

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie.

Jak wynika z powyższych danych w powiecie monieckim bardzo dużą grupę wiekową, liczącą 12.014 osób, stanowią osoby dorosłe w przedziale wiekowym 20 – 39 lat – 29,73% ogółu mieszkańców. Największą zbiorowość, liczącą 13.760 osób, stanowią mieszkańcy powiatu w przedziale wiekowym 40-64 lat. Tak więc grono osób w wieku produkcyjnym wynosi 56,95% całej społeczności powiatu. Dużo, bo aż 7.385 osób -18,27% populacji stanowią osoby starsze w wieku 65 lat i więcej. Jest to wynikiem starzenia się społeczeństwa powiatu.

Wiek społeczeństwa jest istotnym elementem struktury demograficznej powiatu, a wzajemne relacje pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi świadczą o kondycji społeczeństwa. Jak łatwo zauważyć, w każdej grupie wiekowej przeważa liczba osób zamieszkujących tereny wiejskie. Spowodowane jest to faktem, że teren powiatu monieckiego, który jest typowo rolniczym zamieszkuje 24.836 ludności wsi, tj. 63,93% ogółu ludności. W trzech ośrodkach miejskich (Mońki, Knyszyn i Goniądz) przebywa 24.556 osób i stanowi to 60,76% łącznej liczby mieszkańców powiatu. Najtrudniejsza demograficznie sytuacja panuje na obszarach wiejskich, gdzie duży jest wskaźnik starzenia się społeczeństwa. Głównym powodem takiego stanu jest migracja osób ze wsi do miast oraz innych krajów.

Z powyższej tabeli wynika również, że teren powiatu zamieszkuje 20.059 mężczyzn (49,64%) i 20.353 kobiet (50,36%), tak więc według płci społeczność naszego powiatu dzieli się niemalże na połowę.

3. GOSPODARKA

Powiat Moniecki, który jest regionem typowo rolniczym w przeważającej części zamieszkuje ludność wsi. Z powyższych danych tabelarycznych wynika również, że przeważającą większość mieszkańców powiatu stanowią osoby w wieku produkcyjnym.

Na koniec 2019 roku zatrudnienie w sektorze rolnictwa, który jest głównym kierunkiem rozwoju powiatu monieckiego pracowało 69,98% ogółem zatrudnionych. W przemyśle i budownictwie znalazło zatrudnienie 7,8% ogólnej liczby osób pracujących oraz w sektorze usługowym 7,8% i sektorze finansowym 0,99%.

Tabela nr 4. Gospodarka powiatu

Podmiot gospodarczy	2017r. jed. gosp.	2018r. jed. gosp.	2019r. jed. gosp.
Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo	105	103	104
Przetwórstwo przemysłowe	165	165	171
Zaopatrzenie w energię, gaz, wodę	4	3	3
Budownictwo	460	507	561
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych oraz art. użytku osobistego i domowego	468	469	462
Hotele i restauracje	48	57	58
Transport, gospodarka magazynowa, łączność	151	167	149
Pośrednictwo finansowe	72	72	71
Administracja publiczna i obrona narodowa	9	11	12
Edukacja	20	23	25
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	92	96	105
Ogółem:	1.594	1.673	1.724

Zródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie.

Poza wymienionymi wyżej zakładami pracy, na terenie powiatu funkcjonuje również dobrze rozwinięte zaplecze biznesowe – liczne podmioty gospodarcze, urzędy i banki. W powiecie działają Zrzeszenia Producentów Rolnych oraz Zespół Doradztwa Rolniczego.

Na terenie powiatu monieckiego dobrze rozwinięte jest rolnictwo, które jest głównym kierunkiem rozwoju naszego regionu. Rolnictwo cechuje bardzo duże rozdrobnienie. Większość stanowią małe i średnie gospodarstwa rolne o powierzchni do 20 hektarów, mało jest natomiast gospodarstw powyżej 50 hektarów. W strukturze użytków rolnych powiatu monieckiego bardzo mały jest udział sadów i plantacji warzyw. Duży jest natomiast udział łąk i pastwisk co stwarza bardzo dobre warunki do chowu bydła mlecznego i mięsnego. W strukturze zasiewów dominują zboża, co prowadzi do rozwoju hodowli rogowiczy, trzody chlewnej i drobiu.

Tabela nr 5. Zestawienie gruntów w poszczególnych gminach

Lp.	Nazwa jednostki samorządowej	Użytki rolne	Grunty orne	Użytki zielone	Lasy
1.	Miasto i Gmina Goniądz	13.618	6.216	7.402	11.998
2.	Miasto i Gmina Knyszyn	8.522	5.668	2.854	4.301
3.	Miasto i Gmina Mońki	12.444	8.810	3.634	2.031
4.	Gmina Jasionówka	7.507	4.847	2.660	1.282
5.	Gmina Jaświły	15.053	9.369	5.684	1.276
6.	Gmina Krypno	8.822	3.827	4.995	1.153
7.	Gmina Trzcianne	14.177	6.462	7.715	7.026
Powiat moniecki ogółem:		80.143	45.199	34.944	29.067

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie

19,9% ogólnej powierzchni powiatu stanowią obszary leśne, których podłoże stanowią przeważnie utwory zbudowane z piasków, a tylko w niektórych miejscach w zagłębieniach terenu występują rozległe torfy. Na obszarze powiatu występują różne typy siedliskowe lasu. Do najliczniejszych typów siedliskowych lasu w powiecie monieckim należą siedliska borowe. W borze suchym drzewostany tworzy sosna z domieszką brzozy, a na terenach bagiennych duży procent stanowi olcha. Na podłożach uboższych zbudowanych głównie z piasków dominuje brzoza i świerk. Duże zalesienie regionu, w wyniku którego następuje pozyskiwanie i potrzeba obróbki drewna powoduje, że na terenie powiatu funkcjonuje wiele zakładów tartacznych.

Położenie geograficzne powiatu daje możliwości współpracy z pobliskimi rynkami wschodnimi, a dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna sprzyja rozwojowi działalności gospodarczej. Niezwykła urokliwość naszego regionu oraz wyjątkowe i niespotykane walory krajobrazowe i ekologiczne stanowią znakomite warunki do rozwoju agroturystyki.

4. OŚWIATA I WYCHOWANIE

W powiecie monieckim funkcjonuje 1 szkoła ponadpodstawowa, podległa bezpośrednio samorządowi powiatu, jest to Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach.

W skład ZSOiZ w Mońkach wchodzi:

- Liceum Ogólnokształcące im. C.K. Norwida w Mońkach
- Szkoła Specjalna Przesposabiająca Do Pracy w Mońkach;
- Technikum w Mońkach;
- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Mońkach;
- Branżowa Szkoła I Stopnia w Mońkach;
- Szkoła Policealna w Mońkach.

Przy szkole funkcjonuje internat jako zaplecze dla uczniów spoza terenu Moniek. W roku szkolnym 2019/2020 internat dysponował 80 miejscami, a z zamieszkania w bursie skorzystało 75 uczniów.

Stypendia otrzymywane przez uczniów:

- za lata 2017/2018 – 105
- za lata 2018/2019 – 111
- za lata 2019-2020 – 166

W szkole organizowane są następujące zajęcia pozalekcyjne, prowadzone przez nauczycieli:

- Koło teatralne z języka angielskiego,
- Szkolne Koło Gastronomiczne,
- Wolontariat,
- Koło teatralne,
- Koło motoryzacyjne (na zajęciach koła jest realizowany program autorski, którego zadaniem jest przygotowanie uczniów do zmagania w Młodzieżowym Turnieju Motoryzacyjnym).
- zajęcia w ramach Siatkarskich Ośrodków Szkolnych,
- lekka atletyka, futsal, tenis stołowy, aerobik
- PCK (m.in. przygotowanie uczniów do Olimpiady Zdrowego Stylu Życia PCK, udział młodzieży w akcjach honorowego oddawania krwi),
- zajęcia pozalekcyjne przygotowujące do egzaminu maturalnego (język polski, biologia, matematyka, chemia, język rosyjski, geografia, język angielski) olimpiad oraz egzaminów zawodowych.

Młodzież podejmuje działania na rzecz ekologii i zdrowia (włączanie się w ogólnopolskie i lokalne akcje ekologiczne i związane z ochroną środowiska), współpraca z Biebrzańskim Parkiem Narodowym, Organizacją Ptaki Polskie, Nadleśnictwem Knyszyn.

Młodzież szkół zawodowych bierze udział w Ogólnopolskim Młodzieżowym Turnieju Turystyczno-Krajoznawczym, Olimpiadzie Wiedzy Hotelarskiej, Ogólnopolskim Turnieju Turbin Wiatrowych, w Mistrzostwach Polski Mechaników i Serwisantów "Młody Mechanik na Medal", w konkursie kulinarnym „Gotuj z Klasą”, „Bezpieczna praca w gospodarstwie rolnym”, udział w Turnieju Wiedzy i Umiejętności Rolniczych.

Osiągnięcia uczniów w konkursach, olimpiadach i przeglądach w roku 2019

Lp.	Nazwa olimpiady, konkursu, przeglądu	Organizator	Zasięg	Nazwa osiągnięcia
1.	Ogólnopolski konkurs fotograficzny „Geografia-proces, form, obiekt”	Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego	ogólnopolski	II miejsce/ laureat
2.	II Ogólnopolski konkurs fotograficzny „Geografia-proces, forma, obiekt”	Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego	ogólnopolski	II miejsce / laureat
3.	Ogólnopolski Konkurs Wiedzy i Umiejętności Technicznych	Zakład Mechaniki i Budowy Maszyn Wydziału Inżynierii i Ekonomii Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Ciechanowie	ogólnopolski	III miejsce / laureat
4.	Międzynarodowy Konkurs Fotograficzno-Filmowy „I live by the Sea”	Today We Have we współpracy z EurOcean, Instytutem Oceanologii PAN,Ciencia Viva i Ocean Sanctuary Alliance	międzynarodowy	laureat

5.	Międzynarodowy Młodzieżowy Konkurs prac naukowych i twórczych „Horyzont - 2100”	Moskiewski Państwowy Uniwersytet Technologii i Zarządzania im. K.G. Razumowski	międzynarodowy	II miejsce
6.	XVII edycja Konkursu Recytatorskiego Poezji Rosyjskiej pt. „Puszkin i inni poeci złotego wieku rosyjskiej poezji”	Rosyjskie Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe w Polsce Zarząd Stowarzyszenia w Białymstoku	wojewódzki	II miejsce/ laureat
7.	IX Międzynarodowy Konkurs Puszkina „Jak mam na imię” - nominacja „Puszkin w moim życiu” organizowany przez Instytut Puszkina w Moskwie	Instytut Puszkina w Moskwie	międzynarodowy	II miejsce
8.	Ogólnopolski Konkurs na Prezentację Multimedialną „Моя маленькая родина” („Moja mała ojczyzna”)	Polskie Stowarzyszenie nauczycieli i Wykładowców Języka Rosyjskiego	ogólnopolski	I miejsce
9.	Ogólnopolski Konkurs na Prezentację Multimedialną „Моя маленькая родина” („Moja mała ojczyzna”)	Polskie Stowarzyszenie nauczycieli i Wykładowców Języka Rosyjskiego	ogólnopolski	I miejsce
10.	XXIII Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Motoryzacyjny	Polski Związek Motorowy	ogólnopolski	finalista, drużynowo I miejsce
11.	XXIII Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Motoryzacyjny	Polski Związek Motorowy	ogólnopolski	finalista, drużynowo I miejsce
12.	XXIII Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Motoryzacyjny	Polski Związek Motorowy	ogólnopolski	finalista, drużynowo I miejsce
13.	Ogólnopolski Konkurs Mechaników „Młody Mechanik Maszyn Rolniczych”	V8 Team Sp. z o.o.	ogólnopolski	II miejsce
14.	Ogólnopolski Konkurs Mechaników „Młody Mechanik Maszyn Rolniczych”	V8 Team Sp. z o.o.	ogólnopolski	II miejsce
15.	Ogólnopolski Konkurs Wiedzy i Umiejętności Technicznych	Zakład Mechaniki i Budowy Maszyn Wydziału Inżynierii i Ekonomii Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Ciechanowie	ogólnopolski	III miejsce
16.	Ogólnopolski Konkurs Wiedzy i Umiejętności Technicznych	Zakład Mechaniki i Budowy Maszyn Wydziału Inżynierii i Ekonomii Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Ciechanowie	ogólnopolski	III miejsce

17.	Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze	ogólnopolski	I miejsce w województwie, finalistka etapu centralnego (XIII miejsce w kraju)
18.	Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze	ogólnopolski	I miejsce w województwie, finalistka etapu centralnego (XIII miejsce w kraju)
19.	Ogólnopolski Młodzieżowy Turniej Turystyczno-Krajoznawczy	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze	ogólnopolski	I miejsce w województwie, finalistka etapu centralnego (XIII miejsce w kraju)
20.	Licealiada Województwa Podl. Szkół ponadgimn. w Siatkówce Dziewcząt	Podlaski Wojewódzki Szkolny Związek Sportowy w Białymstoku	wojewódzki	II miejsce
21.	Licealiada Województwa Podl. Szkół ponadgimn. w siatkówce plażowej dziewcząt	Podlaski Wojewódzki Szkolny Związek Sportowy w Białymstoku	wojewódzki	I miejsce
22.	Klubowe Mistrzostwa woj. podl. w plażówce junierek	Podlaski Okręgowy Związek Piłki Siatkowej	wojewódzki	I miejsce
23.	Licealiada Województwa Podl. Szkół ponadgimn. w Siatkówce Chłopców	Podlaski Wojewódzki Szkolny Związek Sportowy w Białymstoku	wojewódzki	IV miejsce
24.	Mistrzostwa województwa podlaskiego w siatkówce plażowej juniorów	Podlaski Okręgowy Związek Piłki Siatkowej	wojewódzki	II miejsce
25.	Mistrzostwa województwa podlaskiego w plażówce	Podlaski Okręgowy Związek Piłki Siatkowej	wojewódzki	IV miejsce
26.	Klubowe Mistrzostwa województwa podlaskiego w kategorii juniorów	Podlaski Okręgowy Związek Piłki Siatkowej	wojewódzki	IV miejsce

Źródło: Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach

Osiągnięcia uczniów w konkursach, olimpiadach i przeglądach w roku 2020

Lp.	Nazwa olimpiady, konkursu, przeglądu	Organizator	Zasięg	Nazwisko, imię ucznia	Nazwa osiągnięcia
1.	VIII Ogólnopolski Turniej Maszyn Wiatrowych	Piaseczyńska Fundacja Ekologiczna	ogólnopolski		I miejsce w eliminacjach regionalnych
2.	VIII Ogólnopolski Turniej Maszyn Wiatrowych	Piaseczyńska Fundacja Ekologiczna	ogólnopolski		I miejsce w eliminacjach regionalnych
3.	VIII Ogólnopolski Turniej Maszyn Wiatrowych	Piaseczyńska Fundacja Ekologiczna	ogólnopolski		I miejsce w eliminacjach regionalnych
4.	XVI edycji Konkursu Wiedzy o Rosji pt. : „Teatr w Rosji”.	Rosyjskie Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe w Polsce Zarząd	wojewódzki		Laureat GRAND PRIX KONKURSU

		Stowarzyszenia w Białymstoku		
5.	XVI edycji Konkursu Wiedzy o Rosji pt. : „Teatr w Rosji”.	Rosyjskie Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe w Polsce Zarząd Stowarzyszenia w Białymstoku	wojewódzki	Laureat I miejsce
6.	XVI edycji Konkursu Wiedzy o Rosji pt. : „Teatr w Rosji”.	Rosyjskie Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe w Polsce Zarząd Stowarzyszenia w Białymstoku	wojewódzki	Laureat I miejsce
7.	XVI edycji Konkursu Wiedzy o Rosji pt. : „Teatr w Rosji”.	Rosyjskie Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe w Polsce Zarząd Stowarzyszenia w Białymstoku	wojewódzki	Laureat III Miejsce
8.	XVI edycji Konkursu Wiedzy o Rosji pt. : „Teatr w Rosji”.	Rosyjskie Stowarzyszenie Kulturalno-Oświatowe w Polsce Zarząd Stowarzyszenia w Białymstoku	wojewódzki	Laureat wyróżnienie
9.	Olimpiada Wiedzy o Świecie Antycznym	Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku	ogólnopolski	finalista
10.	Olimpiada Wiedzy o Świecie Antycznym	Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku	ogólnopolski	finalista
11.	Konkurs „Niesamowita Maszyna”	Politechnika Białostocka	ogólnopolski	finalista
12.	Konkurs „Niesamowita Maszyna”	Politechnika Białostocka	ogólnopolski	finalista
13.	Konkurs „Niesamowita Maszyna”	Politechnika Białostocka	ogólnopolski	finalista
14.	XXVII Ogólnopolski Młodzieżowy Konkurs Krajoznawczy „Poznajemy Ojcowiznę”	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze	ogólnopolski	Finalista etapu centralnego
15.	Klubowe Mistrzostwa Województwa w siatkówce junierek	Podlaski Okręgowy Związek Piłki Siatkowej	wojewódzki	II miejsce
16.	XV edycja Konkursu Najlepsze Zajęcia z Przedsiębiorczości”	Fundacja Studenckie Forum Business Centre Club	ogólnopolski	II miejsce
17.	XV edycja Konkursu Najlepsze Zajęcia z Przedsiębiorczości”	Fundacja Studenckie Forum Business Centre Club	ogólnopolski	II miejsce
18.	XV edycja Konkursu Najlepsze Zajęcia z Przedsiębiorczości”	Fundacja Studenckie Forum Business Centre Club	ogólnopolski	II miejsce

Źródło: Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach

Zestawienie projektów w ZSOiZ w Mońkach

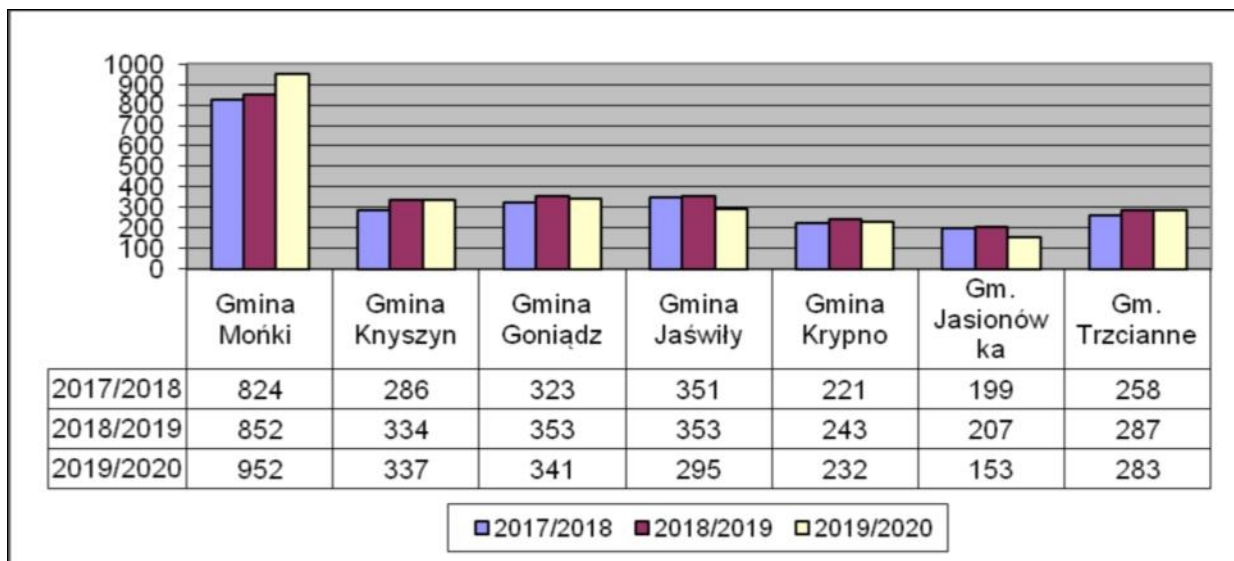
Lp	Nazwa projektu	Odbiorca projektu	Wartość projektu	Wartość dofinansowania	Wkład własny finansowy
1.	Kompleksowy program rozwoju Technikum i Zasadniczej Szkoły Zawodowej z Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach (projekt zakończony)	technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, technik hotelarstwa, technik handlowiec, technik rolnik, technik transportu kolejowego oraz technik żywienia i usług gastronomicznych, mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych, rolnik, klasa wielozawodowa	956 035,55	908 233,55	18 246,00 zł
2.	„Utworzenie Zawodowego Centrum Innowacji przy ZSOiZ w Mońkach” (w trakcie realizacji)	Technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, technik hotelarstwa, technik handlowiec, technik rolnik, technik transportu kolejowego oraz technik żywienia i usług gastronomicznych, mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych, rolnik, klasa wielozawodowa	5 300 089,73	4 505 076,25	795 013,48 zł
3.	Wymagane kompetencje (projekt zakończony w Liceum)	uczniowie liceum	240 988,12	227 988,12	0
4.	Erasmus Plus, Akcja KA2, Współpraca wspierająca wymianę dobrych praktyk, Partnerstwa strategiczne- współpraca szkół-„Jeden Świat, jeden organizm” (w trakcie realizacji w liceum)	uczniowie liceum	138 310,42	32 262,00 EURO 138310,42	0
5.	Moñki na Stażach (w trakcie realizacji)	technik hotelarstwa, technik handlowiec, technik rolnik, technik transportu kolejowego oraz technik żywienia i usług gastronomicznych	423 972,50	402 540,50	0
6.	Mobilność edukacyjna kadry jako sposób na podniesienie jakości nauczania (projekt zakończony)	nauczyciele	110 883,76 zł	110 883,76 zł	0
7.	Kształcenie zawodowe młodzieży na sześć ! (projekt w trakcie realizacji)	Technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki, technik hotelarstwa, technik handlowiec, technik rolnik, technik transportu kolejowego oraz technik żywienia i usług gastronomicznych, mechanik operator pojazdów i maszyn rolniczych, rolnik, klasa wielozawodowa	1 034 636,37	982 556,37	0
8.	Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój Projekt o nazwie „Zawodowcy” (projekt w trakcie realizacji)	technik hotelarstwa, technik handlowiec, technik rolnik, technik transportu kolejowego oraz technik żywienia i usług gastronomicznych	145 000 EURO 615 829,37	145 000 EURO 615 829,37	0
9	Przebudowa i termomodernizacja budynku starej części szkoły przy ul. Szkolnej 22 w Mońkach (projekt w trakcie realizacji)	Technikum i szkoła branżowa	1 520 197,10	1 083 336,37	436 860,73

10	BUDUJEMY PRZYSZŁOŚĆ ZSOIZ W MOŃKACH (projekt zatwierdzony, negocjacje zakończone)	Wsparcie objęci zostaną uczniowie i nauczyciele Technikum: -z kierunków technik transportu kolejowego TTK, -technik hotelarstwa THO, -technik handlowiec TH, -technik żywienia i usług gastronomicznych TŻIU, -technik rolnik TR, technik mechanizacji rolnictwa i agrotechniki TMR, szkoły Branżowej I stopnia(SzB): -mechanik- operator pojazdów i maszyn rolniczych MO, - rolnik R, -kucharz K oraz uczniowie Szkoły Specjalnej Przystosabiającej do Pracy (SSPP)	2 767 862,33	2 629 469,21	0
----	--	---	--------------	--------------	---

Źródło: Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach

Na terenie Powiatu Monieckiego w roku szkolnym 2019/2020 funkcjonowało 15 szkół **podstawowych i ponadpodstawowych** podległe samorządom gminnym, w tym Zespół Szkół Ogólnokształcących w Knyszynie. W roku szkolnym 2019/2020 w szkołach podstawowych edukacją objęto 5.272 uczniów.

Wykres nr 1. Ilość uczniów w szkołach podstawowych

Opracowanie własne PCPR w Mońkach na podstawie danych urzędów gmin.

Wszystkie gminy zapewniały w budżecie szkół środki finansowe na wypłatę uczniom stypendiów socjalnych oraz za wyniki w nauce.

Tabela nr 6. Ilość uczniów, którzy otrzymali stypendia.

Wyszczególnienie	Stypendium socjalne	Stypendium za wyniki w nauce
2017/2018	657	514
2018/2019	638	696
2019/2020	512	588

Źródło: Dane z Urzędów Gmin.

Z danych zawartych w tabeli można opatrzenie wywnioskować, że rokrocznie maleje liczba uczniów, którym przyznawane są stypendia socjalne, co świadczyłoby o wroście zamożności rodzin. Biorąc jednak pod uwagę malejącą liczbę uczniów w analogicznym okresie wynika, że liczba osób otrzymujących stypendia z roku na rok wzrasta i w poszczególnych latach szkolnych wynosiła odpowiednio 0,347%, 0,361% i 0,364% ogólnej liczby młodzieży szkolnej. Faktem pociesającym i bezspornym jest wzrost liczby uczniów, którym wypłacano stypendia za wyniki w nauce.

W 2016 roku Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowało projekt ustawy likwidującej gimnazja oraz przywracającej 8-klasową szkołę podstawową, która została uchwalona przez Sejm, przyjęta przez Senat, podpisana przez Prezydenta RP i ogłoszona w Dzienniku Ustaw. Na gruncie przyjętych przepisów proces likwidacji gimnazjów rozpoczął się od roku szkolnego 2017/2018. Uczniowie, którzy ukończyli w roku szkolnym 2016/2017 klasę VI szkoły podstawowej stali się uczniami VII klasy szkoły podstawowej. W roku szkolnym 2018/2019 ostatni rocznik uczniów klas III ukończył gimnazjum, kończąc tym samym likwidację gimnazjów.

Na terenie powiatu monieckiego funkcjonuje również **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mońkach**.

Podstawowym celem działania poradni jest udzielanie dzieciom w wieku od urodzenia i młodzieży pomocy psychologiczno – pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno – pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży.

Do zadań poradni należy w szczególności:

- a) diagnozowanie poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych dzieci i młodzieży, w tym:
  - predyspozycji i uzdolnień,
  - przyczyn niepowodzeń edukacyjnych,
  - specyficznych trudności w uczeniu się.
- b) wspomaganie dzieci i młodzieży odpowiednio do ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, w tym zwłaszcza dzieci i młodzieży:
  - szczególnie uzdolnionych,
  - niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym,
  - ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się,
  - z zaburzeniami komunikacji językowej,
  - z chorobami przewlekłymi.
- c) prowadzenie terapii dzieci i młodzieży, w zależności od rozpoznanych potrzeb, w tym dzieci i młodzieży z zaburzeniami rozwojowymi, z zachowaniami dysfunkcyjnymi, niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie lub zagrożonych niedostosowaniem społecznym, oraz ich rodzin,
- d) pomoc dzieciom i młodzieży w wyborze kierunku kształcenia i zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej oraz wspieranie nauczycieli przedszkoli, szkół i placówek w planowaniu i realizacji zadań z zakresu doradztwa edukacyjno - zawodowego,
- e) wspomaganie dzieci i młodzieży z trudnościami adaptacyjnymi związanymi z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanymi z wcześniejszym kształceniem za granicą,

- f) pomoc rodzicom i nauczycielom w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień dzieci i młodzieży,
- g) podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, w tym udzielanie pomocy psychologiczno – pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka oraz ich rodzicom,
- h) współpraca ze szkołami i placówkami w rozpoznawaniu u uczniów specyficznych trudności w uczeniu się, w tym ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się u uczniów klas I - III szkoły podstawowej,
- i) współpraca z przedszkolami, szkołami i placówkami przy opracowywaniu i realizowaniu indywidualnych programów edukacyjno – terapeutycznych, o których mowa w przepisach w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych oraz w przepisach w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach, oraz planów działań wspierających, o których mowa w przepisach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach,
- j) współpraca w udzielaniu i organizowaniu przez przedszkola, szkoły i placówki pomocy psychologiczno – pedagogicznej,
- k) wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny,
- l) wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji przedszkola, szkoły lub placówki, w tym udzielanie nauczycielom pomocy w rozwiązywaniu problemów dydaktyczno – wychowawczych,
- m) prowadzenie edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego, wśród dzieci i młodzieży, rodziców i nauczycieli,
- n) udzielanie, we współpracy z placówkami doskonalenia nauczycieli, wsparcia merytorycznego nauczycielom, wychowawcom grup wychowawczych i specjalistom udzielającym pomocy psychologiczno – pedagogicznej w przedszkolach, szkołach i placówkach.

Poradnia realizuje swoje zadania poprzez:

- a) diagnozowanie,
- b) opiniowanie,
- c) działalność terapeutyczną,
- d) prowadzenie grup wsparcia,
- e) prowadzenie mediacji,
- f) interwencję kryzysową,
- g) działalność profilaktyczną,
- h) poradnictwo,
- i) konsultacje,
- j) działalność informacyjno – szkoleniową.

Na podstawie własnych czynności diagnostycznych lub specjalistów spoza poradni oraz zebranej dokumentacji **zespół poradni wydaje opinie w sprawach:**

1. wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej oraz odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego;
2. pozostawienia ucznia klasy I-III szkoły podstawowej na drugi rok w tej samej klasie;
3. objęcia ucznia nauką w klasie terapeutycznej;

4. dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb psychofizycznych edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom;
5. zwolnienia ucznia z wadą słuchu lub głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego;
6. udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki;
7. przyjęcia ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy;
8. przyjęcia do klasy pierwszej szkoły ponadgimnazjalnej kandydata z problemami zdrowotnymi, ograniczającymi możliwości wyboru kierunku kształcenia ze względu na stan zdrowia;
9. przystąpienia ucznia lub absolwenta z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się odpowiednio do sprawdzianu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, egzaminu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w gimnazjum, egzaminu maturalnego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, w warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych ucznia lub absolwenta.
10. wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.
11. innych określonych w odrębnych przepisach.

W zespole poradni działa na zasadach określonych w odrębnych przepisach

zespół orzekający o:

- a) potrzebie kształcenia specjalnego dzieci i młodzieży z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi, w tym o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych dla dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim,
- b) potrzebie indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły.

Poradnia PP-P w Mońkach wydaje orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego oraz orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania z wyłączeniem dzieci niewidomych i słabo widzących, dzieci nie słyszących i słabo słyszących oraz dzieci z autyzmem.

Na terenie powiatu monieckiego działa także **Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu**. W skład Młodzieżowego Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu wchodzi:

1. Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy "Promyk" w Goniądzu im. Unii Europejskiej;
2. Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Goniądzu;
3. Szkoła Podstawowa Specjalna;
4. Liceum Ogólnokształcące Specjalne;
5. Technikum Specjalne;
6. "Mieszkanie usamodzielnienia" dla wychowanek, które przygotowują się do opuszczenia placówki, wychowanek w ciąży i wymagających szczególnej opieki, zwane dalej Mieszkaniami realizujące cele grupy usamodzielnienia określone w przepisach szczegółowych.

Przy Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym działa Szkolne Schronisko Młodzieżowe Nr 2 "Nad Biebrzą". Zasady działania Schroniska określają odrębne przepisy. .

Centrum jest placówką resocjalizacyjno – socjoterapeutyczną dla dziewcząt obejmującą:

1) Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy, który jest placówką resocjalizacyjno-wychowawczą dla dziewcząt niedostosowanych społecznie wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i resocjalizacji.

2) Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii, który jest placówką dla dziewcząt, które z powodu zaburzeń rozwojowych, trudności w uczeniu się i zaburzeń w funkcjonowaniu społecznym są zagrożone niedostosowaniem społecznym i wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania, pomocy psychologiczno-pedagogicznej i socjoterapii oraz posiadają orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym.

Zadaniem Centrum jest eliminowanie przyczyn i przejawów zaburzeń zachowania, niedostosowania społecznego oraz przygotowanie wychowanek do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi. Realizując powyższe zadania, Centrum kieruje się obowiązującym prawem, zarządzeniami organów nadzorujących pracę placówki, dobrem wychowanki, troską o jej zdrowie i zasadę poszanowania godności osobistej oraz wolności światopoglądowej i wyznaniowej.

Powyższe zadania realizowane są przez:

1) organizowanie zajęć resocjalizacyjnych, socjoterapeutycznych, terapeutycznych oraz profilaktyczno-wychowawczych umożliwiających nabywanie umiejętności życiowych ułatwiających prawidłowe funkcjonowanie w środowisku rodzinnym i społecznym;

2) organizowanie i udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej w formach, o których mowa w przepisach szczegółowych;

3) diagnozowanie przyczyn i przejawów niedostosowania społecznego i zaburzeń zachowania;

4) niwelowanie braków edukacyjnych, poszerzanie wiedzy i umiejętności szkolnych umożliwiających ukończenie szkoły na poszczególnych etapach edukacyjnych;

5) pomoc w planowaniu kariery edukacyjnej i zawodowej, z uwzględnieniem możliwości i zainteresowań wychowanek;

6) udzielanie pomocy rodzicom (prawnym opiekunom) w zakresie doskonalenia umiejętności niezbędnych we wspieraniu rozwoju dzieci i młodzieży, w szczególności w zakresie rozwijania potencjalnych możliwości oraz unikania zachowań ryzykownych;

7) rozpoznawanie indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych, możliwości psychofizycznych i zainteresowań wychowanek w celu:

a) wspieranie wychowanek nowo przyjętych;

b) rozwijanie mocnych stron i zainteresowań wychowanek odpowiednio do ich możliwości psychofizycznych;

c) kształtowanie kompetencji indywidualnych i społecznych wychowanek oraz przygotowanie ich do samodzielnego funkcjonowania w życiu dorosłym i aktywności zawodowej.

5. OCHRONA ZDROWIA

Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Mońkach jest główną jednostką udzielającą świadczeń zdrowotnych i szerzącą promocję zdrowotną wśród mieszkańców powiatu. SP ZOZ obsługuje teren siedmiu gmin i świadczy usługi w bardzo szerokim zakresie – począwszy od podstawowej opieki zdrowotnej poprzez specjalistykę, diagnostykę aż do leczenia szpitalnego.

Świadczeniami udzielanymi przez Zakład są:

- ✓ badanie i porada lekarska,
- ✓ leczenie szpitalne i ambulatoryjne,
- ✓ badanie i terapia psychiatryczna,
- ✓ rehabilitacja lecznicza,
- ✓ opieka nad kobietą ciężarną i jej płodem, porodem, porożeniem oraz nad noworodkiem,
- ✓ opieka nad zdrowym dzieckiem,
- ✓ badania diagnostyczne,
- ✓ pielęgnacja chorych,
- ✓ pielęgnacja niepełnosprawnych i opieka nad nimi,
- ✓ orzekanie i opiniowanie o stanie zdrowia,
- ✓ zapobieganie powstawaniu urazów i chorób poprzez działania profilaktyczne oraz szczepienia ochronne,
- ✓ czynności z zakresu zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- ✓ opieka paliatywna,
- ✓ czynności z zakresu pomocy doraźnej i transportu sanitarnego.

Szpital w Mońkach dysponuje 169 łóżkami na 6 oddziałach specjalistycznych. W roku 2019 na tych oddziałach poddano hospitalizacji (leczeniu) 4.306 osób:

- Oddział Wewnętrzny (30 łóżek/951 leczonych);
- Oddział Dziecięcy (15/377);
- Oddział Chirurgiczny (30/1.629);
- Oddział Położniczo – Ginekologiczny /z noworodkami (18/411/144);
- Oddział Rehabilitacji Leczniczej (46/746);
- Zakład Opiekuńczo- Leczniczy (30/48);

Izby przyjęć szpitala w 2019 roku udzieliły 2.647 porad ambulatoryjnych.

Strukturę zatrudnienia SP ZOZ stanowi personel zatrudniony w szpitalu, poradniach specjalistycznych i 9 ośrodkach Podstawowej Opieki Zdrowotnej. W 2019 roku udzielono 149.749 porad w następujących poradniach specjalistycznych:

- Por chirurgii ogólnej (7.779 porad);
- Por. urazowo-ortopedyczna (2.700);
- Por. dermatologiczna (652);
- Por. okulistyczna (4.629);
- Por. otorynolaryngologiczna (3.142);
- Por. neurologiczna(2.251);
- Por. zdrowia psychicznego(1.907);
- Por. rehabilitacyjna(2.961);
- Por. endokrynologiczna(4.311);
- Por. leczenia bólu(4.206)
- Por. Medycyny Pracy(1.929)

- Por. Pediatria Mońki(7.252)
- Por. Ogólna Mońki(30.380)
- Por. Ogólna Krypno(14.582)
- Por. Ogólna Jaświły(4.145)
- Por. Ogólna Jasionówka(6.320)
- Por. Ogólna Kalinówka(2.179)
- Por. Ogólna Goniądz(10.837)
- Por. Ogólna Trzcianne(3.473)
- Med. Szkol. Mońki(16.335)
- Med. Szkol. Krypno(1.424)
- Med. Szkol. Jaświły(2.698)
- Med. Szkol. Jasionówka(4.643)
- Med. Szkol. Kalinówka(666)
- Med. Szkol. Goniądz(2.273)
- Med. Szkol. Trzcianne(732)
- Por. położniczo-ginekologiczna(3.901)
- Por. Żywienia pozajelitowego(197)
- Por. Żywienia dojelitowego(568)
- Por. uzależnień(400)
- Hospicjum domowe(113)
- Ośrodek dziennej rehabilitacji(120)
- Por. diabetologiczna(7)
- Por. szpitalna internistyczna(25)
- Por. szpitalna pediatryczna(12)

Mając na uwadze ciągłą poprawę jakości świadczonych usług w SP ZOZ w Mońkach opracowano i wdrożono system zarządzania jakością zgodny z międzynarodową normą ISO 9001:2000. Spełniając kryteria powyższej normy Zakład zobowiązany jest do przestrzegania jej wymagań i ciągłego doskonalenia efektywności przedmiotowego systemu.

Zadania stojące przed SP ZOZ w zakresie zarządzania jakością są realizowane poprzez:

- udzielanie najwyższej jakości świadczeń medycznych oraz promowanie zdrowia,
- planowane wyposażenie w sprzęt i aparaturę medyczną oraz dostosowanie stanu techniczno-sanitarnego pomieszczeń i urządzeń do wymogów polskich regulacji prawnych,
- poprawę warunków bytowych pacjentów korzystających z usług szpitala,
- dążenie do poprawy warunków pracy personelu,
- podnoszenie kwalifikacji zatrudnionego personelu.

6. KULTURA I SPORT

Mówiąc o uczestnictwie mieszkańców Powiatu Monieckiego w życiu kulturalnym można przywołać podział na różne orientacje kulturowe, które zaproponowała Macieja Falkowska analizując „Czas wolny i orientacje kulturowe Polaków”. Wyróżniła ona pięć następujących typów orientacji kulturowej:

- orientacja elitarna – uczestnictwo w koncertach muzyki poważnej, opera, operetka, uczęszczanie do muzeów, na wystawy, do teatru, spotkania z twórcami, wieczory autorskie;

- orientacja czytelnicza – kupowanie i czytanie książek;
- orientacja popularna – kino, muzyka rockowa, festyny;
- orientacja hobbistyczna – poświęcanie czasu na własne zainteresowania, hobby;
- orientacja medialna – czytelnictwo prasy i oglądanie telewizji.

Z powodu braku na terenie powiatu monieckiego kin, teatrów, oper oraz muzeów większość mieszkańców reprezentuje cztery ostatnie ww. orientacje. W każdej gminie powiatu działają ośrodki kultury, które są głównymi animatorami życia kulturalnego i zajmują się:

- organizowaniem koncertów, przeglądów, wystaw, festiwali, imprez estradowych;
- prowadzeniem kursów tańca, plastycznych i innych form pozaszkolnej działalności oświatowej z dziećmi i młodzieżą;
- organizowaniem i prowadzeniem grup artystycznych – tanecznych, muzycznych, plastycznych.

Mieszkańcy Powiatu Monieckiego mają nieograniczony dostęp do kultury masowej, popularnej. Tą możliwość dają licznie organizowane, szczególnie w okresie letnim, różnego rodzaju festyny i imprezy o charakterze sportowo - rekreacyjnym. Najbardziej znanymi i popularnymi imprezami są: „Jarmark Produktów Tradycyjnych i Lokalnych”, „Rock na Bagnie”, „Noc świętojańska”.

Poza imprezami masowymi odbywają się również liczne imprezy cykliczne kultywujące tradycyjne obrzędy ludowe.

W ośrodkach kultury organizowane są ciekawe spotkania z twórcami, prelekcje, seminaria i wystawy. Dzieci i młodzież mogą uczestniczyć w warsztatach plastycznych, muzycznych, tanecznych i teatralnych oraz w licznych kółkach zainteresowań.

Liczne biblioteki działające na terenie powiatu oferują wszystkim zainteresowanym mieszkańcom:

- ✓ bogate i aktualne księgozbiory z zakresu literatury pięknej i popularnonaukowej;
- ✓ zbiory przepisów prawnych publikowanych w Dziennikach Ustaw i Monitorze Polskim oraz LEX;
- ✓ stanowiska komputerowe do samodzielnego korzystania z Internetu;
- ✓ literaturę obcojęzyczną;
- ✓ poradniki dla nauczycieli, prawników, psychologów i innych;
- ✓ książki mówione na kasetach magnetofonowych dla niewidomych i słabowidzących;
- ✓ spotkania autorskie;
- ✓ konkursy literackie.

Jak odnotował Główny Urząd Statystyczny, na koniec 2019 roku na terenie powiatu monieckiego funkcjonowało 12 bibliotek, które dysponowały księgozbiorem liczącym 171.685 wolumenów. W 2019 roku biblioteki wykazywały 4.500 zarejestrowanych czytelników.

W Powiecie Monieckim, w każdej gminie prężnie działają liczne gminne i szkolne kluby sportowe. Na koniec 2016 roku zarejestrowanych było 11 klubów sportowych, w których prowadzono zajęcia w 19 różnego rodzaju sekcjach. Wszystkie kluby zrzeszają 701 członków, w tym 165 kobiet. Ze sportowcami skupionymi w klubach pracuje 26 trenerów i 12 instruktorów.

Zarówno na boiskach, jak i w halach sportowych rozgrywanych jest wiele meczy w piłce siatkowej i nożnej oraz innych dyscyplinach sportu. Szczególnie w sezonie letnim odbywa się szereg imprez o charakterze sportowo – rekreacyjnym. Tradycyjnie rokrocznie w powiecie odbywają się w Mońkach.

Największą atrakcją sportowo – rekreacyjną jest Powiatowa Pływalnia w Mońkach. Pływalnia prowadzona przez samorząd powiatowy jest nowoczesnym obiektem pozbawionym barier architektonicznych. Wszystkim zainteresowanym mieszkańcom powiatu oferuje:

- naukę pływania dzieci i młodzieży;
- doskonalenie pływania,
- aqua - aerobic;
- hydroterapię;
- czynny wypoczynek w jaccuzzi;
- masaże w necce rekreacyjnej;
- gry i zabawy w wodzie.

Dodatkowo pływalnia zapewnia następujące atrakcje:

- ✓ komora solna;
- ✓ niecki: sportowa i rekreacyjna;
- ✓ hydromasaże, jaccuzzi, sauna, zjeżdżalnia;
- ✓ siłownia, solarium;
- ✓ masujące łóżko jadeitowe;
- ✓ fitness,
- ✓ masaż ręczny.

Powiatowa Pływalnia w Mońkach prowadzi szereg zajęć dla dzieci i młodzieży, w tym również niepełnosprawnych oraz zawody pływackie dla różnych grup wiekowych. W pływalni prowadzony jest Program Powszechnej Nauki Pływania finansowany przez Starostwo Powiatowe w Mońkach oraz Ministerstwo Sportu i Turystyki.

III. POMOC SPOŁECZNA

1. CELE I ZADANIA POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc społeczna w Rzeczypospolitej Polskiej funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2019r., poz. 1507 z późn. zm.)

Zgodnie z definicją art. 2 ust. 1 powyższej ustawy *“Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości”*.

Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej (minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, wojewodowie) i samorządowej (marszałkowie województw, starostowie na poziomie powiatów oraz prezydenci miast, burmistrzowie i wójtowie na poziomie gmin). Wszystkie te organy realizując zadania z zakresu pomocy społecznej współpracują na zasadzie partnerstwa z organizacjami

społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

Główne cele pomocy społecznej:

- ✓ wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej;
- ✓ doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka;
- ✓ zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej – dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym;
- ✓ zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia;
- ✓ zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie;
- ✓ integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie;
- ✓ stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Zadaniem pomocy społecznej jest przede wszystkim wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwiania im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka. Organizacje działające na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym mają za zadanie zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym poprzez podejmowanie stosownych działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia tychże osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Prawo do świadczeń z pomocy społecznej przysługuje:

- osobom posiadającym obywatelstwo polskie mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- cudzoziemcom mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
  - na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej,
  - na podstawie zgody na pobyt tolerowany – w formie schronienia, posiłku, niezbędnego ubrania oraz zasiłku celowego,
- mającym miejsce zamieszkania i przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom państw członkowskich Unii Europejskiej, państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członkom ich rodzin, posiadającym prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Pomoc społeczna polega w szczególności na:

- przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- pracy socjalnej;
- prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;

- rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb.

Zgodnie z art. 4 ustawy o pomocy społecznej *„osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej są obowiązane do współdziałania w rozwiązywaniu ich trudnej sytuacji życiowej”*. Brak współdziałania osoby lub rodziny z instytucją udzielającą pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej może stanowić podstawę do odmowy przyznania świadczeń z pomocy społecznej, uchylecia decyzji o przyznaniu świadczeń lub ich wstrzymanie.

Art. 16 ust. 1 ustawy jednoznacznie stwierdza, że *„obowiązek zapewnienia realizacji zadań pomocy społecznej spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej w zakresie ustalonym ustawą”*.

Świadczeniami z pomocy społecznej są świadczenia pieniężne i niepieniężne. Do świadczeń finansowych należą wypłaty różnego rodzaju zasiłków (stałego, okresowego, celowego, specjalnego celowego, na ekonomiczne usamodzielnienie), pomoc dla rodzin zastępczych, na usamodzielnienie i kontynuowanie nauki oraz na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą.

Świadczeniami niepieniężnymi są: praca socjalna, bilet kredytowy, składki na ubezpieczenie zdrowotne i ubezpieczenia społeczne, pomoc rzeczowa (w tym na ekonomiczne usamodzielnienie), sprawienie pogrzebu, poradnictwo specjalistyczne, interwencja kryzysowa, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania i ośrodkach wsparcia oraz rodzinnych domach pomocy, specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz ośrodkach wsparcia, mieszkanie chronione, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo-wychowawczej, szkolenia, poradnictwo rodzinne i terapia rodzinna prowadzone przez ośrodki adopcyjno-opiekuńcze oraz pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

2. ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE POMOCY SPOŁECZNEJ

Państwo nie jest w sposób scentralizowany sprostać potrzebom socjalnym wszystkim jego mieszkańcom. W związku z powyższym nastąpiła decentralizacja władzy i przekazanie zadań samorządom terytorialnym, jako podmiotom będącym najbliższymi osobom potrzebujących wsparcia i znającym ich potrzeby. Zarówno gmina, powiat, jak i województwo wykonują we własnym imieniu zadania publiczne określone ustawami. Samodzielność gminy i powiatu jest chroniona prawem i kompetencje przypisane powiatowi nie mogą naruszać zakresu działania gminy. Zadania z zakresu pomocy społecznej realizują, na szczeblu gminy ośrodki pomocy społecznej, w powiatach centra pomocy rodzinie.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach jest głównym realizatorem zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej. Szczegółowy zakres tych zadań z podziałem na zadania własne powiatu i zadania z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat określa ustawa o pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 19 ustawy do zadań własnych powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami;
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;
- 4) pomoc integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno – wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze mających braki w przystosowaniu się;
- 5) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, mającym trudności w integracji ze środowiskiem;
- 6) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- 7) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 8) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- 9) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- 10) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 11) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 12) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 13) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu informatycznego;
- 14) Sporządzanie, zgodnie z art. 16 a, oceny w zakresie pomocy społecznej;
- 15) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

Art. 20 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej określa zadania z zakresu administracji rządowej realizowane przez powiat:

- 1) pomoc cudzoziemcom, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 8 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, w zakresie indywidualnego programu integracji, oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określone w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- 2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- 4) udzielanie cudzoziemcom pomocy w zakresie interwencji kryzysowej.

Środki finansowe na realizację zadań z zakresu administracji rządowej, należących do kompetencji powiatu, zapewnia budżet państwa.

Jak powszechnie wiadomo problemy społeczne, z jakimi borykają się współczesne rodziny występują również w związku z niepełnosprawnością jednego z jej członków. W zakresie pomocy osobom dotkniętym różnego rodzaju dysfunkcjami powiat realizuje zadania przewidziane w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

Zgodnie z art. 35a ust. 1 ustawy, o której mowa wyżej do zadań powiatu należy:

- 1) opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
  - a) rehabilitacji społecznej,
  - b) rehabilitacji zawodowej i zatrudniania,
  - c) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
- 2) współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji programów, o których mowa w pkt 1;
- 3) udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu województwa oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów, o których mowa w pkt 1 oraz rocznej informacji z ich realizacji;
- 4) podejmowanie działań zmierzających do ograniczania skutków niepełnosprawności;
- 5) opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa;
- 6) współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób;
- 6a) finansowanie z Funduszu wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy określone w ustawie o promocji, w odniesieniu do osób niepełnosprawnych zarejestrowanych jako poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu;
- 7) dofinansowanie:

- a) uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
  - b) sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
  - c) zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów,
  - d) likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
  - e) rehabilitacji dzieci i młodzieży,
  - f) usług tłumacza języka migowego lub tłumacza-przewodnika,
  - g) zmiany samodzielnego lokalu mieszkalnego, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2019 r. poz. 737, 1309 i 1469), dotychczas zajmowanego przez osobę niepełnosprawną, w sytuacji braku możliwości zastosowania w tym lokalu lub w budynku racjonalnych usprawnień, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności lub jeżeli ich zastosowanie byłoby nieracjonalne ekonomicznie;
- 8) dofinansowanie kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej;
  - 9) pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie;
  - 9a) przyznawanie środków, o których mowa w art. 12a (na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej lub wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej);
  - 9b) realizacja zadań, o których mowa w art. 26 (zwrot kosztów poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących stanowisk pracy dla osób niepełnosprawnych stosownie do ich potrzeb i kosztów rozpoznania przez służby medycyny tych potrzeb), art. 26d-26f (zwrot kosztów zatrudnienia pracowników pomagających pracownikom niepełnosprawnym, wyposażenie stanowiska pracy, częściowy zwrot wynagrodzenia i obowiązujących składek na ubezpieczenia społeczne);
  - 9c) zlecanie zadań zgodnie z art. 36;
  - 10) kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej;
  - 11) współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów;
  - 12) doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne;
  - 13) współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych realizowane są przez **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach** i **Powiatowy Urząd Pracy w Mońkach** odpowiednio:

- 1) w pkt 1 lit. a i c oraz w pkt 6 w części dotyczącej rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, a także w pkt 4, 5, 7 i 8 - są realizowane przez powiatowe centra pomocy rodzinie;
- 2) w pkt 1 lit. b i c oraz w pkt 6 w części dotyczącej rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, a także w pkt 9-13 - są realizowane przez powiatowe urzędy pracy.

Rada Powiatu w formie uchwały określa zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz wysokość środków finansowych PFRON przeznaczonych na realizację powyższych zadań w danym roku kalendarzowym.

Poza wymienionymi zadaniami z zakresu pomocy społecznej i rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych do zadań powiatu należą wszystkie sprawy publiczne o charakterze ponadgminnym. Do zadań tych, określonych ustawami, należy między innymi:

- edukacja publiczna,
- promocja i ochrona zdrowia,
- polityka prorodzinna,
- kultura fizyczna i turystyka,
- ochrona środowiska i przyrody,
- porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli,
- przeciwdziałanie bezrobociu oraz aktywizacja lokalnego rynku pracy.

Wszystkie wymienione wyżej zadania powiatu wiążą się z zaspokajaniem niezbędnych potrzeb społeczności lokalnej, a więc także pośrednio z pomocą społeczną. Powiat swoje zadania realizuje przy pomocy powołanych jednostek organizacyjnych.

IV. PROBLEMY POWIATU MONIECKIEGO

1. WSPÓŁPRACA PODMIOTÓW W ZAKRESIE POLITYKI SPOŁECZNEJ

Na terenie powiatu monieckiego znajduje się wiele instytucji i organizacji pozarządowych działających w obszarze pomocy społecznej. Głównym realizatorem zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach, które współpracuje ze wszystkimi jednostkami działającymi w sferze polityki społecznej, do których należą:

- Powiatowy Urząd Pracy w Mońkach;
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogicznych w Mońkach;
- Dom Pomocy Społecznej w Mońkach i Mocieszach;
- Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach;
- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Mońkach;
- Młodzieżowe Centrum Edukacji i Readaptacji Społecznej w Goniądzu;
- Komenda Powiatowej Policji w Mońkach;
- Pływalnia Powiatowa w Mońkach;
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Mońkach;
- Ośrodki Pomocy Społecznej z terenu powiatu monieckiego;
- Ośrodki kultury oraz sportu i rekreacji;
- Sądy Rodzinne, Kuratorzy sądowi i inne urzędy oraz organizacje.

Wszystkie jednostki organizacyjne Powiatu Monieckiego w swojej działalności statutowej mają pewien zakres działań mających na celu ochronę dzieci, młodzieży i osób dorosłych zagrożonych wykluczeniem społecznym. Instytucje powiatowe

działające w tym obszarze ściśle współpracują ze sobą. Zakres współpracy określony jest ustawowymi zadaniami, jakie ma wykonać dana jednostka. Współdziałanie jednostek powiatowych dotyczy również działań, które są podejmowane w związku z wynikającymi potrzebami społeczności lokalnej oraz przedsięwzięciami charytatywnymi.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach wykonując swoje zadania ściśle współpracuje z Podlaskim Urzędem Wojewódzkim, Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej, Urzędem Marszałkowskim, sądami, kuratorami, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, powiatowymi centrami pomocy rodzinie oraz ośrodkami pomocy społecznej funkcjonującymi na terenie innych powiatów.

Cały system, jaki tworzą wymienione wyższej jednostki ma na celu skuteczne wspieranie osób i rodzin w przewyższaniu ich trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach współpracuje również z organizacjami pozarządowymi, takimi jak:

- Fundacja na rzecz Rozwoju Powiatu Monieckiego /prowadzi szereg działań na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym/,
- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych „KŁOS” /pomoc i wzajemne wspieranie się rodzin, wymiana doświadczeń z pracy z dziećmi niepełnosprawnymi/,
- Polski Związek Niewidomych /społeczna integracja oraz zwiększenie aktywności życiowej osób niewidomych i słabowidzących/,
- CARITAS Archidiecezji Białostockiej /wszechstronna działalność/,
- Polski Związek Emerytów i Rencistów /integracja społeczna seniorów/.

2. POMOC SPOŁECZNA W GMINACH

Polityką społeczną na szczeblu gmin zajmują się gminne i miejsko-gminne ośrodki pomocy społecznej. Na terenie Powiatu Monieckiego funkcjonuje 7 ośrodków, których celem jest zaspokajanie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Zadaniem ośrodków jest udzielanie takiego wsparcia wszystkim potrzebującym, które umożliwi im samodzielną egzystencję, da szansę zaspokojenia podstawowych potrzeb, zapewni skuteczną realizację ról społecznych i stworzy możliwości rozwoju.

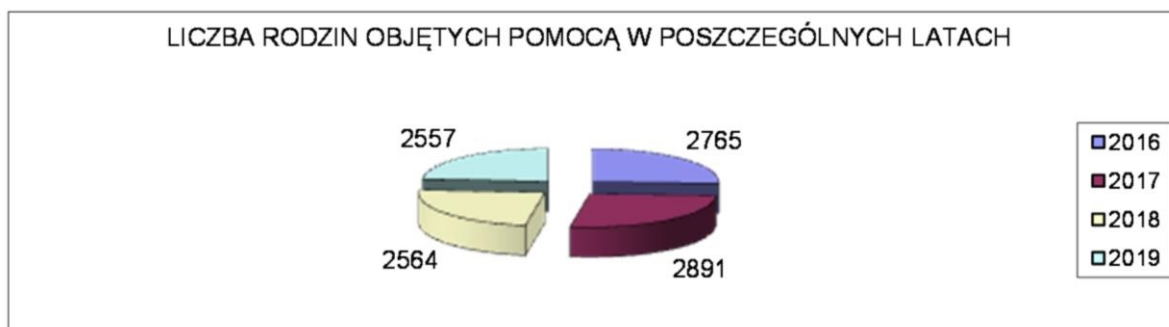
Tabela nr 7. Powody udzielania świadczeń z pomocy społecznej

L.p.	Powody udzielenia pomocy	Liczba rodzin objętych pomocą			
		2016r	2017r	2018r	2019r.
1.	Ubóstwo	845	799	708	708
2.	Sieroctwo	0	2	3	3
3.	Bezdomność	14	21	13	20
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	287	296	232	189
5.	Bezrobocie	627	628	509	436
6.	Niepełnosprawność	348	407	397	427
7.	Długotrwała lub ciężka choroba	333	427	427	516
8.	Bezradność w sprawach opiek.-wych. i prowadzenia gosp. domowego w	209	171	160	174

	rodzinach niepełnych lub wielodzietnych				
9.	Przemoc w rodzinie	16	12	10	6
10.	Alkoholizm	78	101	87	70
11.	Narkomania	0	0	0	0
12.	Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	8	27	7	8
13.	Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	11	0
Łącznie:		2.765	2.891	2.564	2.557

Źródło: Dane pochodzą z ośrodków pomocy społecznej.

Wykres nr 2. Liczba rodzin objętych pomocą ośrodków pomocy społecznej

Analizując dane z ostatnich dwóch lat, można zaobserwować tendencję spadkową zapotrzebowania na różnego rodzaju formy pomocy świadczone przez ośrodki pomocy społecznej. Z powyższych danych jednoznacznie wynika, że najczęstszą przyczyną udzielania pomocy przez ośrodki jest ubóstwo. W roku 2019 z tego powodu udzielono pomocy 708 rodzinom. Na drugim miejscu wśród powodów udzielania wsparcia znalazła się długotrwała lub ciężka choroba – w efekcie, której udzielono pomocy 516 rodzinom. W dalszej kolejności znalazły się: bezrobocie – 436 rodzin, niepełnosprawność – 427, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności – w 189 rodzinach oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – 174.

Tabela nr 8. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2019 roku w poszczególnych gminach.

L.p.	Powody udzielenia pomocy	Liczba rodzin objętych pomocą						
		Mońki	Knyszyn	Goniądz	Jaświły	Krypno	Jasionówka	Trzcianne
1.	Ubóstwo	90	149	82	95	72	128	92
2.	Sieroctwo	0	1	0	0	1	1	0
3.	Bezdomność	5	7	1	3	1	2	1
4.	Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	0	6	20	58	20	27	58
5.	Bezrobocie	148	78	78	31	37	37	27
6.	Niepełnosprawność	145	62	54	44	19	43	39
7.	Długotrwała lub ciężka choroba	138	63	75	76	17	94	53
8.	Bezradność w sprawach opiek.-wych. i prowadzenia gosp. domowego w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych	70	18	14	24	21	7	20
9.	Przemoc w rodzinie	2	0	0	1	0	0	0
10.	Alkoholizm	14	7	6	0	0	14	4

11.	Narkomania	0	0	0	0	0	0	0
12.	Brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej plac. opiekuńczo-wychowawcze	0	0	0	0	0	0	0
13.	Zdarzenia losowe i sytuacje kryzysowe	4	1	0	0	0	0	3
14.	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0	0	0	0
Łącznie:		616	392	330	332	188	353	297

Źródło: Dane pochodzą z ośrodków pomocy społecznej.

Jak wynika z danych tabelarycznych ubóstwo jest dominującą przyczyną udzielania pomocy rodzinom w niemalże każdej gminie. Jedynie w Gminie Mońki ubóstwo ustępowało bezrobociu, które było kolejnym ważnym powodem przyznawania wsparcia.

W gminie Mońki, Jaświły, Knyszyn, Trzcianne i Krypno znacząca część rodzin korzystała z pomocy społecznej wskutek niepełnosprawności członka rodziny, podczas, gdy w pozostałych dwóch gminach (Goniądz i Jasionówka) niepełnosprawność ustępuje miejsca długotrwałej chorobie. W gminie Mońki aż 17,21% ogółu rodzin korzystających ze świadczeń stanowią rodziny niepełne lub wielodzietne, które nie radzą sobie w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W pozostałych gminach powiatu wskaźnik takich rodzin waha się w granicach od 3,2% do 8,7%. Niezmiernie ważną przyczyną udzielania pomocy rodzinom jest potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności. W 2019 roku z tego powodu ośrodki pomocy społecznej udzieliły wsparcia 189 rodzinom (Jaświły i Trzcianne – po 58 rodzin, Jasionówka – 27, Krypno i Goniądz – po 20 rodzin, Knyszyn - 6). Jedynie w gminie Mońki nie odnotowano potrzeby przyznania pomocy z tego tytułu.

Najwięcej udzielonej pomocy z powodu alkoholizmu odnotowano w Gminie Mońki i Jasionówka, gdzie z rzeczoności wsparcia skorzystało 6,8% ogółu rodzin objętych opieką. Skala występowania tego problemu w pozostałych gminach jest znacznie mniejsza i w nieznacznym stopniu dotyka Knyszyna (3,26% rodzin), Goniądza (1,7%), Trzciannego (1,37%). Jedynie ośrodek pomocy społecznej w Jaświłach i Krypnie na terenie objętym swoją działalnością nie odnotowały potrzeby udzielenia wsparcia rodzinom z powodu alkoholizmu.

Cieszyć powinien fakt, że w omawianym okresie, tylko 3 rodzinom udzielono wsparcia z powodu przemocy w rodzinie, 8 rodzinom w wyniku zdarzeń losowych i sytuacji kryzysowych. Pociuszającym jest, że na terenie powiatu wystąpiło 20 przypadki, gdzie ośrodki przyznały pomoc z powodu bezdomności.

Optymistycznym jest fakt, że ośrodki pomocy społecznej działające na terenie Powiatu Monieckiego nie odnotowały w swoich rejonach ani jednego przypadku udzielenia pomocy z powodu narkomanii.

W wyniku pauperyzacji życia niektórych grup społecznych oraz migracji jednego lub obojga rodziców nasilają się takie problemy jak: sieroctwo i potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności.

W powiecie monieckim niepokojąco duża jest liczba klientów pomocy społecznej, którzy utracili zdolność do radzenia sobie w trudnych sytuacjach. Potęguje to negatywny skutek przenoszony jako dziedziczona bezradność i ubóstwo.

Jednakże ośrodki pomocy społecznej w swojej pracy dokładają wszelkich starań, by doprowadzić do „wyprowadzenia” z systemu części klientów. Ogromne znaczenie w osiągnięciu pozytywnych rezultatów ma praca socjalna z udziałem kontraktu socjalnego, który jest pisemną umową wzajemnych zobowiązań i uprawnień osoby korzystającej z pomocy i ośrodka pomocy społecznej.

3. POMOC SPOŁECZNA W POWIECIE

Na szczeblu powiatu monieckiego organizacją pomocy społecznej zajmuje się Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, powołane Uchwałą Nr III/13/98 Rady Powiatu Monieckiego z dnia 21 grudnia 1998r. Faktyczną działalność jednostka rozpoczęła z dniem 1 lutego 1999 roku. Centrum jest samodzielną jednostką organizacyjno-budżetową Powiatu Monieckiego. PCPR powołane zostało do wykonywania zadań własnych powiatu oraz zadań administracji rządowej z zakresu opieki społecznej. Centrum jest także głównym realizatorem zadań powiatu z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych.

Terenem działania Powiatowego Centrum jest obszar Powiatu Monieckiego, w skład którego wchodzi gminy: Mońki, Knyszyn, Krypno, Jasionówka, Jaświły, Trzciannie i Goniądz.

Starosta przy pomocy Powiatowego Centrum sprawuje nadzór nad działalnością powiatowych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, jakimi na terenie powiatu monieckiego są Domy Pomocy Społecznej w Mońkach i Mocieszach.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach nie tylko realizuje zadania nałożone na nie ustawami, ale jest instytucją otwartą na wszelkie zgłaszane problemy i w miarę posiadanych kompetencji zajmuje się niesieniem pomocy wszystkim osobom potrzebującym wsparcia. Centrum żywo interesuje się i włącza w każdą akcję mającą na celu niesienie pomocy i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

3.1. OPIEKA NAD DZIECKIEM I RODZINĄ

Dom rodzinny jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu każdego dziecka. W środowisku rodzinnym dziecko winno zdobywać właściwe wzorce postępowania i komunikacji z innymi ludźmi. Dom rodzinny powinien być bezpiecznym azylem dla każdego dziecka dając mu stabilizację, poczucie bezpieczeństwa i miłość. To właśnie w środowisku rodzinnym „mały człowiek” zdobywa pierwsze doświadczenia w sferze życia rodzinnego i współżycia społecznego. Środowisko rodzinne składa się ze struktury rodziny, atmosfery wychowawczej panującej w domu, warunków materialnych i zdrowotnych, stopnia wykształcenia rodziców i ogólnej struktury środowiska.

Zaburzone funkcjonowanie rodziny negatywnie wpływa na sytuację dziecka, na jego postawę, zachowanie i funkcjonowanie w środowisku. W większości przypadków dzieci pochodzące z tych rodzin, pozbawione zainteresowania rodziców, pozostawione są same sobie i większość wolnego czasu spędzają wśród rówieśników pochodzących z podobnych środowisk. Dziecko odrzucone przez środowisko rodzinne szuka akceptacji wśród rówieśników. Dzieci pochodzące z rodzin niewydolnych wychowawczo uciekając z domu najczęściej przystępują do grup subkulturowych lub przestępczych. Zaczynają zażywać alkohol, środki odurzające, uprawiać prostytucję i popadać w konflikt z prawem. To właśnie niewydolność wychowawcza rodziców, ich problemy opiekuńczo -

wychowawcze, uzależnienia i przemoc w rodzinie są przyczynami umieszczania dzieci i młodzieży w zastępczych formach opieki, jakimi są rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo - wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Ustawa o pomocy społecznej kładzie duży nacisk na wsparcie rodziny i temu problemowi poświęcony jest cały rozdział IV – Opieka nad dzieckiem i rodziną.

3.1.1. RODZINY ZASTĘPCZE I RODZINNY DOM DZIECKA W KNYSZYNIE

Rodzina zastępcza jest formą opieki zastępczej dla dzieci, których rodzice biologiczni są pozbawieni władzy rodzicielskiej lub mają ją ograniczoną. Dziecko, którego pobyt w rodzinie biologicznej jest niemożliwy, bo jego dobro jest zagrożone, a inne środki pomocy dziecku i jego rodzinie są nieskuteczne, kierowane jest do rodziny zastępczej. O ustanowieniu rodziny zastępczej decyduje sąd rodzinny właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka wydając w tej sprawie stosowne postanowienie. W przypadku pilnej konieczności zapewnienia dziecku należytej opieki zastępczej, starosta na podstawie umowy cywilnoprawnej umieszcza dziecko w rodzinie zastępczej po uzyskaniu zgody rodziców biologicznych lub na ich wniosek. O zawarciu takiej umowy starosta niezwłocznie informuje sąd rodzinny.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach od 1 stycznia 2012 roku pełni funkcję Organizatora rodzinnej pieczy zastępczej (zgodnie z Zarządzeniem Nr 48/2011 Starosty Monieckiego z dnia 25 listopada 2011 roku). W związku z powyższym z dniem 01.01.2012r. w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie utworzono Zespół do spraw pieczy zastępczej. Jednym z zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, (którym jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach, a w nim powołany Zespół do spraw pieczy zastępczej) jest organizacja opieki w rodzinach zastępczych, w tym dokonywanie oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej oraz oceny rodziny zastępczej pod względem predyspozycji do pełnienia powierzonych im funkcji oraz jakości wykonywanej pracy. Rodziny zastępcze obejmowane są opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorzy udzielają wsparcia i pomocy w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo - wychowawczych, ukierunkowują w działaniach wynikających z pieczy zastępczej, zapewniają im dostęp do specjalistycznej pomocy, w tym psychologicznej, logopedycznej, medycznej i reedukacyjnej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1) rodzina zastępcza:

a) spokrewniona,

b) niezawodowa,

c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna

2) rodzinny dom dziecka.

Na terenie Powiatu Monieckiego na koniec 2019 roku funkcjonowały 23 rodziny zastępcze dla 30 dzieci i jeden rodzinny dom dziecka, w którym na koniec 2019 roku przebywało 12 dzieci pozbawionych opieki rodziców biologicznych. Funkcję rodziców zastępczych pełni najczęściej osoby z bliskiej rodziny dziecka, tj. dziadkowie, rodzeństwo i wujostwo. Na terenie powiatu funkcjonowało 7 rodzin niezawodowych.

Od miesiąca listopada 2016 roku w Knyszynie przy ulicy Tykockiej 12 w budynku stanowiącym własność Zgromadzenia Służebnic Matki Dobrego Pasterza funkcjonuje Rodzinny Dom Dziecka (RDD). Na potrzeby RDD użyczono 8 pokoi z przylegającymi do nich łazienkami oraz pomieszczenia pomocnicze – sala do wypoczynku, gier i zabaw, kuchnia, magazynek oraz zmywalnia. Do dyspozycji dzieci jest także boisko wyposażone w niezbędny sprzęt sportowy oraz plac zabaw. Dzieci mają zapewnione różnego rodzaju atrakcje – np. wyjazdy na wypoczynek, wycieczki, do kina, na basen, udział w różnego rodzaju kółkach zainteresowań i imprezach. Dom zajmuje łącznie powierzchnię 252,88 m². Opieką i wychowaniem dzieci, zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny (...), zajmuje się prowadząca Dom oraz osoba pomagająca przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

Rodzinny Dom Dziecka w Knyszynie jest nadzorowany przez PCPR w Mońkach – organizatora pieczy zastępczej na terenie Powiatu Monieckiego.

Na koniec 2019 roku w Domu zamieszkiwało 11 małoletnich dzieci, z czego 3 pochodzących z Powiatu Siemiatyckiego i 8 z terenu Powiatu Monieckiego (dzieci z gmin: Mońki – 3, Knyszyn – 2, Goniądz – 2, Krypno - 1).

Zgodnie z art. 191 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej funkcjonującej na terenie innego powiatu, powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem w rodzinie zastępczej ponosi wydatki na jego utrzymanie w łącznej kwocie świadczeń przysługujących danej rodzinie. Na koniec 2019 roku obowiązywało 10 porozumień zawartych pomiędzy zarządami innych powiatów z Zarządem Powiatu w Mońkach w sprawie umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych, rodzinnym domu dziecka i wysokości wydatków na ich utrzymanie. W ramach powyższych porozumień refundowane były koszty utrzymania 15 dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych funkcjonujących na terenie innych powiatów.

Na dzień 31.12.2019r. w Powiecie Monieckim funkcjonowało również 2 rodziny zastępcze utworzone dla 2 dzieci pochodzących z terenu Powiatu Białostockiego (1 dziecko) i z Powiatu Sokólskiego (1 dziecko). Także w Rodzinnym Domu Dziecka w Knyszynie umieszczone były dzieci pochodzące z terenów innych powiatów, 3 rodzeństwa pochodząca z Powiatu Siemiatyckiego oraz jedno dziecko z Powiatu Białostockiego. W każdym z powyższych przypadków zawarto stosowne porozumienia na pokrywanie kosztów utrzymania dziecka przez powiaty, z których dzieci pochodzą. Wydatkowane środki finansowe na powyższe zadanie zostały zrefundowane przez powiaty do tego zobligowane.

Tabela nr 9. Pomoc na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych

Lp	Wyszczególnienie	2017 rok	2018 rok	2019 rok
1.	Liczba rodzin zastępczych	26	24	24
2.	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych	35	33	31
3.	Kwota wydatkowana na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych	468.185,43 zł	489.877,54 zł	454.094,66 zł

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach

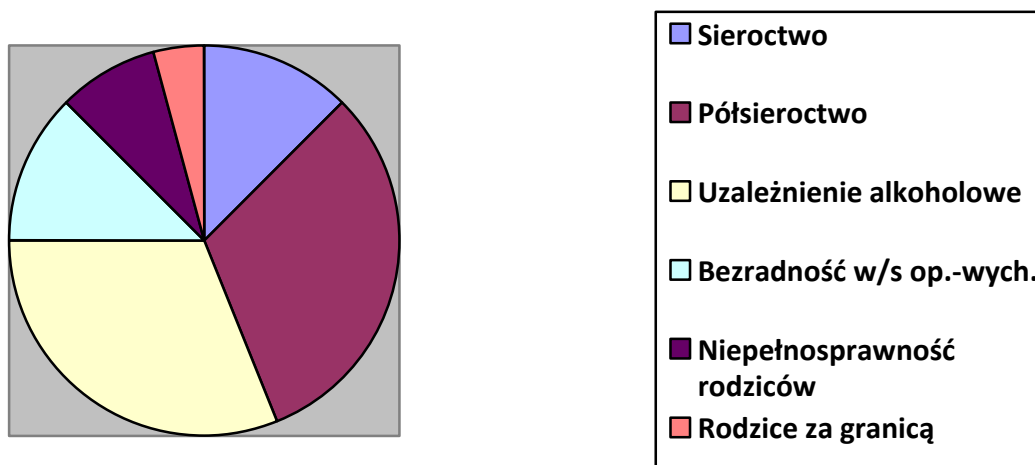
Tabela nr 10. Utrzymanie Rodzinnego Domu Dziecka w Knyszynie

Lp	Wyszczególnienie	2017 rok	2018 rok	2019 rok
1.	Liczba rodzinnych domów dziecka	1	1	1
2.	Liczba dzieci umieszczonych w Rodzinnym Domu Dziecka w Knyszynie	10	10	11
3.	Kwota wydatkowana na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w RDD	124.956,69 zł	153.040,92 zł	165.471,24 zł

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach

Na podstawie powyższej tabeli można stwierdzić, że liczba rodzin zastępczych w powiecie monieckim utrzymuje się mniej więcej na tym samym poziomie.

Wykres nr 3. Powody umieszczenia dzieci w rodzinach zastępczych.

Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach

3.1.2. USAMODZIELNIENIA I KONTYNUOWANIE NAUKI

Kolejną formą działań PCPR w Mońkach jest przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze oraz pieczę zastępczą.

Tabela nr 11. Pomoc na kontynuowanie nauki i usamodzielnienia.

Rok	Forma pomocy	Ilość osób	Kwota w zł
2017	Kontynuowanie nauki	13	76.739,64
	Usamodzielnienia i zagospodarowanie w formie rzeczowej	2	13.265,00
2018	Kontynuowanie nauki	14	66.779,00
	Usamodzielnienia i zagospodarowanie w formie rzeczowej	9	58.632,19
2019	Kontynuowanie nauki	15	60.659,11
	Usamodzielnienia i zagospodarowanie w formie rzeczowej	3	13.563,00

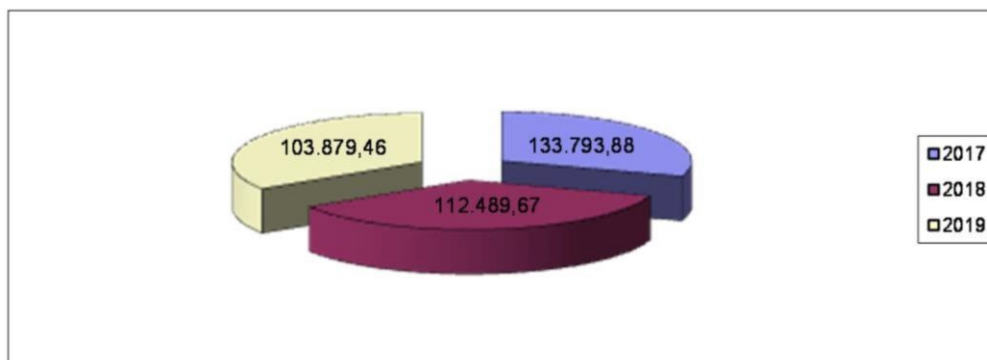
Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach

3.1.3. PLACÓWKI OPIEKUŃCZO- WYCHOWAWCZE

Na terenie Powiatu Monieckiego nie funkcjonuje żadna placówka opiekuńczo – wychowawcza w związku z czym powiat zobowiązany jest, zgodnie z art. 191 ust. 4 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do pokrywania kosztów utrzymania dzieci z terenu Powiatu Monieckiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie innych powiatów.

Wykres nr 4. Koszty poniesione na utrzymanie dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019 /w zł./.

Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach

W 2019 roku 2 małoletnich przebywało w Zespole Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Zambrowie i jedno dziecko przez 2 miesiące w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej im. dr Ireny Białówny w Białymstoku. We wszystkich przypadkach powodem umieszczenia małoletnich w instytucjonalnej pieczy zastępczej był alkoholizm i niewydolność wychowawcza rodziców.

3.1.4. OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ

Jednym z zadań powiatu realizowanym przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach jest prowadzenie ośrodka interwencji kryzysowej. OIK jest wpisany w strukturę organizacyjną PCPR. Osobami przebywającymi w Ośrodku zajmują się pracownicy socjalni Centrum, a poradnictwa i wsparcia psychologicznego udziela zatrudniony w PCPR (na umowę zlecenie) psycholog. Ośrodek usytuowany jest w budynku internatu Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach przy ul. Tysiąclecia 15. PCPR nieodpłatnie używa od szkoły mieszkanie składające się z kuchni, 2 pokoi i łazienki.

Zadaniem Ośrodka Interwencji Kryzysowej jest zapewnienie krótkotrwałego całodobowego schronienia dla osób, które znalazły się w sytuacji kryzysowej zagrażającej ich zdrowiu lub życiu w wyniku klęski żywiołowej, wypadku czy przemocy w rodzinie. Z usług Ośrodka mogą korzystać wszystkie osoby i rodziny potrzebujące pomocy bez względu na wiek, płeć, wykształcenie czy sytuację materialną.

W 2019 roku ze schronienia w Ośrodku Interwencji Kryzysowej korzystała 4-osobowa rodzina, która ucierpiała w wyniku pożaru domu.

3.2. OPIEKA NAD OSOBAMI W WIEKU PODESZŁYM

Starość stanowi tak samo istotny etap życia w egzystencji człowieka, jak każdy inny. Problematyka starości wiąże się z faktem postępującego w coraz szybszym tempie starzenia się społeczeństwa.

Ludzie w podeszłym wieku wymagają specyficznych form pomocy, których celem jest jak najdłuższe utrzymanie ich w środowisku rodzinnym. Jak stwierdzono, rehabilitacja osób starszych, świadczenie kompleksowych usług opiekuńczych oraz socjalnych w miejscu ich zamieszkania jest znacznie tańsze niż pielęgowanie i całodobowa opieka w domu pomocy społecznej lub innej placówce.

Osoby starsze nie mogące samodzielnie funkcjonować i wymagające całodobowej opieki z powodu wieku oraz stanu zdrowia kierowane są i umieszczane

w domach pomocy społecznej, zakładach opiekuńczo – leczniczych lub zakładach pielęgnacyjno - opiekuńczych.

3.2.1. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Do zadań własnych powiatu należy prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym. Na terenie powiatu monieckiego funkcjonują dwa domy pomocy społecznej dysponujące 77 miejscami. Dom Pomocy Społecznej w Mońkach przeznaczony jest dla osób w wieku podeszłym. Dom zapewnia 30 miejsc osobom wymagającym wsparcia w formie schronienia oraz pomocy przy czynnościach samoobsługowych. Drugi z domów pomocy społecznej funkcjonuje na terenie gminy Jaświły. „Dom Kombatanta” w Mocieszach przeznaczony jest, podobnie jak DPS w Mońkach, dla osób obojga płci. Dom zapewnia schronienie oraz podstawową opiekę i pomoc przy czynnościach samoobsługowych 28 osobom w podeszłym wieku oraz 19 pensjonariuszom przewlekle somatycznie chorym.

W roku 2019 miesięczny koszt utrzymania pensjonariusza w DPS w Mońkach wynosił 3.187,00 złotych i 3.271,00 złotych w DPS „Dom Kombatanta” w Mocieszach.

Decyzjami Wojewody Podlaskiego Powiat Moniecki otrzymał stosowne zezwolenia na prowadzenie DPS w Mońkach i Mocieszach na czas nieokreślony.

Zgodnie z art. 59 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. od 1 stycznia 2004 roku decyzję o skierowaniu do DPS i decyzję ustalającą odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej wydaje organ gminy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania osoby kierowanej. Do zadań Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach należy skompletowanie dokumentacji dotyczącej osoby ubiegającej się o pobyt w domu pomocy społecznej oraz wydanie decyzji o umieszczeniu skierowanego pensjonariusza. PCPR prowadzi także listy osób oczekujących na umieszczenie w placówkach.

3.2.2. KOMBATANCI

Kombatanci są to osoby, które brały udział w wojnach, działaniach zbrojnych i powstaniach narodowych z narażeniem zdrowia i życia. Wszystkim kombatantom i osobom represjonowanym, za szczególne zasługi dla kraju, należy się głęboki szacunek oraz szczególna troska i opieka ze strony państwa Polskiego.

Art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 3517) określa zadania administracji rządowej realizowane przez powiaty, do których należy:

- realizacja dla kombatantów i osób represjonowanych zadań w zakresie opieki zdrowotnej i usług opiekuńczych,
- organizacja na terenie powiatu obchodu rocznic w celu upamiętnienia walki o niepodległość Polski oraz uczczenia pamięci ofiar wojny i okresu wojennego,
- świadczenie pomocy w przygotowywaniu udokumentowanych wniosków o przyznanie w drodze wyjątku emerytur i rent,
- analiza sytuacji życiowej kombatantów i osób represjonowanych oraz podejmowanie w tym zakresie stosownych inicjatyw.

3.2.3. USŁUGI OPIEKUŃCZE

Zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym jest organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania klienta. Realizatorem tego zadania są ośrodki pomocy społecznej. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi opiekuńcze są przyznawane osobom samotnym, które ze względu na wiek, choroby lub z innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione. Przedmiotowa pomoc może być również udzielona osobie, której pomocy takiej nie może zapewnić małżonek nie zamieszkujący wspólnie z nią lub jej rodzina.

Usługi opiekuńcze świadczone są w miejscu zamieszkania, ale realizowane mogą być również w ośrodkach wsparcia np.: w dziennych domach pomocy społecznej (DDPS), ośrodkach opiekuńczych i innych, które zapewniają między innymi terapię zajęciową, zajęcia rehabilitacyjne, kulturalne, rekreacyjne i wyżywienie podczas pobytu.

Zakres usług opiekuńczych

Czynności pielęgnacyjne:

- ✓ Toaleta chorego,
- ✓ Zmiana bielizny pościelowej i osobistej,
- ✓ Podawanie leków,
- ✓ Zapobieganie powstawaniu odleżyn i odparzeń.

Czynności gospodarcze:

- ✓ Utrzymanie czystości w pomieszczeniu podopiecznego,
- ✓ Zakup artykułów spożywczych i przemysłowych na potrzeby chorego,
- ✓ Pranie bielizny osobistej i pościelowej,
- ✓ Przynoszenie opału i palenie w piecach,
- ✓ Przygotowywanie lub przynoszenie posiłków,
- ✓ Realizacja recept,
- ✓ Załatwianie spraw urzędowych,
- ✓ Pomoc w podtrzymaniu psychofizycznej kondycji podopiecznego,
- ✓ Organizowanie czasu wolnego i spacerów,
- ✓ Podtrzymywanie indywidualnych zainteresowań.

3.3. OPIEKA NAD OSOBAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI

Wdrożona z dniem 1 stycznia 1999 roku reforma ustrojowa państwa wniosła szereg zmian w zasadach organizacji i działania władz publicznych. Nowe struktury samorządu terytorialnego, jakimi są powiaty przejęły szereg zadań o charakterze publicznym, a między innymi kompetencje służb działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym określa zakres działania i zadania powiatu. Jednym z głównych zadań władz samorządowych jest wspieranie osób niepełnosprawnych i usuwanie wszystkich barier, a w konsekwencji stworzenie warunków do pełnego indywidualnego rozwoju i zaspokojenia potrzeb osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia,

gwarantujące pełne uczestnictwo tych osób w życiu społecznym. Uchwalona przez Sejm Rzeczypospolitej Polski - Karta Praw Osób Niepełnosprawnych obliguje powiaty do podjęcia działań umożliwiających osobom z dysfunkcjami pełne uczestnictwo w życiu społeczności lokalnej.

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych określa zakres kompetencji powiatu na rzecz osób niepełnosprawnych. Jednym z zadań jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych. Oznacza to zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania oraz dobrej jakości życia i integracji społecznej. Głównym zadaniem rehabilitacji jest rozwijanie u osób z dysfunkcjami maksymalnych zdolności do wykonywania podstawowych codziennych czynności, przygotowanie do pracy zawodowej oraz stwarzanie korzystnych warunków w kontaktach ze środowiskiem społecznym.

Powiat Moniecki liczący około 40 tysięcy mieszkańców zamieszkuje zaskakująco wysoka liczba osób niepełnosprawnych, która zgodnie z danymi statystycznymi, wynosi ogółem 5.509 osób. Z całej zbiorowości osób niepełnosprawnych w powiecie wyróżniamy:

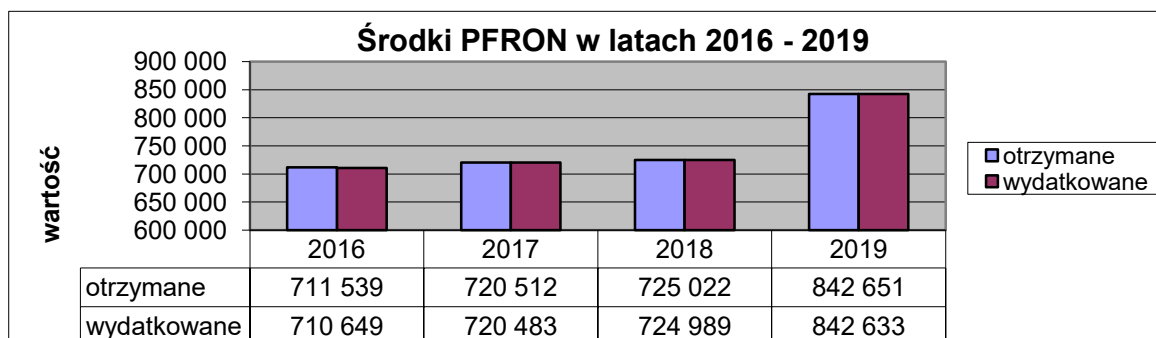
- 4.290 osoby niepełnosprawne prawnie, tj. posiadające odpowiednie, aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydane przez organ do tego uprawniony,
- 1.219 osób niepełnosprawnych biologicznie, tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności.

Statystycznie co dziesiąta osoba w Powiecie Monieckim posiada orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. W przedziale wiekowym przedstawia się następująco:

- 129 osób to dzieci w wieku 0 - 14 lat z uprawnieniami do zasiłku pielęgnacyjnego, co stanowi około 3 % niepełnosprawnych,
- 4.161 osoby w wieku 15 lat i więcej stanowią 97 % niepełnosprawnych.

Powiaty, na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, otrzymują środki finansowe z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Wysokość środków Funduszu dla samorządów powiatowych ustalana jest na każdy rok według wzoru algorytmu.

Wykres nr 5. Wysokość środków PFRON na realizację zadań powiatu.

Opracowanie własne Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach

3.3.1. TURNUSY REHABILITACYJNE

Jedną z podstawowych form aktywności wspomagającej proces rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych jest ich uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych. Turnus oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, mającą na celu ogólną poprawę psychofizycznej sprawności, realizację i rozwijanie zainteresowań, nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych oraz udział w zajęciach przewidzianych programem turnusu.

O uczestnictwo w 14 dniowych turnusach rehabilitacyjnych mogą ubiegać się osoby niepełnosprawne wraz z niezbędnymi opiekunami w sytuacji, gdy jest to podyktowane wskazaniem lekarza.

Tabela nr 12. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych.

Wyszczególnienie	2016 rok	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Ogółem liczba osób, które uzyskały dofinansowanie (wraz z opiekunem)	26	30	34	40
Ogółem kwota dofinansowania	19.032	23.311	28.182	35.546

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach

3.3.2. WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Kolejną formą aktywności wspomagającej proces rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych jest ich uczestnictwo w zajęciach prowadzonych w WTZ.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Mońkach utworzony został w 2005 roku dla 20 uczestników. Od grudnia 2007 roku prowadzenie placówki przejął CARITAS Archidiecezji Białostockiej rozszerzając ją o kolejne dwie pracownie i 10 osób. Zajęcia w Warsztacie prowadzone są dla 30 niepełnosprawnych intelektualnie osób powyżej 16 roku życia przez 5 dni w tygodniu (od poniedziałku do piątku) w godzinach od 7³⁰ do 15³⁰. W jednostce zatrudnionych jest 11 osób, w tym 9 osób kadry zaangażowanej w proces rehabilitacyjno- merytoryczny (m. in. instruktorzy terapii zajęciowej) oraz księgowa. W WTZ prowadzonym przez CARITAS Archidiecezji Białostockiej niepełnosprawna młodzież, objęta specjalistyczną opieką terapeutów, ma możliwość rozwijania własnych psychofizycznych sprawności w 8 pracowniach:

- artystyczna,
- techniczna,
- rehabilitacyjno- usprawniająca,
- czynności dnia codziennego,
- przygotowywania posiłków,
- komputerowa,
- uzupełniająca - krawiecka.

W Warsztacie prowadzone są zajęcia obowiązkowe, które obejmują:

- ogólne usprawnienie,
- rozwijanie umiejętności życia codziennego oraz w środowisku społecznym,
- rozwijanie psychofizycznych sprawności niezbędnych w pracy,

- rozwijanie umiejętności zawodowych,
- rozwijanie innych umiejętności przy zastosowaniu różnych technik terapii.

W ramach zajęć dodatkowych podopieczni WTZ uczestniczyli m. in. w 44 imprezach.

Tabela nr 13. Dofinansowanie WTZ w Mońkach.

Rok	Wyszczególnienie	Środki PFRON	Środki z budżetu powiatu
2017	Liczba uczestników: Koszty działania WTZ:	30 479.880	30 53.320
2018	Liczba uczestników: Koszty działania WTZ:	30 497.880	30 55.320
2019	Liczba uczestników: Koszty działania WTZ:	30 542.880	30 60.320

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach

3.3.3. ZAOPATRZENIE W SPRZĘT REHABILITACYJNY, PRZEDMIOTY ORTOPEDYCZNE I ŚRODKI POMOCNICZE

W licznych przypadkach, do rehabilitacji osób niepełnosprawnych niezbędne jest określenie środków technicznych umożliwiających lub ułatwiających im wykonywanie pracy i funkcjonowanie w środowisku lokalnym i rodzinnym. W razie potrzeby osoba taka korzysta ze sprzętu rehabilitacyjnego podtrzymującego jego sprawność fizyczną lub przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych. Zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze odbywa się na podstawie odrębnych przepisów i jest ściśle uzależnione od uregulowań Narodowego Funduszu Zdrowia.

Tabela nr 14. Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Wyszczególnienie	2016 rok	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Liczba osób, które uzyskały dofinansowanie	203	230	174	216
Ogółem kwota dofinansowania	130.356	165.787	111.816	163.170

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach

3.3.4. DOFINANSOWANIE SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Każda osoba, w tym również niepełnosprawna, ma prawo uczestniczyć w życiu kulturalnym i sportowym jako widz i jako jego twórca. Bez względu na to, czy osoba sprawna inaczej jest piosenkarzem, malarzem, sportowcem lub/i widzem czy kibicem jesteśmy obowiązani zapewnić jej swobodne uczestnictwo w różnego rodzaju imprezach. W powiecie monieckim część imprez dla osób niepełnosprawnych organizowanych jest ze znacznym udziałem środków PFRON.

Tabela nr 15. Dofinansowanie ze środków PFRON sportu, kultury, rekreacji i turystyki.

Wyszczególnienie	2016 rok	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Zawarte umowy Ilość osób uczestniczących w imprezach	5 1.700	5 2.000	4 460	6 660
Wyplacone dofinansowanie /w zł/	11.600	8.000	5.500	9.700

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach

3.3.5. LIKWIDACJA BARIER ARCHITEKTONICZNYCH, W KOMUNIKOWANIU SIĘ I TECHNICZNYCH

Jednym z ważniejszych wyzwań polityki społecznej w naszym kraju jest integracja osób niepełnosprawnych, czyli umożliwienie tym osobom swobodnego korzystania ze wszystkiego, co jest dostępne dla ogółu społeczeństwa. Bariery architektoniczne, w komunikowaniu się, techniczne i transportowe są jednym z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym zaspokajanie swoich potrzeb na równi z innymi.

Tabela nr 16. Dofinansowanie likwidacji barier w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

Wyszczególnienie	2016 rok	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Zawarte umowy	10	14	11	7
Wyplacone dofinansowanie /w zł/	37.543	43.505	52.419	68.162

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach

3.3.6. REHABILITACJA ZAWODOWA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Rehabilitacja zawodowa osób niepełnosprawnych ma na celu ułatwienie tym osobom uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia oraz awansu zawodowego przez umożliwienie im korzystania z poradnictwa zawodowego, szkoleń zawodowych, systemu pośrednictwa pracy oraz instrumentów i usług rynku pracy.

Tabela nr 17. Dofinansowanie zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej.

Wyszczególnienie	2016 rok	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Ilość osób	7	0	2	3
Instrumenty oraz usługi rynku pracy (staż, prace interwencyjne /w zł/	32.238	0	15.656	15.685

Źródło: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach

3.3.7. PROGRAMY CELOWE PFRON

Poza zadaniami określonymi w Ustawie o rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach chętnie przystępuje do realizacji programów celowych PFRON. W latach 2016 - 2019 złożono wnioski w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami” na dofinansowanie ze środków PFRON realizacji **3 projektów na łączną kwotę 320.275,68 złotych:**

2016 rok:

Brak zainteresowania programami.

2017 rok:

W ramach programu wystąpiono w imieniu Caritas Archidiecezji Białostockiej o Zakup autobusu do przewozu niepełnosprawnych będących podopiecznymi Warsztatów Terapii Zajęciowej w Mońkach. Na przedmiotowe zadanie Powiat Moniecki otrzymał środki PFRON w wysokości 190.275,68 złotych. W m-cu grudniu 2017 r. zakupiony został autobus, którego wartość całkowita stanowi 266.910,00 złotych.

Złożony został również wniosek na rzecz Zespołu Szkół Ogólnokształcących i zawodowych w Mońkach na likwidację barier w szkole oraz internacie. Na powyższe zadanie pozyskano środki Funduszu w wysokości 50.000,00 złotych.

2018 rok:

Brak zainteresowania programami.

2019 rok:

W ramach programu „Wyrównywania różnic między regionami III” w 2019 roku Dom Pomocy Społecznej „Dom Kombatanta” w Mocieszach zakupił 9-cio osobowy samochód do przewozu osób niepełnosprawnych. Całkowity koszt zakupu wynosił 154.855,77 złotych, z czego dofinansowanie ze środków PFRON stanowiło kwotę 80.000,00 złotych.

Powiat Moniecki od 2012 roku przystępował rokrocznie do pilotażowego programu „Aktywny Samorząd”. W 2019 roku, wzorem lat poprzednich powiat przystąpił do programu PFRON pn. „Aktywny Samorząd”, którego realizatorem jest PCPR w Mońkach. Pozyskano środki finansowe w wysokości **76.372,00 złotych**. Realizacja programu zostanie zakończona 15 kwietnia 2020 r. W ramach programu niepełnosprawni mieszkańcy naszego powiatu mogą skorzystać z dofinansowania ze środków PFRON do zakupu specjalistycznego sprzętu komputerowego, urządzeń brajlowskich i lektorskich, dofinansowania do naprawy protezy oraz wózka

elektrycznego. Z dofinansowania do powyższych zadań skorzystało 10 osób niepełnosprawnych na kwotę 42.158,99 złotych.

W ramach przedmiotowego programu 8 niepełnosprawnym studentom dofinansowano czesne oraz koszty kształcenia na poziomie wyższym w wysokości 14.430,00 złotych.

Pozyskane środki pozwoliły udzielić dodatkowego wsparcia dysfunkcyjnym mieszkańcom naszego powiatu.

3.4. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne to stan gwarantujący niezakłócone i zgodne z wolą obywateli funkcjonowanie instytucji państwowych, samorządowych i społecznych oraz urządzeń publicznych. Bezpieczeństwo publiczne to także bezpieczeństwo życia, zdrowia oraz mienia ludności. Nad bezpieczeństwem mieszkańców powiatu monieckiego czuwają przede wszystkim takie instytucje, jak:

- Komenda Powiatowa Policji w Mońkach,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Mońkach,
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Mońkach,
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Mońkach,
- ZEB Dystrybucja Sp. z o.o. z siedzibą w Białymstoku - Posterunek Energetyczny w Mońkach,
- SP ZOZ w Mońkach,
- Wydział Dróg Starostwa Powiatowego w Mońkach,
- Zakłady Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej i inne.

Zjawisko przestępczości i demoralizacji oraz nawarstwianie się patologii społecznych stwarza potrzebę zorganizowania działań profilaktycznych mających na celu ograniczenie tych zjawisk. Komenda Powiatowa Policji w Mońkach prowadzi szereg akcji, których celem jest ograniczenie ilości zdarzeń, w tym z udziałem nieletnich, a w szczególności związanych z przestępczością, zakłócaniem ładu i porządku publicznego, wypadkami, kierowaniem pojazdami bez uprawnień i pod wpływem alkoholu.

W roku 2019 w powiecie monieckim policjanci KPP w Mońkach ujawnili ogółem 401 przestępstw a wskaźnik wykrywalności wynosił ogółem 84%.

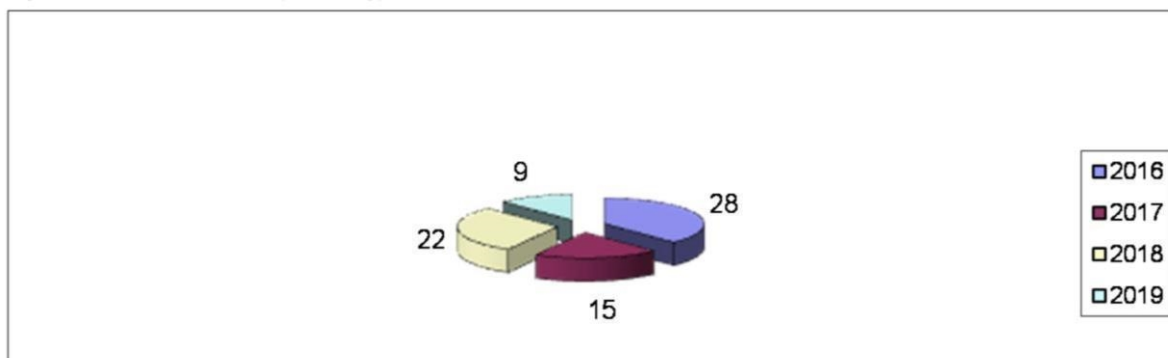
Tabela nr 18. Przestępstwa stwierdzone w Powiecie Monieckim.

<i>Kategoria przestępstw</i>	<i>2016 rok</i>	<i>2017 rok</i>	<i>2018 rok</i>	<i>2019 rok</i>
<i>O charakterze kryminalnym</i>	235	199	215	225
<i>O charakterze gospodarczym</i>	28	37	40	45
<i>Drogowe</i>	103	88	104	115
<i>Przeciwko życiu i zdrowiu</i>	26	18	24	16
<i>Przeciwko mieniu</i>	127	114	124	125

Przeciwko bezpieczeństwu publicznemu i bezpieczeństwu w komunikacji	112	107	111	122
Ogółem	387	358	378	401

Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie

Wykres nr 6. Liczba przestępstw wśród nieletnich w latach 2016-2019.

Opracowanie własne PCPR w Mońkach

Pocieszającym jest fakt, że w roku 2019 odnotowano jedynie 9 przypadków naruszenia prawa przez dzieci i młodzież. Naruszenie prawa nieletnich stanowi w powiecie monieckim znikomy odsetek i wynosi 1,8% wszystkich dokonanych czynów karalnych.

We współczesnym świecie, wraz z rozwojem motoryzacji, wielkim zagrożeniem dla zdrowia i życia człowieka są kolizje i wypadki drogowe.

Tabela nr 19. Wypadki drogowe w Powiecie Monieckim.

	2015 rok	2016 rok	2017 rok	2018 rok
Ogółem	26	33	33	33
Ofiary śmiertelne	7	6	9	5
Ranni	43	40	36	41

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Mońkach

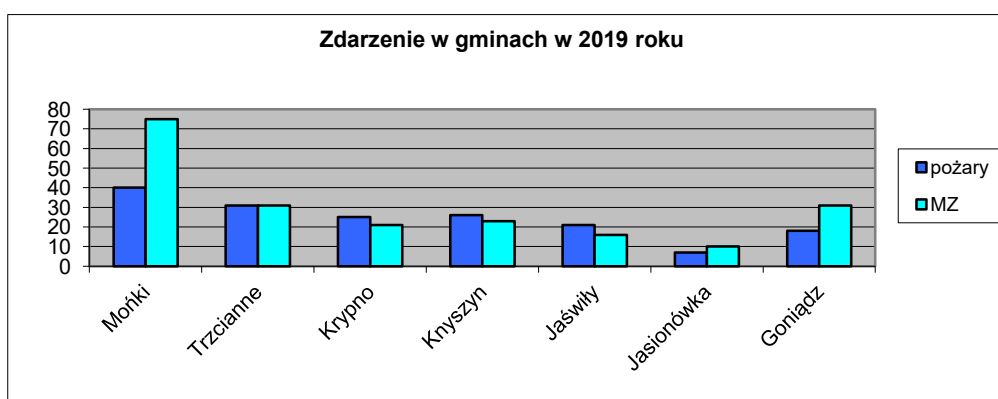
Na terenie powiatu monieckiego w latach 2004-2007 odnotowano 1.460 zdarzeń, w których interweniowała Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Mońkach. Jednostki ochrony przeciwpożarowej nie tylko gaszą pożary, ale także uczestniczą, wraz ze swoim specjalistycznym sprzętem, w akcjach p/powodziowych, katastrofach budowlanych, wypadkach drogowych i innych zdarzeniach.

Tabela nr 20. Zdarzenia w powiecie z udziałem KPPSP w Mońkach.

Rodzaj zdarzenia	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
Pożary	100	99	138	168
Miejscowe zagrożenia	372	254	323	207
Alarmy fałszywe	7	11	14	13
RAZEM	547	364	475	388

Źródło: Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Mońkach

Wykres nr 7. Zdarzenia w powiecie z udziałem KPPSP w Mońkach w rozbiciu na gminy.

Opracowanie własne PCPR w Mońkach na podstawie danych KPPSP w Mońkach.

W 2019 roku KPPSP w Mońkach interweniowała w 375 zdarzeniach, które miały miejsce na terenie powiatu monieckiego, z czego w:

- Gminie Mońki – 115,
- Trzcianne – 62,
- Krypno – 46,
- Knyszyn – 49,
- Jaświły – 37,
- Jasionówka – 17,
- Goniądz – 49.

Jak wynika z powyższego wykresu strażacy odnotowali najwięcej wyjazdów, bo aż 305 do zdarzeń stanowiących miejscowe zagrożenie i 115 do pożarów.

Nad zdrowiem i bezpieczeństwem mieszkańców naszego powiatu czuwa szereg instytucji, wymienionych na wstępie, zajmujących się sprawami sanitarno-epidemiologicznymi, ochroną zdrowia, ochroną roślin i środowiska, uzdatnianiem wody, gospodarką odpadami, drogami i wieloma innymi ważnymi dla społeczeństwa zagadnieniami.

3.5. UZALEŻNIENIA

Uzależnienia to jeden z największych problemów społecznych każdego współczesnego społeczeństwa. Niebezpieczeństwo uzależnieniem dotyczy wszystkich grup społecznych bez względu na, wiek, posiadane wykształcenie, status

materialny, czy pochodzenie. Uzależnienia nie tylko zagrażają zdrowiu, ale przede wszystkim prowadzą do patologii w społeczeństwie, co stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Uzależnienie jest to nabyta silna potrzeba wykonywania jakiejś czynności lub zażywania jakiejś substancji. W praktyce termin "uzależnienie" jest stosowany głównie do osób, które nadużywają alkoholu, narkotyków, leków (lekomania), czy papierosów. W szerszym kontekście może odnosić się do wielu innych zachowań np. gier hazardowych, oglądania telewizji, Internetu czy seksu. Granica między kontrolowanym używaniem, a uzależnieniem jest bardzo cienka i trudna do wytyczenia.

3.5.1. ALKOHOLIZM

Alkoholizm, zwany inaczej uzależnieniem od alkoholu, toksykomania alkoholową lub chorobą alkoholową jest chorobą polegającą na utracie kontroli nad ilością wypijanego alkoholu. Uzależnienie od alkoholu jest spowodowane silnym przymusem o charakterze psychicznym i somatycznym i nie podlega woli osoby pijącej. Stany upojenia alkoholowego zmieniają poczucie rzeczywistości i jej ocenę oraz modyfikują doznania zmysłowe. Efekty działania alkoholu odczuwalne są przez kilka godzin i często prowadzą do wielu tragicznych wydarzeń, jak przemoc w rodzinie, czy wypadki drogowe po „pijaku”.

Tabela nr 21. Zdarzenia w powiecie spowodowane nadużyciem alkoholu.

Rodzaj zdarzenia		2016 rok	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu	Ogółem	92	76	88	62
Liczba osób przewiezionych do Izby Wytrzeźwień (z NK)	Ogółem:	6	0	13	14
Wypadki spowodowane po alkoholu		8	7	5	3
Kolizje po alkoholu		14	14	7	11

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych KPP w Mońkach.

Z choroby alkoholowej nie można się wyleczyć, a proces zdrowienia jest niezwykle trudny i skomplikowany. Wychodzenie z alkoholizmu uzależnione jest przede wszystkim od chęci i dobrej woli zainteresowanego wspomaganego m.in. przez terapię uzależnień, udział w spotkaniach AA, zmianę stylu życia na abstynencki, zdobywanie i pogłębianie wiedzy z zakresu swojej choroby.

Aby zminimalizować rozmiar tego ogromnego problemu należy znacznie zwiększyć intensywność działań mających na celu zapobieganie temu problemowi i wspomaganie osób już uzależnionych. Realizatorem tych zadań są funkcjonujące przy każdym urzędzie gminy Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Punkty Konsultacyjne GKRPA świadczą usługi w zakresie:

- informacje o chorobie alkoholowej i współuzależnieniu,
- informacje o problemie narkomanii,

- motywowanie i pomoc w podjęciu leczenia,
- inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej (udzielenie wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy),
- informacje o grupach samopomocowych,
- możliwość skorzystania z literatury i czasopism o treściach profilaktycznych.

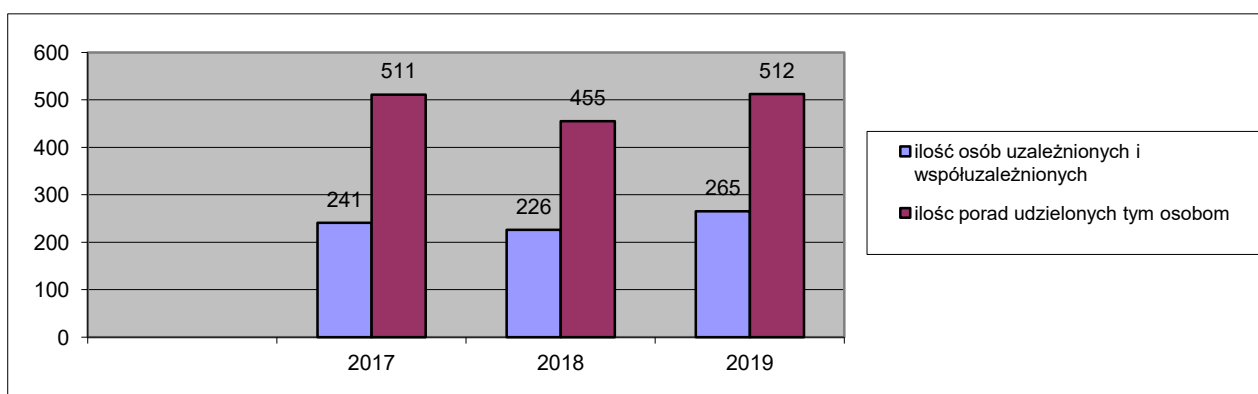
Tabela nr 22. Ilość osób uzależnionych i współuzależnionych objętych działaniem Komisji.

Wyszczególnienie	2017r		2018r.		2019r	
	Ilość osób	Ilość porad	Ilość osób	Ilość porad	Ilość osób	Ilość porad
Gmina Mońki	80	172	90	165	78	155
Gmina Knyszyn	14	38	17	45	19	45
Gmina Goniądz	6	6	9	9	2	2
Gmina Jaświły	26	32	24	28	38	42
Gmina Jasionówka	62	54	50	47	84	53
Gmina Krypno	6	85	11	81	11	85
Gmina Trzcianne	47	124	25	80	33	130
Ogółem ludność w powiecie monieckim	241	511	226	455	265	512

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych a GKRPA.

Jak można wnioskować z powyższej tabeli ilość osób uzależnionych i współuzależnionych w roku 2017 wzrosła w stosunku do roku 2019 o 9,96%, co jest zjawiskiem bardzo niepokojącym. Jeszcze bardziej zaskakującym jest fakt, że wśród osób uzależnionych od alkoholu znajdują się również kobiety.

Wykres nr 9. Ilość osób uzależnionych i współuzależnionych, liczba udzielonych porad.

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych a GKRPA.

Z danych Gminnych Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wynika, że w roku 2017 w gronie 25 osób skierowanych na leczenie odwykowe nie było ani jednej kobiety, ale już w następnym roku obok 28 mężczyzn skierowano również 2 kobiety. W roku 2017 „na odwyk” wysłano 42 panów i 1 panią. Następny rok (2019) okazał się rekordowym pod względem ilości skierowań na leczenie odwykowe, których wydano ogółem 52, z czego 6 osobom płci żeńskiej i 46 –

męskiej. Jak wynika z powyższego, z roku na rok wzrasta liczba osób, wobec których podejmowane są ostateczne działania – skierowanie na leczenie.

Alkoholizm i skutki z nim związane stanowią również ogromny i trudny problem dla ośrodków pomocy społecznej, które wychodząc naprzeciw rodzinom uwikłanym w problemy alkoholowe, udzielają różnorodnej pomocy.

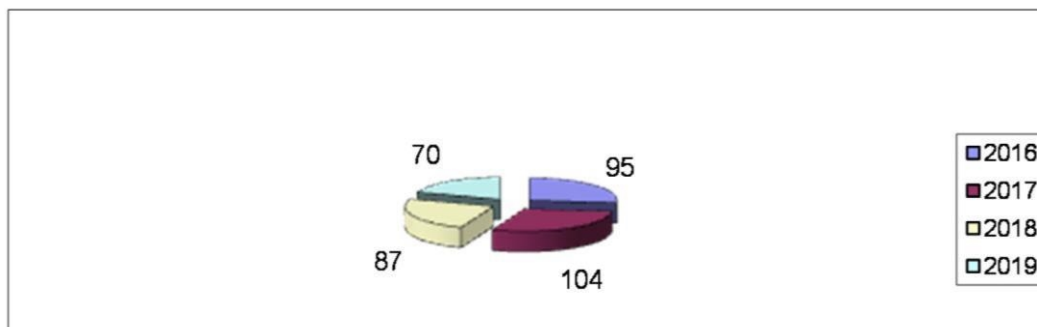
Tabela nr 23. Pomoc OPS udzielona z powodu alkoholizmu w rodzinie.

Wyszczególnienie	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
Gmina Mońki	17	20	19	14
Gmina Knyszyn	8	7	9	7
Gmina Goniądz	28	34	13	6
Gmina Jaświły	17	22	25	25
Gmina Jasionówka	17	15	15	14
Gmina Krypno	3	2	2	0
Gmina Trzcianne	5	4	4	4
Ogółem	95	104	87	70

Źródło: Opracowanie własne PCPR na podstawie danych z ośrodków pomocy społecznej.

Jak wynika z powyższej tabeli liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu nadużywania alkoholu przez jednego z jej członków od roku 2016 ciągle maleje.

Wykres nr 9. Liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu alkoholizmu w latach 2016-2019.

Opracowanie własne PCPR w Mońkach.

Komenda Powiatowa Policji w Mońkach prowadzi szereg akcji, których głównym celem jest ograniczenie ilości zdarzeń z udziałem osób pod wpływem alkoholu, a w szczególności związanych z zakłócaniem ładu i porządku publicznego przez osoby pijane, kierowaniem pojazdami pod wpływem alkoholu. Funkcjonariusze KPP przeprowadzają w szkołach prelekcje i pogadanki na temat uzależnień i ich skutków. Ze swymi akcjami docierają także do sprzedawców przypominając o zakazie sprzedaży alkoholu małoletnim i konsekwencjach grożących im za ten czyn.

3.5.2. NARKOMANIA

Termin narkomania wywodzi się z języka greckiego, gdzie „narke” oznacza odurzenie, zaś „mania” szaleństwo.

Narkomanią potocznie określa się uzależnienia od substancji chemicznych wpływających na czynność mózgu. Narkomania charakteryzuje się przede wszystkim tzw. głodem narkotycznym, koniecznością zażywania środków odurzających, nieodpartą chęcią zdobycia narkotyku za wszelką cenę i wszelkimi sposobami. Osobie uzależnionej od środków odurzających narkotyków staje się sprawą zgoła najważniejszą i robi wszystko, aby go posiadać. Zażywanie narkotyków, nawet w pierwszej fazie, dla szpanu lub spróbowania, najczęściej wymyka się spod kontroli. Osoba uzależniona traci kontakt i nie liczy się z rodziną, szkołą, nie patrzy w przyszłość. Narkoman napotyka na swej drodze piętrzące się trudności związane z rodziną, szkołą oraz problemy prawne. Często może również narazić swój rozwój intelektualny, emocjonalny, fizyczny i duchowy na niepowetowane i nieodwracalne straty i skutki. Jest wysokie prawdopodobieństwo, że odurzony narkotykami, reagujący inaczej na otaczającą rzeczywistość może zginąć w wypadku lub bardzo łatwo przedawkować.

Odurzanie się środkami halucynogennymi w okresie dorastania skutkuje poważnymi problemami w wieku dorosłym. Narkotyzowanie się w młodym wieku silnie koreluje z takimi zjawiskami, jak porzucenie nauki, izolacja od rodziców, wczesna inicjacja seksualna i wstępowanie w związek małżeński, wczesne podejmowanie pracy zawodowej lub wczesne bezrobocie.

Zjawisko narkomanii stanowi narastający problem społeczny, który nie zawsze jest zauważalny. Często osoby biorące środki odurzające robią to w samotności, w tajemnicy przed osobami z najbliższego otoczenia i starają się nie wypaść ze swoich ról społecznych.

W powiecie monieckim w 2019 roku Komenda Powiatowa Policji w Mońkach ujawniła 16 przestępstw z Ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, których dopuściło się 12 osób dorosłych. W latach 2016-2019 wykryto 6 przestępstw nieletnich mających związek z narkotykami, z czego w 2004 roku odnotowano 4 takie czyny, w roku 2016 – 2 przypadki, a w latach 2017 i 2018 ani jednego.

Pracownicy KPP w Mońkach w ramach działań edukacyjno-informacyjnych w 2019 roku odbyli 68 spotkań środowiskowych, w tym 39 z dziećmi i młodzieżą oraz 29 z pedagogami szkolnymi. W ramach 7 kontroli lokali rozrywkowych i gastronomicznych ujawniono 5 osób posiadających i wprowadzających do obrotu środki odurzające.

3.5.3. INNE NAŁOGI

Lekomania, toksykomania i nikotynizm są to choroby utajone, trudno wykrywalne, ponieważ osoby uzależnione często żyją w nieświadomości jej posiadania. Objawy, z powodu ukrywania tego faktu przez osobę zażywającą, często bywają niezauważalne przez najbliższe otoczenie. Tak samo jak w przypadku uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, granica między kontrolowanym używaniem, a nałogiem jest trudna do wytyczenia i łatwo ją przekroczyć.

Nikotynizm jest bardzo silnym uzależnieniem a jednocześnie najpopularniejszym na świecie i objawia się silną potrzebą palenia papierosów.

Lekomania, farmakomania, zależność lekowa to nawykowe nadmierne nadużywanie leków. W większości przypadków są to leki nasenne, przeciwbólowe, uspakajające, ale także pobudzające.

Innym, szczególnie modnym wśród młodych mężczyzn, uzależnieniem jest toksykomania – nadużywanie środków, które nie są lekami. Objawem tej choroby jest nadmierna dbałość o tężyznę fizyczną (bigoreksja) i zażywanie sterydów.

Współczesnymi chorobami duszy i ciała są anoreksja i bulimia, które w większości przypadków dotyczą młode dziewczyny wyniszczając je fizycznie i psychicznie.

Wraz z postępem i rozwojem techniki i elektroniki powstają nowe uzależnienia i są nimi: uzależnienie od telewizji, internetu, gier komputerowych, gier wideo i inne.

Innymi niebezpieczeństwami zagrażającymi naszej społeczności, które niekontrolowane mogą przerodzić się w uzależnienie są m. in.: pornografia, seks, hazard, kupowanie i praca.

W przypadku niekonwencjonalnych uzależnień nie jest znany rozmiar występowania tych zjawisk, ale wiadomym jest, że problemy te występują również na terenie powiatu monieckiego.

3.5.4. WSPÓLUZALEŻNIENIE

Mówiąc o różnego rodzaju uzależnieniach nie sposób pominąć współuzależnienia osób żyjących w bliskim związku z osobą uzależnioną: matkę, żonę, męża, dziecko, brata, słowem każdego żyjącego w obrębie oddziaływania czynnika uzależniającego.

Szkody zdrowotne i społeczne wywołane różnego rodzaju uzależnieniami nie ograniczają się wyłącznie do szkód występujących u osób uzależnionych. Straty te obejmują swoim zasięgiem także członków rodzin oraz inne osoby żyjące w najbliższym otoczeniu nałogowca. Członkowie rodziny osoby uzależnionej, z uwagi na silne zaburzenia zachowania i nieprzewidywalność reakcji oraz destrukcyjny wzorzec postępowania osoby uzależnionej, żyją w stanie notorycznego stresu i zagrożenia. Nie kończąca się adaptacja do nałogowca i jego zachowań staje się przyczyną wystąpienia stałych zaburzeń przystosowania u członków rodziny.

Działające w powiecie monieckim Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych prowadzą szereg działań na rzecz osób współuzależnionych. Inicjują m. in. działania w zakresie:

- zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób współuzależnionych,
- udzielania rodzinom, w których występują problemy uzależnienia, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

3.6. PRZEMOC W RODZINIE

W domu każdy członek rodziny powinien czuć się bezpiecznie. Dom rodzinny winien być miejscem azylu i spokoju, gdzie jesteśmy kochani i chronieni przed stresem życia. Jednak dla wielu ludzi dom bywa często miejscem niebezpiecznym, w którym doświadczają cierpień fizycznych i emocjonalnych, a nawet wykorzystania seksualnego.

Przemoc przybiera różne formy - od fizycznego bądź seksualnego do emocjonalnego, psychicznego poniżenia. Statystyki wskazują, że najczęściej sprawcą przemocy domowej bywa mężczyzna, ale być może jest to spowodowane fałszywym wstydem przyznania się mężczyzny do doświadczenia agresji ze strony żony. Nierzadko domowy agresor jest osobą uzależnioną od alkoholu lub innych środków odurzających.

Na terenie powiatu monieckiego w latach 2004 – 2007 policjanci KPP w Mońkach przeprowadzili ogółem 1.630 interwencji domowych, gdzie w 474 przypadkach zastosowano procedurę Niebieskiej Karty. Wśród grona 476 sprawców przemocy było 10 kobiet, 3 nieletnich, resztę stanowili mężczyźni.

Tabela nr 24. Interwencje domowe.

	2016 rok	2017 rok	2018 rok	2019 rok
Procedura Niebieskiej Karty	182	121	147	91
Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej	Kobiety: 158 Mężczyźni: 29 Dzieci: 14	104 22 20	134 33 8	90 9 114
Liczba sprawców przemocy domowej	Kobiety: 4 Mężczyźni: 176 Nieletni: 3	8 114 1	8 140 1	2 89 0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu	Ogółem 92	76	88	62
Liczba osób przewiezionych do wytrzeźwienia	Ogółem 6	0	13	14
Liczba osób przewiezionych do OIK	Ogółem 0	0	0	0
Liczba przypadków udzielenia pomocy medycznej	Ogółem 2	0	1	3

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Mońkach

Analizując powyższą tabelę, z satysfakcją należy stwierdzić, że z roku na rok maleje liczba aktów przemocy w rodzinie. Spośród wszystkich interwencji domowych przeprowadzonych w 2019 roku, 91 przypadków zdiagnozowano jako zajścia przemocowe i objęto procedurą „Niebieskiej Karty”. Wśród sprawców przemocy ujawniono 89 mężczyzn i 2 kobiety. Zdecydowana większość agresorów, bo aż 64 znajdowała się pod wpływem alkoholu.

Przemoc w rodzinie jest także powodem udzielania wsparcia przez ośrodki pomocy społecznej. Rodziny w powiecie monieckim, którym przyznano świadczenia z powodu aktów agresji jednego z jej członków stanowią znikomy odsetek wszystkich rodzin korzystających z pomocy i wynosi:

- 2016 rok – 0,5 % (11 rodzin);
- 2017 rok – 0,4 % (9 rodzin);
- 2018 rok – 0,4 % (17 rodzin);
- 2019 rok – 0,2 % (7 rodzin).

3.7. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomnością można określić sytuację osób, które w danym czasie nie posiadają i sami nie mogą zapewnić sobie schronienia, które mogłyby uważać za swoje i które można by uznać za pomieszczenie mieszkalne.

Z definicją osoby bezdomnej spotykamy się w Ustawie o pomocy społecznej, zgodnie z którą osobą bezdomną jest „osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych i nigdzie nie zameldowana na pobyt stały w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych”.

Do zadań gminy, z zakresu pomocy społecznej dotyczących osób bezdomnych należy udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym. Osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, którego zadaniem jest wspieranie osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia.

Na terenie powiatu monieckiego bezdomność jest zjawiskiem incydentalnym i na przestrzeni lat 2016-2019 ośrodki pomocy społecznej udzieliły pomocy 68 osobom pozbawionym dachu nad głową. W poszczególnych latach zjawisko bezdomności przedstawiało się następująco:

- 2016 rok 14 osób;
- 2017 rok 21 osób;
- 2018 rok 13 osób;
- 2019 rok 20 osób.

3.8. BEZROBOCIE

Bezrobocie jest zjawiskiem społecznym, polegającym na tym, że część ludzi zdolnych do pracy i deklarujących chęć jej podjęcia nie znajduje faktycznego zatrudnienia z różnych powodów. Powszechnie za osobę bezrobotną uważana jest osoba niezatrudniona, nie prowadząca działalności gospodarczej i nie wykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia.

Definicję osoby bezrobotnej szczegółowo określa art. 2 ust. 2 Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020r., poz. 1409).

Powiatowy Urząd Pracy w Mońkach, jako jednostka organizacyjna powiatu realizuje zadania samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy i swym zasięgiem obejmuje 7 gmin wchodzących w struktury powiatu monieckiego.

Jako instytucja zajmująca się problematyką współtworzenia i realizacji polityki rynku pracy prowadzi następujące formy działalności:

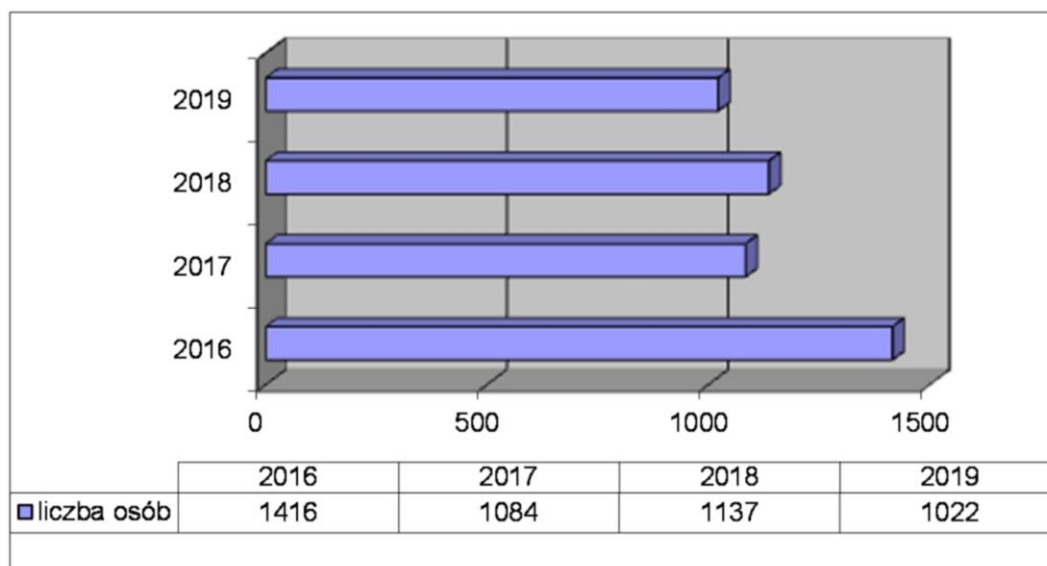
- rejestrowanie bezrobotnych i innych osób poszukujących pracy,
- wydawanie decyzji o uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu osoby bezrobotnej
- wydawanie decyzji o obowiązku zwrotu nienależnie pobranego dodatku szkoleniowego lub stypendium oraz wstrzymaniu, zawieszeniu, wznowieniu wypłaty.

- wydawanie zaświadczeń na prośbę bezrobotnych do różnego rodzaju instytucji (jak np. ośrodki pomocy społecznej, sądy i inne) a także zaświadczeń o okresach rejestracji i pobierania świadczeń oraz zaświadczeń o zatrudnieniu i wynagrodzeniu w celu ustalenia kapitału początkowego
- przedstawianie propozycji zatrudnienia, szkolenia lub innych form mających na celu ich aktywizację zawodową
- prowadzenie poradnictwa zawodowego oraz informacji zawodowej dla bezrobotnych i innych osób poszukujących pracy
- refundowanie pracodawcom wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne
- współpraca z innymi instytucjami i organizacjami

W zakresie tworzenia i wykorzystania instrumentów rynku pracy PUP w Mońkach realizuje takie przedsięwzięcia jak:

- ✓ inicjowanie i organizowanie przyuczeń do zawodu i przekwalifikowań,
- ✓ prace interwencyjne,
- ✓ przygotowanie zawodowe,
- ✓ staże,
- ✓ roboty publiczne,
- ✓ udzielanie dotacji przedsiębiorcom na wyposażenie i doposażenie stanowiska pracy dla skierowanego bezrobotnego, bezrobotnym na podjęcie działalności gospodarczej,
- ✓ prace społecznie użyteczne,
- ✓ inicjowanie tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.

Wykres nr 10. Liczba osób bezrobotnych w latach 2016-2020.

Opracowanie własne PCPR na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Mońkach.

Powyższy wykres wyraźnie ukazuje tendencję spadkową zjawiska bezrobocia występującego w powiecie monieckim. W porównaniu z rokiem 2016 bezrobocie w 2019 roku spadło niemal o 28%.

Stopa bezrobocia jest to wielkość statystyczna opisująca nasilenie zjawiska bezrobocia w danej populacji. Najczęściej definiuje się stopę bezrobocia jako

stosunek liczby osób bezrobotnych do liczby ludności aktywnej ekonomicznie, do zasobu siły roboczej danej populacji.

Statystycznie, na terenie powiatu monieckiego zamieszkuje 25.774 osób w wieku produkcyjnym, spośród których 1.022 jest osobami bezrobotnymi.

Wykres nr 11. Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym.

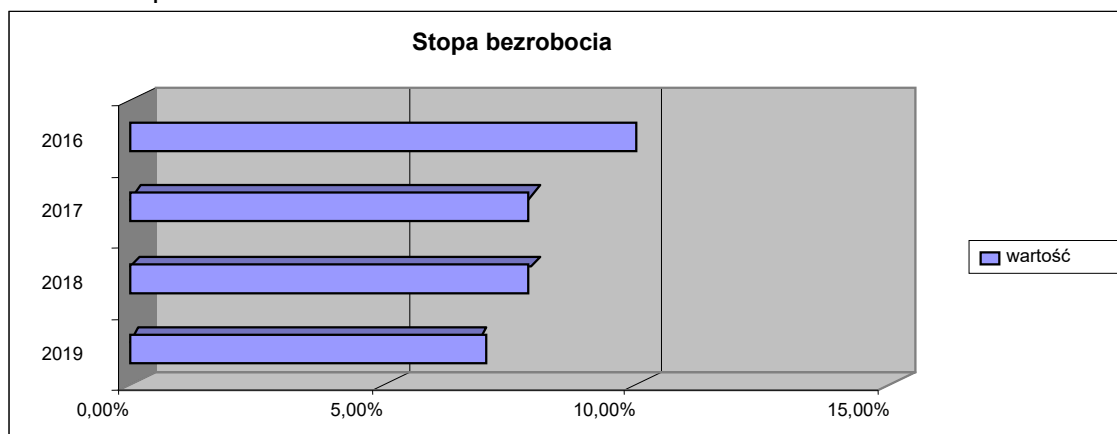

Opracowanie własne PCPR w Mońkach.

Bardzo często w rejestrach Powiatowego Urzędu Pracy w Mońkach przez wiele lat figurują te same osoby bezrobotne. PUP odnotowuje niepokojące zjawisko zwiększania się liczby osób posiadających patologiczny stosunek do pracy. Część osób bezrobotnych nie poszukuje pracy a status bezrobotnego wykorzystuje do ubiegania się o świadczenia z pomocy społecznej, dodatki mieszkaniowe i innego rodzaju profity.

Alarmującym zjawiskiem jest zwiększająca się grupa młodych osób bezrobotnych, które wychowały się w rodzinach, gdzie od wielu lat nikt nie pracował. Osoby te nie wiedzą co oznacza praca, obowiązek i moralność pracownicza. Wśród bezrobotnych znajdują się również takie osoby, które są już zniechęcone poszukiwaniem pracy i całkowicie bezradne. Niektórzy nie wierzą już we własne siły i możliwości, straciły nadzieję na uzyskanie pracy. Brak nadziei hamuje ich aktywność i utrwała długotrwałe bezrobocie, czego następstwem jest izolacja społeczna.

Wykres nr 12. Stopa bezrobocia w latach 2016-2019 /w %/.

Opracowanie własne PCPR w Mońkach na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Mońkach.

3.8.1. BEZROBOCIE DŁUGOTRWAŁE

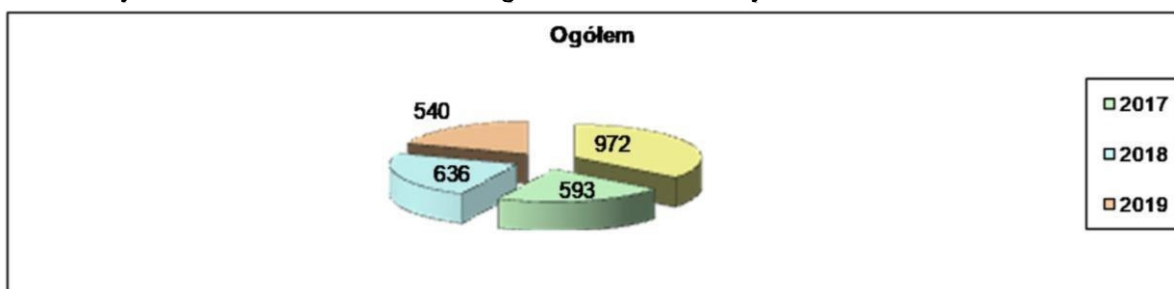
O bezrobociu długotrwałym (chronicznym) możemy mówić w przypadku osób, które w ciągu ostatnich dwóch lat pozostawały w ewidencji urzędu pracy powyżej 12

miesiący, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. W powiecie monieckim w gronie osób długotrwale bezrobotnych są również tacy, którzy pozostają w ewidencji ponad 2 lata i dłużej. Osoby te stanowią ponad połowę wszystkich bezrobotnych. Na koniec 2019 roku udział osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł niemalże 50 %.

Szanse powrotu na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych ograniczone są często przez:

- ✓ niskie wykształcenie,
- ✓ wiek (powyżej 50 roku życia),
- ✓ niepełnosprawność,
- ✓ strach przed rozpoczęciem własnej działalności gospodarczej,
- ✓ zagubienie i dezorientację w gąszczu różnych przepisów,
- ✓ niedopasowanie kwalifikacji,
- ✓ niski poziom wiedzy o rynku pracy,
- ✓ brak umiejętności poruszania się po rynku pracy,
- ✓ duże zniechęcenie i bezradność osób bezrobotnych.

Wykres nr 13. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w latach 2016-2019.

Opracowanie własne PCPR na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Mońkach.

Istnieje wiele powodów, dla których osoby długotrwale bezrobotne chcące pracować i zdolne do pracy nie znajdują zatrudnienia i są nimi m. in.:

- ✓ przekształcenia gospodarcze, zmiany technologiczne czy upadek całych gałęzi przemysłu,
- ✓ brak odpowiednich kwalifikacji,
- ✓ brak doświadczenia zawodowego u osób, które zakończyły edukację (z wyjątkiem niektórych specjalności),
- ✓ długa przerwa w pracy.

Tabela nr 25. Osoby długotrwale bezrobotne wg różnych kategorii.

Wyszczególnienie	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
Ogółem bezrobotni	972	593	829	540
Według wieku				
18-24	83	46	42	35
25-34	190	132	114	133
35-44	110	59	54	68
45-54	105	67	63	77
55-59	97	68	60	59
60 i więcej	69	50	26	55
Według wykształcenia				
wyższe	37	29	27	28

policealne i średnie zawodowe	129	77	69	86
średnie ogólne	73	54	58	55
zasadnicze zawodowe	153	87	90	93
gimnazjalne i poniżej	263	175	180	166
Według płci				
kobiety	441	287	261	280
mężczyźni	531	306	568	260

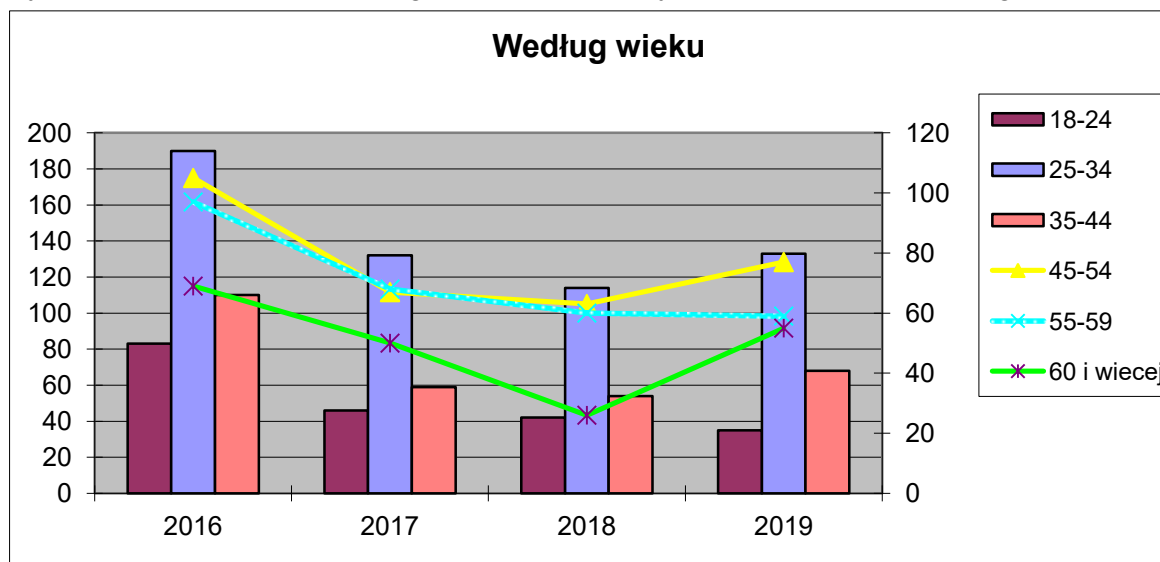
Opracowanie PCPR na podstawie danych pochodzących z PUP w Mońkach.

Jak wynika z powyższej tabeli najmniejsze długotrwale bezrobocie w powiecie monieckim odnotowano w 2019 roku i wynosiło tylko 540 osób. Gwałtowny wzrost długotrwale bezrobotnych osób zanotowano w 2016 roku, który był rekordowym okresem bezrobocia chronicznego panującego w powiecie (379 osób). W kolejnym roku liczba zarejestrowanych w PUP w Mońkach wzrosła o 236 i wynosiła 829 osób. Rok 2019 przyniósł spadek długotrwałego bezrobocia o 289 osoby i na koniec roku w rejestrach urzędu figurowało 540 pozostających bez pracy. Jak łatwo zauważyć bezrobocie chroniczne w 2016 roku w stosunku do 2019 roku spadło o 89,5%.

Problemem w powiecie monieckim jest duże bezrobocie długotrwale wśród osób w przedziale wiekowym 25-34 lat. W 2019 roku co trzecia osoba długotrwale bezrobotna należała do tej grupy wiekowej. Odnotowuje się duże bezrobocie w grupie wiekowej 35-44 lat, które na koniec 2019 roku wynosiło 20% ogółu zarejestrowanych. Najmniejszy problem stanowi przedział wiekowy 55-64 lat, gdzie bezrobocie chroniczne wynosi 11%.

Najbardziej niepokojącym jednak zjawiskiem jest bezrobocie ludzi w wieku 18-34 lat, którzy są w okresie najwyższej aktywności zawodowej. W 2019 roku osoby do 34 roku życia stanowiły 39,4% ogółu osób długotrwale zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Mońkach. Co czwarty zarejestrowany nie ukończył 25 lat i blisko połowa z nich są to już osoby długotrwale bezrobotne.

Wykres nr 14. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w latach 2016-2019 wg wieku.

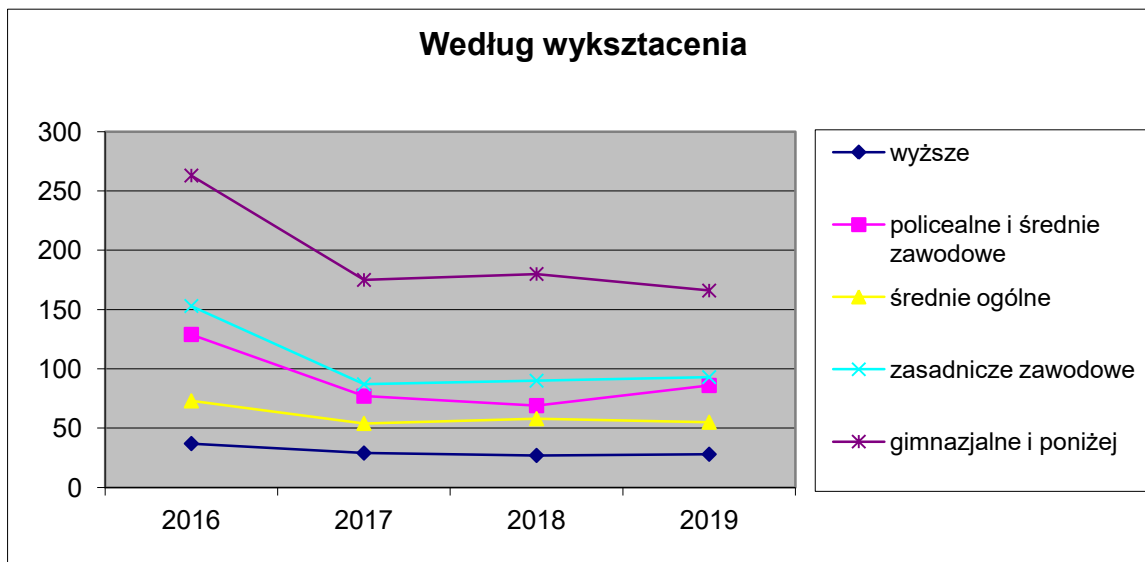
Opracowanie własne PCPR na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Mońkach.

Blisko 40% zarejestrowanych osób długotrwale bezrobotnych nie posiada żadnych kwalifikacji zawodowych, a 26,5% wykształcenie zasadnicze zawodowe. Najmniej, bo tylko 2% osób figurujących w rejestrach PUP w Mońkach stanowią osoby z wyższym wykształceniem oraz średnim ogólnym – 9,2%. Około 20% osób pozostających bez pracy zdobyło kwalifikacje na poziomie szkoły policealnej

i średniej zawodowej. Jak wynika ze statystyki PUP w Mońkach blisko 60% osób nie mających żadnego przygotowania zawodowego stanowią ludzie młodzi do 25 roku życia. Co trzecia młoda osoba posiada tylko wykształcenie gimnazjalne lub poniżej.

Analizując sytuację zatrudnienia osób długotrwale bezrobotnych na przestrzeni lat 2016-2019 według wykształcenia należy z satysfakcją stwierdzić, że w każdym przypadku, niezależnie od stopnia zdobytej wiedzy i kwalifikacji znacznie się zmniejszyło.

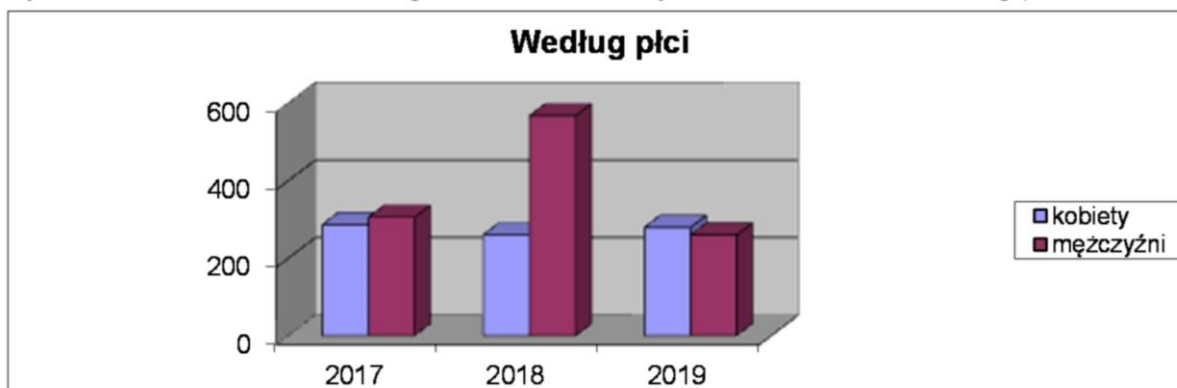
Wykres nr 15. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w latach 2016-2019 wg wykształcenia

Opracowanie własne PCPR na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Mońkach.

Rozpatrując bezrobocie w powiecie monieckim ze względu na płeć należy stwierdzić, że problem ten dotyka niemalże w takim samym stopniu tak kobiety, jak i mężczyzn. Długotrwale bezrobocie wśród panów, w omawianym okresie, wahało się w granicach 53-51%. W poszczególnych latach odnotowuje się sukcesywny spadek zarówno liczby kobiet jak i mężczyzn pozostających chronicznie bez pracy. Należy zauważyć, że utrzymuje się wysoki poziom bezrobocia wśród kobiet zwłaszcza tych, które chcą powrócić na rynek pracy po długotrwałej przerwie np. spowodowanej wychowywaniem dzieci. W ewidencji PUP na koniec 2019 roku pozostawało 280 bezrobotnych kobiet

Wykres nr 16. Liczba osób długotrwale bezrobotnych w latach 2017-2019 wg płci.

Opracowanie własne PCPR na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Mońkach.

3.8.2. UPRAWNIENI DO ZASIŁKÓW DLA BEZROBOTNYCH

Prawo do zasiłku przysługuje bezrobotnemu za każdy dzień kalendarzowy po upływie 7 dni od dnia zarejestrowania się we właściwym powiatowym urzędzie pracy, z zastrzeżeniem określonym w ustawie, jeżeli:

1. nie ma dla niego propozycji odpowiedniej pracy, propozycji stażu, przygotowania zawodowego w miejscu pracy, prac interwencyjnych lub robót publicznych,
2. w okresie 18 miesięcy poprzedzających dzień zarejestrowania, łącznie przez okres co najmniej 365 dni:
  - ✓ był zatrudniony i osiągał wynagrodzenie w kwocie co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę, od którego istnieje obowiązek opłacania składki na Fundusz Pracy,
  - ✓ wykonywał pracę na podstawie umowy o pracę nakładczą i osiągał z tego tytułu dochód w wysokości co najmniej minimalnego wynagrodzenia za pracę,
  - ✓ świadczył usługi na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług,
  - ✓ opłacał składki na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy,
  - ✓ wykonywał pracę w okresie tymczasowego aresztowania lub odbywania kary pozbawienia wolności,
  - ✓ wykonywał pracę w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, spółdzielni kółek rolniczych lub spółdzielni usług rolniczych, będąc członkiem tej spółdzielni,
  - ✓ opłacał składkę na Fundusz Pracy w związku z zatrudnieniem lub wykonywaniem innej pracy zarobkowej za granicą u pracodawcy zagranicznego,
  - ✓ był zatrudniony za granicą przez okres co najmniej 365 dni, w okresie 18 miesięcy przed zarejestrowaniem się w powiatowym urzędzie pracy, i przybył do Rzeczypospolitej Polskiej jako repatriant,
  - ✓ był zatrudniony, pełnił służbę lub wykonywał inną pracę zarobkową i osiągał wynagrodzenie lub dochód, od którego opłacano składki na Fundusz Pracy.

Z danych Powiatowego Urzędu Pracy wynika, że w latach 2016 - 2019 nieznacznie wzrosła liczba osób uprawnionych do zasiłków dla bezrobotnych. W rejestrach urzędu na koniec 2016 roku figurowało 99 osób pobierające zasiłki, a w roku następnym o 3 mniej, by wreszcie w roku 2019 osiągnąć liczbę 108 osób.

Wykres nr 17. Liczba osób uprawnionych do zasiłku dla bezrobotnych.

Opracowanie własne PCPR na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Mońkach.

Długotrwałe bezrobocie stanowi jeden z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych powiatu monieckiego, które w skali innych regionów kraju nie jest zatrważająco wysokie. Najbardziej bolesne i zauważalne są konsekwencje tego zjawiska. Skutkami bezrobocia dla niektórych ludzi może być:

- pogorszenie standardu życia,
- izolacja społeczna,
- ograniczenie lub zaniechanie uczestnictwa w życiu kulturalnym i politycznym,
- pogłębiający się niedostatek,
- wzrost przestępczości,
- zniszczenie zdrowia zarówno psychicznego, jak i fizycznego,
- alkoholizm i inne nałogi,
- samobójstwa.

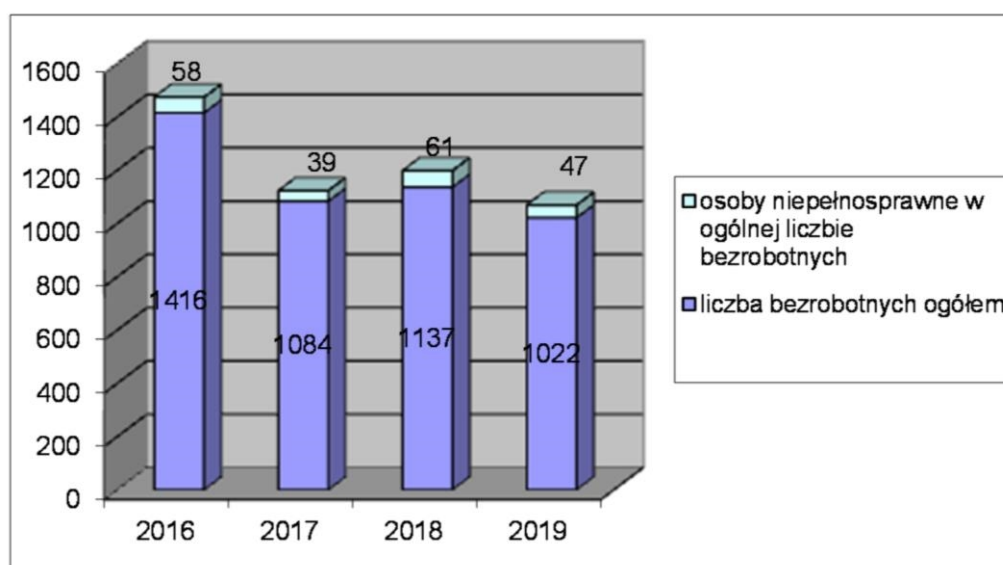
3.8.3. OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE BEZROBOTNE

Według danych statystycznych co dziesiąta osoba w Powiecie Monieckim posiada orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Większość osób niepełnosprawnych mieszka na terenach wiejskich i prowadzi działalność rolniczą. Część niepełnosprawnych mieszkańców powiatu monieckiego jest aktywnych zawodowo.

Mimo ciągle rosnącej świadomości społecznej często utrudnione jest wejście na rynek pracy osób niepełnosprawnych, a w szczególności osób z upośledzeniem umysłowym i zaburzeniami psychicznymi. Najczęściej rynek pracy dla osób defektywnych kojarzy się z zakładami pracy chronionej lub zakładami aktywizacji zawodowej.

Jak podaje Powiatowy Urząd Pracy w Mońkach osoby niepełnosprawne stanowią znikomy odsetek wszystkich osób zarejestrowanych i poszukujących pracy.

Wykres nr 18. Liczba osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych.

Opracowanie własne PCPR na podstawie danych GUS.

Powiatowy Urząd Pracy w Mońkach oferuje osobom niepełnosprawnym dofinansowanie ze środków PFRON:

- ✓ pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe;
- ✓ szkolenie i przekwalifikowanie zawodowe;
- ✓ finansowanie wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy m. in.:
  - staże,
  - prace interwencyjne,
  - przygotowanie zawodowe w miejscu prac);
- ✓ jednorazowe środki na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej albo na wniesienie wkładu do spółdzielni socjalnej;
- ✓ dofinansowanie do odsetek od zaciągniętego kredytu bankowego na kontynuowanie działalności gospodarczej lub rolniczej;
- ✓ osobie niepełnosprawnej wykonującej działalność gospodarczą obowiązkowe składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe;
- ✓ niepełnosprawnemu rolnikowi lub rolnikowi zobowiązanemu do opłacania składek za niepełnosprawnego domownika składki na ubezpieczenie społeczne rolników.

Mimo tak zachęcającej oferty, jaką jest bezzwrotna pomoc finansowa na pokrycie kosztów związanych z uruchomieniem własnej działalności, osoby niepełnosprawne nie wykazują zainteresowania tą formą wsparcia. Na przestrzeni ostatnich 7 lat nie wpłynął żaden wniosek o przedmiotowe dofinansowanie. Niepełnosprawni z terenu Powiatu Monieckiego chętnie korzystają ze szkoleń oraz różnych form zatrudnienia finansowanych ze środków PFRON.

Działania podejmowane przez PCPR i PUP w celu rozpropagowania form wsparcia oferowanych pracodawcom zatrudniającym osoby niepełnosprawne nie odniosły pożądanego skutku. Pracodawcy nie są zainteresowani zwrotem ze środków PFRON:

- kosztów poniesionych w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących miejsc pracy;
- adaptacji lub nabycia urządzeń ułatwiających osobie niepełnosprawnej wykonywanie pracy lub funkcjonowanie w zakładzie pracy;
- zakupu i autoryzacji oprogramowania oraz innych urządzeń technologii na użytek osób niepełnosprawnych stosownie do ich potrzeb;
- rozpoznanie przez służby medycyny pracy potrzeb, o których mowa wyżej;
- miesięcznych kosztów zatrudnienia pracownika pomagającego pracownikowi niepełnosprawnemu w czynnościach niemożliwych lub trudnych do samodzielnego wykonania przez niepełnosprawnego na jego stanowisku pracy oraz w czynnościach ułatwiających komunikację z otoczeniem;
- kosztów wyposażenia stanowisk pracy;
- miesięcznego dofinansowania do wynagrodzeń pracowników niepełnosprawnych ujętych w ewidencji zatrudnionych osób niepełnosprawnych, prowadzonej przez Fundusz.

Swoją pasywność w zakresie pozyskiwania środków PFRON pracodawcy tłumaczą zawilnością przepisów i zbytnimi obostrzeniami, co do kryteriów jakie muszą spełniać. Wszyscy pracodawcy chętnie natomiast zatrudniają osoby niepełnosprawne z lekkim stopniem niepełnosprawności, do których nie stosuje się ulgi i uprawnień w pracy, tak jak ma to miejsce w przypadku osób z umiarkowanym

i znacznym stopniem niepełnosprawności. Powodem zatrudniania osób z dysfunkcjami jest dążenie do osiągnięcia przez pracodawcę odpowiedniego wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych w ogólnej liczbie zatrudnionych, który zwalnia go z odprowadzania należnych miesięcznych wpłat na Fundusz.

3.9. ZASOBY KADROWE W POMOCY SPOŁECZNEJ

Zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej, ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż trzech pracowników.

Tabela nr 26. Liczba pracowników socjalnych w stosunku do liczby mieszkańców

Stan na dzień 31.12.2019 roku			
Wyszczególnienie	Liczba ludności w gminie	Liczba pracowników socjalnych	Liczba ludności przypadająca na 1 pracownika socjalnego
Gmina Mońki	14.874	9	1.660
Gmina Knyszyn	4.750	3	1.583
Gmina Goniądz	4.932	3	1.644
Gmina Jaświły	4.847	3	1.624
Gmina Jasionówka	2.765	3	921
Gmina Krypno	3.973	3	1.324
Gmina Trzcianne	4.271	3	1.423

Opracowanie własne PCPR na podstawie danych ośrodków pomocy społecznej.

Z powyższych danych wynika, że w ośrodkach pomocy społecznej zatrudnionych jest co najmniej 3 pracowników, czyli tak jak mówi ustawa. Także wszystkie ośrodki spełniają wymogi ustawy mówiące o tym, że na jednego pracownika socjalnego pracującego w pełnym wymiarze czasu pracy przypada 2.000 mieszkańców.

Praca socjalna, poza ośrodkami pomocy społecznej, świadczona jest również w innych jednostkach funkcjonujących na terenie powiatu monieckiego. Zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 10 lit. a) rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 października 2005r. w sprawie domów pomocy społecznej „*Dom uznaje się za spełniający warunki, jeśli w zakresie usług opiekuńczych i wspomagających zapewnia się świadczenie pracy socjalnej*”. Zarówno Dom Pomocy Społecznej w Mońkach, jak i DPS „Dom Kombatanta” w Mocieszach zatrudniają po jednym pracowniku socjalnym. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach zatrudnia 1 pracownika socjalnego, który realizują zadania z zakresu opieki nad dzieckiem i rodziną oraz Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Goniądzu 3 osoby realizujące pracę socjalną z podopiecznymi.

Instytucje realizujące zadania z zakresu pomocy społecznej winny zatrudniać wykwalifikowaną kadrę, której dobór nie może być przypadkowy. Pracownicy socjalni na co dzień spotykają się z ludźmi znajdującymi się w trudnych sytuacjach życiowych. Praca z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym wymaga

szczególnych umiejętności w postępowaniu i szerokiej wiedzy z zakresu psychologii, pedagogiki oraz socjologii. Zadaniem pracowników socjalnych jest nie tylko udzielanie świadczeń pieniężnych, ale również, a nawet przede wszystkim praca socjalna.

V. MISJA, CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stanowi narzędzie identyfikacji problemów i jest syntezą aktualnej sytuacji w badanym obszarze. W naszym przypadku, ma służyć określeniu pozytywnych i negatywnych elementów wewnętrznych i zewnętrznych wpływających na rozwój polityki społecznej w powiecie monieckim. Technika oceniająca *mocne i słabe* strony, mogące mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego stanowi użyteczną pomoc prowadzącą do dokonania analizy zasobów powiatu w zakresie polityki społecznej.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Działalność PCPR na szczeblu samorządu powiatowego. • Wspieranie finansowe rodzin zastępczych. • Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki oraz na usamodzielnienie i zagospodarowanie w formie rzeczowej wychowankom rodzin zastępczych i różnego typu placówek. • Praca 7 ośrodków pomocy społecznej. • Działanie zespołu poradni psychologiczno-pedagogicznych. • Funkcjonowanie dwóch domów pomocy społecznej zapewniających opiekę nad osobami starszymi. • Praca z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie w warsztatach terapii zajęciowej i środowiskowym domu samopomocy. • Działalność punktów CARITAS i OIK • Bogata oferta pływalni powiatowej. • Rozbudowana sieć szkół. • Działalność organizacji pozarządowych. • Współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi i instytucjami działającymi na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. • Bobra koordynacja działań między podmiotami działającymi w sferze polityki społecznej. • Realizowanie w powiecie programów PFRON oraz przeciwdziałania 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak zawodowych rodzin zastępczych. • Brak placówek opiekuńczo-wychowawczych. • Brak mieszkań socjalnych i chronionych. • Niewystarczające środki finansowe na działania ukierunkowane na osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. • Brak zainteresowania przedsiębiorców tworzeniem nowych miejsc pracy. • Niechęć osób niepełnosprawnych do podejmowania własnej działalności. • Występowanie barier architektonicznych i urbanistycznych w budynkach użyteczności publicznej. • Niskie wynagrodzenia pracowników instytucji pomocy społecznej. • Niewystarczające środki finansowe na zatrudnienie nowych pracowników w domach pomocy społecznej. • Niewystarczające wsparcie osób bezrobotnych przez organizacje pozarządowe. • Przerost biurokracji. • Brak zrozumienia ze strony klientów zasad funkcjonowania systemu polityki społecznej. • Problem w powrocie na rynek pracy osób długotrwale bezrobotnych, w tym kobiet. • Wysoki odsetek osób niepełnosprawnych. • Niewielka ilość zakładów pracy. • Utrudniony dostęp do lekarzy specjalistów. • Brak grup samopomocowych dla różnych grup klientów pomocy społecznej.

<p>wykluczeniu społecznemu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Możliwość zmiany kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych. • Korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne powiatu. 	
Szanse	Zagrożenie
<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość pozyskiwania środków finansowych zewnętrznych na realizację programów z zakresu polityki społecznej i rehabilitacji osób niepełnosprawnych. • Wzrost świadomości obywateli w zakresie integracji społecznej osób niepełnosprawnych. • Wzrost poziomu wykształcenia społeczeństwa. • Wzrost kwalifikacji pracowników. • Oferty pracy za granicą. • Komunikacja między instytucjami zajmującymi się problemami pomocy dziecku i rodzinie. • Szkolnictwo integracyjne. • Liczne imprezy integracyjne. • Uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, kulturalnym, sportowym. • Ułatwienie kontaktów społecznych osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia i ich wyjście z izolacji. • Środki finansowe PFRON. • Pozyskiwanie środków finansowych z funduszy europejskich. • Pomoc dla pełnoletnich usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych i różnego typu placówek. • Ogólna dostępność do informacji (Internet, telefonia komórkowa). • Wykwalifikowana kadra zatrudniona w instytucjach pomocy społecznej. • Wykorzystanie wolontariatu do wspierania działań z zakresu polityki społecznej. • Szkolenia i przekwalifikowania osób zarejestrowanych w PUP. • Usługi i instrumenty rynku pracy. • Wzmocnienie integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. • Realizacja powiatowych programów 	<ul style="list-style-type: none"> • Niestabilność prawa i trudności w jego interpretacji. • Niezrozumienie inicjatyw pomocowych. • Brak koordynacji działań pomocowych. • Bezrobocie powodujące ubożenie i rozwarstwienie społeczeństwa. • Zjawisko dziedziczenia biedy. • Starzenie się społeczeństwa . • Wzrost liczby osób niepełnosprawnych. • Kształtowanie się postaw roszczeniowych. • Negatywne postawy młodzieży wynikające z braku wzorców wychowawczych. • Wysoki odsetek wykształconych, młodych ludzi wyjeżdżających na stałe za granicę. • Niż demograficzny. • Euro- sieroctwo. • Trudność w dostępie do środków zewnętrznych ze względu na konieczność wniesienia wymaganego wkładu własnego. • Ograniczone środki finansowe na rozwój oświaty i pomocy społecznej. • Zbyt niski poziom aktywności społeczeństwa. • Zastój w budownictwie mieszkaniowym powodujący problemy młodych ludzi w uzyskaniu mieszkania. • Wzrost przestępczości na terenie powiatu.

na rzecz osób niepełnosprawnych, opieki nad dzieckiem i rodziną oraz bezrobotnych.	
--	--

2. MISJA POWIATU

Analiza zebranego materiału pozwala stwierdzić, że istnieje potrzeba i konieczność podjęcia stosownych kroków w celu wyeliminowania bądź zminimalizowania zjawisk stanowiących strefę dysfunkcjogenną środowiska lokalnego. Jak wynika ze zgromadzonej dokumentacji grupą najczęściej korzystającą z różnorodnych form pomocy oferowanych przez instytucje działające w zakresie polityki społecznej stanowią osoby i rodziny zagrożone wykluczeniem społecznym. W gronie klientów pomocy społecznej znajdują się przede wszystkim rodziny borykające się z problemami bezrobocia, niepełnosprawności, ubóstwa, uzależnień i bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych.

Synteza zgromadzonego materiału oraz problemy przedstawione w Strategii wyraźnie świadczą o potrzebie przygotowania **celów i zadań strategicznych** oraz **kierunków działań** w zakresie rozwiązywania rzeczywistych problemów społecznych w Powiecie Monieckim.

Mając na względzie powagę problemu oraz zjawiska i zagrożenia, z którymi boryka się nasza społeczność celem nadrzędnym Strategii jest **umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.**

Różnorodne aspekty problematyki rodziny (moralne, psychologiczne, społeczne i pedagogiczne) analizował również nasz wielki rodak Ojciec Święty Jan Paweł II. W *Liście do rodzin* Papież napisał „*Naród jest rodziną rodzin, dlatego siłę społeczności państwowej mierzy się kondycją biologiczną i moralną – tworzących ją rodzin*”.

W myśl słów Jana Pawła II musimy czynić wszystko, aby rodziny tworzące społeczność Powiatu Monieckiego były silne, samodzielne i zaradne. Aby nasza społeczność lokalna był mocna kondycyjnie musimy wzmocnić najłabsze ogniwa i tak jak rodzice kochający swoje dziecko tylko wspomagać a nie wyręczać we wszystkim i pomóc usamodzielnic się. Zadaniem instytucji Powiatu Monieckiego działających w zakresie polityki społecznej jest udzielanie takiego wsparcia osobom i rodzinom, które umożliwi im samodzielną egzystencję, da szansę zaspokojenia podstawowych potrzeb oraz zapewni skuteczną realizację ról społecznych i stworzy możliwości rozwoju.

Skuteczna pomoc to przede wszystkim pozbawienie osób i rodzin uprawnień do świadczeń z pomocy społecznej poprzez usunięcie bądź ograniczenie dysfunkcji. Skuteczna pomoc to wyprowadzenie osób i rodzin z grupy ryzyka w każdym przypadku, kiedy tylko jest to możliwe.

*„Podaruj biednemu rybę,
będzie najedzony przez jeden dzień.
Podaruj biednemu wędkę i naucz go łowić,
Będzie najedzony przez całe swoje życie...”*
autor nieznany

3. CELE STRATEGICZNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cel główny 1.

Doskonalenie systemu opieki nad dziećmi pozbawionymi opieki rodziców biologicznych

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Oczekiwane efekty	Termin realizacji	Realizatorzy
Wspieranie rodzin zastępczych	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc pieniężna na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinach zastępczych oraz rodzinnych domach dziecka, - jednorazowa pomoc z tyt. przyjęcia dziecka do rodziny zastępczej oraz rdd, - szkolenia rodzin zastępczych oraz rdd, - poradnictwo pedagogiczne i psychologiczne 	<ul style="list-style-type: none"> - stabilizacja finansowa dzieci w rodzinach zastępczych oraz rdd, - zaspokojenie potrzeb dziecka (odzież, podręczniki i przedmioty szkolne), - umiejętność radzenia z dzieckiem, - wzmocnienie więzi między dzieckiem a rodzicami zastępczymi 	Proces ciągły 2020-2029	PCPR, Sądy Rodzinne, Ośrodki Adopcyjno- Opiekuńcze, OWR PCPR Szkoły
Doskonalenie systemu opieki nad dziećmi przebywającymi w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	<ul style="list-style-type: none"> - umieszczanie dzieci w placówkach położonych blisko miejsca zamieszkania, - praca z rodziną dziecka przebywającego w placówce, - poradnictwo specjalistyczne, - rozwój współpracy lokalnych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> - izolacja od wpływów środowisk patologicznych, - wpojenie właściwych postaw społecznych, - ukazanie możliwości „innego” życia, zmiana stylu życia, - uświadomienie znaczenia roli rodzica w życiu dziecka, - zmiana postaw rodziców 	W miarę potrzeb 2020-2029	PCPR, Sądy Rodzinne, Ośrodki Adopcyjno- Opiekuńcze, Zespół Poradni Psychol.-Pedagog., Szkoły, KPP

<p>Udzielanie pomocy usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych i placówek, o których mowa w art. 88 ustawy o pomocy społecznej oraz ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej</p>	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc pieniężna na usamodzielnienie, - pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej, - pomoc na kontynuowanie nauki, - poradnictwo specjalistyczne, - współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy, - pomoc w znalezieniu zatrudnienia, - pobudzanie aktywności osób usamodzielniających się 	<ul style="list-style-type: none"> - rzeczywiste usamodzielnienie się, - zakup niezbędnych podstawowych sprzętów, - zdobycie wykształcenia, - obranie właściwego kierunku i postaw w życiu, - dowartościowanie + finanse, - samo decydowanie o swoich sprawach i życiu, - wzrost aktywności osób usamodzielnianych 	<p>W miarę potrzeb 2020-2029</p>	<p>PCPR, Sądy Rodzinne, PUP</p>
<p>Organizowanie i wspieranie zastępczych form opieki nad dzieckiem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - promowanie w mediach lokalnych zastępczych form opieki, - tworzenie zawodowych rodzin zastępczych, - organizacja szkoleń kandydatów na rodziców zastępczych, - poradnictwo specjalistyczne, 	<ul style="list-style-type: none"> - tworzenie się nowych rodzin zastępczych, - więcej dzieci umieszczonych w rodzinach a mniej w placówkach - umiejętność pracy i nawiązania kontaktów z dzieckiem, - umiejętność radzenia z dzieckiem, - bliskość i kontakt dziecka z rodziną 	<p>W miarę potrzeb 2020-2029</p>	<p>PCPR, Sądy Rodzinne, Ośrodki Adopcyjno-Opiekuńcze, Zespół Poradni Psychol.-Pedagog., Partnerzy zewnętrzeni</p>

Cel główny 2.

Wspieranie jednostek, rodzin i środowisk niewydolnych

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Oczekiwane efekty	Termin realizacji	Realizatorzy
Zapewnienie należytej pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej	<ul style="list-style-type: none"> - pomoc finansowa i rzeczowa oferowana przez ośrodki pomocy społecznej, - warunkowanie pomocy poprzez zawieranie kontraktów, - wsparcie ze strony CARITAS, - organizowanie akcji charytatywnych, - rozwój współpracy lokalnych instytucji, - poradnictwo specjalistyczne	<ul style="list-style-type: none"> - zaspokojenie niezbędnych potrzeb, - odpowiedzialność beneficjenta i jego współpraca z GOPS, - podniesienie poziomu życia, - uświadomienie społeczeństwu wagi problemu, - umiejętność radzenia z problemami	Proces ciągły 2020-2029	MOPS-y i GOPS-y, CARITAS, Szkoły, OWR PCPR
Wyprowadzenie osób i rodzin z trudnej sytuacji życiowej i zapobieganie ich marginalizacji	<ul style="list-style-type: none"> - pobudzanie aktywności własnej jednostki i rodziny, - organizowanie pogadarek na temat funkcji i znaczenia rodziny, - promowanie zdrowego modelu rodziny, - bezpłatne poradnictwo, - współpraca z kościołem i związkami wyznaniowymi w zakresie wsparcia duchowego	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie aktywności jednostki i rodziny, - uświadomienie znaczenia roli rodziny , - wieloaspektowa pomoc, - zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy, - zminimalizowanie zjawisk patologicznych	Proces ciągły 2020-2029	PCPR, MOPS-y i GOPS-y, Zespół Poradni Psychol.-Pedagog., Organizacje pozarządowe, CARITAS, Kościoł i związki wyznaniowe
Reintegracja społeczna i zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym	<ul style="list-style-type: none"> - nabywanie umiejętności zawodowych, - przekwalifikowania, szkolenia, podnoszenie kwalifikacji, - nauka umiejętności gospodarowania posiadanymi środkami finansowymi, - kształcenie umiejętności planowania	<ul style="list-style-type: none"> - znalezienie zatrudnienia, - podniesienie poziomu życia, - dowartościowanie, - zaspokojenie niezbędnych potrzeb, - zmiana sytuacji życiowej na	Proces ciągły 2020-2029	PCPR, MOPS-y i GOPS-y, PUP, organizacje pozarządowe

	życia i pełnienia ról społecznych	lepszą		
Doskonalenie systemu poradnictwa	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie systemu współpracy i komunikacji instytucji działających na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, - podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników socjalnych, - wspieranie i doskonalenie poradnictwa 	<ul style="list-style-type: none"> - szybki przepływ informacji, - większe możliwości udzielenia pomocy, - wyższe kwalifikacje, - większa znajomość problemów, - nowatorskie rozwiązania, - wszechstronna pomoc 	Proces ciągły 2020-2029	Wszystkie instytucje działające na rzecz pomocy dziecku i rodzinie
Doskonalenie usług profilaktyczno-wspierających w zakresie interwencji kryzysowej	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój współpracy lokalnych instytucji działających w zakresie polityki społecznej, - zorganizowanie grupy wsparcia dla ofiar przemocy, - podejmowanie przez Policję działań w ramach procedur „Niebieska Karta” - prowadzenie programów korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - większe możliwości udzielenia natychmiastowej pomocy dzięki szybkiemu przepływowi informacji, - fachowa pomoc w wyjściu z sytuacji kryzysowej, - izolacja ofiary od sprawcy przemocy 	W miarę potrzeb 2020-2029	PCPR, MOPS-y i GOPS-y, KPP, Poradnia Psychol.- Pedagog.
Współpraca instytucji i organizacji pomagających osobom uzależnionym i współuzależnionym	<ul style="list-style-type: none"> - stworzenie modelu współpracy instytucji i organizacji w zakresie rozwiązywania problemów osób uzależnionych Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Komenda Powiatowa Policji, Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodki Terapii Uzależnień i inne), - imprezy promujące styl życia bez używek 	<ul style="list-style-type: none"> - skuteczniejsza pomoc, - wypracowanie właściwego sposobu pomocy, - programy wychodzenia z uzależnień, - wczesna interwencja, - świadomość własnego problemu, - zrozumienie zagrożeń i wiedza na 	Proces ciągły 2020-2029	Wszystkie instytucje działające w zakresie polityki społecznej

	- spotkania i prelekcje z uczniami i rodzicami	ich temat, - profilaktyka		
--	--	------------------------------	--	--

Cel główny 3.

Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży w tym niepełnosprawnej

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Oczekiwane efekty	Termin realizacji	Realizatorzy
Tworzenie warunków do rozwoju kształcenia integracyjnego	<ul style="list-style-type: none"> - likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych w szkołach, - szkolenie kadry dydaktycznej pracującej z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną, - pogadanki z uczniami na temat niepełnosprawności 	<ul style="list-style-type: none"> - dostęp do edukacji dzieci niepełnosprawnych i dowartościowanie ich, - umiejętność pracy z uczniem dysfunkcyjnym, - integracja społeczna, 	Proces ciągły 2009-2029	PCPR, Szkoły, Poradnia Psychol.- Pedagog.
Stworzenie równych szans edukacyjnych wszystkim dzieciom	<ul style="list-style-type: none"> - wyposażenie szkół w specjalistyczny sprzęt i materiały edukacyjne, - Internet we wszystkich szkołach, - zorganizowanie dowozów dla dzieci spoza miejscowości, w której znajduje się szkoła, - pomoc stypendialna 	<ul style="list-style-type: none"> - możliwość poszerzania wiedzy, - wysoki poziom kształcenia, - równy dostęp do wiedzy, - ułatwiony dostęp do edukacji, - bezpieczeństwo dzieci, - dowartościowanie ucznia, - wsparcie finansowe. 	Proces ciągły 2020-2029	Szkoły, Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne

Rozwinięcie systemu pomocy psychologiczno-pedagogicznej dziecku szkolnemu	<ul style="list-style-type: none"> - dostęp do pedagoga szkolnego, - łatwość dostępu do psychologa, logopedy i innych specjalistów, - działanie punktu poradnictwa i terapii 	<ul style="list-style-type: none"> - łagodzenie problemów ucznia, - uzyskanie właściwej pomocy, -zmiana mentalności, że pomoc psychologa jest naturalnym sposobem rozwiązywania problemów 	Proces ciągły 2020-2029	Szkoły, Poradnia Psychol.- Pedagog.
---	---	--	----------------------------	---

Cel główny 4.

Zwiększenie aktywności życiowej ludzi starszych

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Oczekiwane efekty	Termin realizacji	Realizatorzy
Wzbogacenie oferty świadczonych usług w DPS	<ul style="list-style-type: none"> - kształcenie opiekunek pracujących z ludźmi starszymi, - doskonalenie systemu informacji o możliwościach uzyskania pomocy, - organizowanie imprez integracyjnych, - aranżowanie spotkań dzieci i młodzieży z seniorami, - włączenie seniorów do życia społeczności lokalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - umiejętność nawiązania kontaktu i pracy z osobą starszą, - odciążenie DPS, - poczucie bezpieczeństwa, - integracja społeczna, - nawiązanie więzi emocjonalnej, - dowartościowanie osób starszych 	Proces ciągły 2020-2029	DPS, PCPR, Szkoły, Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne
Jak najdłuższe pozostawanie ludzi starszych w ich miejscu zamieszkania	<ul style="list-style-type: none"> - świadczenie usług opiekuńczych, - usługi rehabilitacyjne, - doposażenie w sprzęt ułatwiający funkcjonowanie, - pomoc materialna, 	<ul style="list-style-type: none"> - poczucie bezpieczeństwa, - lepsze funkcjonowanie w miejscu zamieszkania, - poprawa jakości życia, - godziwe warunki życia, 	Proces ciągły 2020-2029	PCPR, GOPS-y i MOPS-y, SP ZOZ, organizacje pozarządowe

	<ul style="list-style-type: none"> - inicjowanie działań wolontariatu na rzecz osób starszych, - promowanie aktywnego trybu życia, - współpraca instytucji i organizacji działających na rzecz ludzi starszych 	<ul style="list-style-type: none"> - przepływ informacji, - możliwość szybkiego reagowania w sytuacjach kryzysowych 		
--	---	---	--	--

Cel główny 5.

Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Oczekiwane efekty	Termin realizacji	Realizatorzy
Stworzenie środowiska przyjaznego osobom niepełnosprawnym	<ul style="list-style-type: none"> - popularyzowanie wiedzy o niepełnosprawności, - budowa pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych, - imprezy integracyjne, - pomoc osobom defektywnym i ich rodzinom 	<ul style="list-style-type: none"> - zwiększenie poczucia tolerancji, - solidarność środowiska z osobami niepełnosprawnymi, - przygotowanie osób chorych do samodzielnego życia, - wzrost samooceny 	Proces ciągły 2020-2029	PCPR, GOPS-y i MOPS-y, organizacje pozarządowe

<p>Likwidacja barier w obiektach infrastruktury miejskiej i miejscu zamieszkania</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przestrzeganie dostępności dla osób niepełnosprawnych nowobudowanych lub modernizowanych obiektów, - dostosowywanie chodników dla potrzeb osób na wózkach inwalidzkich, - oznakowanie miejsc parkingowych dla aut osób niepełnosprawnych, - likwidacja barier architektonicznych w miejscu zamieszkania, - likwidacja barier technicznych i w komunikowaniu się, - zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze ułatwiające funkcjonowanie w domu i środowisku 	<ul style="list-style-type: none"> - ogólna dostępność do obiektów użyteczności publicznej, - poczucie bezpieczeństwa, - swoboda poruszania się na wózkach inwalidzkich, - bezproblemowe parkowanie aut przez osoby z dysfunkcjami, - usprawnienie funkcjonowania w miejscu zamieszkania, - poprawa warunków życia, - wyrównanie szans osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, - dowartościowanie 	<p>Proces ciągły 2020-2029</p>	<p>PCPR, Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne</p>
<p>Stworzenie osobom niepełnosprawnym równych szans w dostępie do rehabilitacji, kultury i sportu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykonanie podjazdów w obiektach sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych, - umożliwienie osobie niepełnosprawnej wzięcia czynnego udziału w zawodach, konkursach itp., - propagowanie twórczości osób niepełnosprawnych, - uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych, - współpraca instytucji i organizacji działających na rzecz niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> - łatwość dostępu do sportu i kultury, - możliwość wykazania się, - odkrycie uzdolnień i talentów, - wzrost samooceny, - zmiana wizerunku osoby niepełnosprawnej, - poprawa stanu zdrowia, - zwiększenie poczucia tolerancji i solidarności z osobami defektywnymi 	<p>W miarę potrzeb Proces ciągły 2020-2029</p>	<p>PCPR, Pływalnia Powiatowa, ośrodki kultury, Ośrodki sportu i rekreacji, Samorząd Powiatowy, Samorządy Gminne</p>

Pomoc osobom z dysfunkcjami	<ul style="list-style-type: none"> - dofinansowanie ze środków PFRON do zadań realizowanych przez powiat z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych, - udzielanie informacji o prawach osób niepełnosprawnych, - poradnictwo w zakresie możliwości pozyskania dofinansowania w ramach programów celowych 	<ul style="list-style-type: none"> - usprawnienie fizyczne, - zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, - zlikwidowanie barier, - godne warunki życia, - świadomość swoich praw, - dowartościowanie, - możliwość pozyskania środków finansowych 	Proces ciągły 2020-2029	PCPR, GOPS-y, organizacje pozarządowe
Zapewnienie osobom psychicznie chorym pełnego udziału w życiu społecznym	<ul style="list-style-type: none"> - wzbogacenie oferty WTZ i ŚDS, - imprezy integracyjne, - działanie punktu poradnictwa i terapii, - zintegrowany system wspomaganie rozwoju osób z zaburzeniami psychicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> - nabycie umiejętności wykonywania podstawowych czynności domowych, - dowartościowanie, - poprawa jakości życia, - odciążenie rodziców 	Proces ciągły 2020-2029	WTZ, ŚDS, PCPR, Szkoły, Zespół Poradni Psychol.-Pedagog., organizacje pozarządowe

Cel główny 6.

Zapobieganie przestępczości i nieprzystosowaniu społecznemu nieletnich

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Oczekiwane efekty	Termin realizacji	Realizatorzy
Niwelowanie zjawisk niedostosowania społecznego nieletnich	<ul style="list-style-type: none"> - organizowanie spotkań i pogadanek z młodzieżą szkolną, - prelekcje dla rodziców i opiekunów, - wzmocnienie współpracy policji, sądów rodzinnych i innych instytucji działających na rzecz dzieci ze społecznością powiatu 	<ul style="list-style-type: none"> - uświadomienie zagrożeń wynikających z zachowań patologicznych, - ograniczenie przestępczości, - łatwy przepływ informacji, - możliwość szybkiego reagowania 	Proces ciągły 2020-2029	Szkoły, KPP, PCPR, Poradnia Psychol.- Pedagog., Sądy Rodzinne

<p>Zapobieganie przestępczości wśród dzieci i młodzieży</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie współpracy Policji z instytucjami działającymi na rzecz pomocy dziecku i rodzinie, - spotkania i pogadanki profilaktyczne dla młodzieży szkolnej i ich rodziców, - kierowanie wniosków do sądów rodzinnych w sprawie nieletnich sprawców czynów karalnych, - monitoring obiektów szkolnych i miejsc niebezpiecznych, - stałe patrole policyjne obejmujące tereny przyszkolne i miejsca niebezpieczne 	<ul style="list-style-type: none"> - możliwość podjęcia właściwych działań, - szybki przepływ informacji, - świadomość zagrożeń i ich skutków, - możliwość resocjalizacji, - szansa ukończenia szkoły, - zmiana trybu życia, - możliwość wykrycia sprawcy, - większe bezpieczeństwo, - mniejsza bezkarność sprawcy 	<p>Proces ciągły 2020-2029</p>	<p>Szkoły, KPP, PCPR</p>
<p>Rozpowszechnienie informacji na temat skutków zachowań ryzykownych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - programy edukacyjne dla dzieci, młodzieży i rodziców z zakresu: <ul style="list-style-type: none"> • zagrożeń HIV, AIDS, • skutków zażywania narkotyków i innych środków odurzających, • szkodliwości picia alkoholu, palenia • skutków zachowań nagannych (patologicznych, agresywnych) 	<ul style="list-style-type: none"> - zrozumienie zagrożeń i ich skutków, - opóźnienie wieku inicjacji seksualnej, - powstrzymanie się przed „spróbowaniem”, - świadomość poniesienia konsekwencji za własne czyny, - strach przed karą 	<p>Proces ciągły 2020-2029</p>	<p>Szkoły, KPP, PCPR, Poradnia Psychol.- Pedagog., organizacje pozarządowe</p>

Cel główny 7.

Promocja zatrudnienia i aktywizacja lokalnego rynku pracy

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Oczekiwane efekty	Termin realizacji	Realizatorzy
Zwiększanie umiejętności osób bezrobotnych	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie systemu szkoleń i przekwalifikowań zgodnie z potrzebami rynku pracy, - dostosowanie aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu do indywidualnych potrzeb bezrobotnego, - rozwijanie systemu informacji o rynkach pracy państw UE, - pozyskiwanie funduszy ze środków UE, - wspieranie wszelkich form zatrudnienia	<ul style="list-style-type: none"> - większe szanse znalezienia pracy, - możliwość dokończenia się, - nabycie nowych umiejętności, - wzrost liczby osób przeszkolonych - ograniczanie liczby osób bez kwalifikacji zawodowych, - możliwość wyjazdu do jednego z państw UE i podjęcia intratnego zajęcia, - zmniejszenie bezrobocia	Proces ciągły 2020-2029	PUP, pracodawcy
Zapobieganie bezrobociu	<ul style="list-style-type: none"> - realizacja programów aktywizujących osoby bezrobotne, - pomoc w dochodzeniu do zatrudnienia, - organizacja prac interwencyjnych i robót publicznych, - rozwijanie umiejętności poszukiwania pracy i walka z biernością, - rozwój klubów pracy, - pozyskiwanie środków UE, - nawiązywanie współpracy z partnerami zagranicznymi	<ul style="list-style-type: none"> - możliwość podjęcia zatrudnienia, - spadek bezrobocia, - wzrost liczby osób samodzielnie znajdujących pracę, - aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy, - podejmowanie własnej działalności, - praca w krajach UE	Proces ciągły 2020-2029	PUP, pracodawcy

Zapobieganie bezrobociu ludzi młodych	<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie umiejętności poszukiwania pracy , - promowanie samozatrudnienia, - umożliwienie nabycia umiejętności poprzez odbycie stażu u pracodawcy - tworzenie i realizacja indywidualnych planów działań, - nawiązywanie współpracy z partnerami zagranicznymi 	<ul style="list-style-type: none"> - umiejętność rozmowy z pracodawcą i zaprezentowania się - własna działalność gospodarcza, - zdobycie doświadczenia, - zatrudnienie, - tworzenie stanowisk pracy, - zmniejszenie bezrobocia, - praca w krajach UE 	Proces ciągły 2020-2029	PUP, pracodawcy
Zapobieganie bezrobociu osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> - szkolenia i przekwalifikowania, - refundowanie pracodawcom części wynagrodzenia ze środków PFRON za zatrudnione osoby niepełnosprawne, - jednorazowe środki PFRON na podjęcie działalności gospodarczej, rolniczej, - finansowanie wydatków na instrumenty lub usługi rynku pracy, - dofinansowanie do odsetek od zaciągniętego kredytu bankowego na kontynuowanie działalności gospodarczej lub rolniczej, - zwrot kosztów poniesionych przez pracodawcę w związku z przystosowaniem tworzonych lub istniejących miejsc pracy (z PFRON) 	<ul style="list-style-type: none"> - zmiana kwalifikacji zawodowych, - powstawanie nowych miejsc pracy, - zatrudnienie niepełnosprawnych, - rozwinięcie własnej działalności, - bezzwrotne środki finansowe, - refundacja pracodawcom kosztów zatrudnienia niepełnosprawnych, - rozszerzenie działalności gospodarczej, - wzmocnienie kondycji gospodarstwa rolnego, - pozyskanie środków finansowych na tworzenie stanowisk pracy, - miejsca pracy, - zmniejszenie bezrobocia 	Proces ciągły 2020-2029	PUP, pracodawcy
Rozwój instrumentów i usług rynku pracy	<ul style="list-style-type: none"> - doskonalenie standardów usług pracy, - wdrażanie nowych metod pracy z wykorzystaniem nowoczesnej technologii informacji i komunikacji, - zwiększenie liczby wykwalifikowanych pośredników pracy, - podnoszenie kwalifikacji pracowników 	<ul style="list-style-type: none"> - innowacyjne rozwiązania, - nowatorskie formy zatrudnienia (np. telepraca), - dobra obsługa patentów, - komfort pracy, - skuteczna pomoc bezrobotnym 	Proces ciągły 2020-2029	PUP

Cel główny 8.

Zintegrowanie działań samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych w zakresie pomocy społecznej

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Oczekiwane efekty	Termin realizacji	Realizatorzy
Zwiększenie efektywności i skuteczności działań w zakresie pomocy społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - spotkania robocze pracowników instytucji i organizacji pozarządowych działających w sferze pomocy społecznej, - opracowanie modelu przepływu informacji, - utworzenie grup samopomocowych, - analiza rzeczywistych potrzeb społecznych, - ustalenie zasad współpracy między instytucjami i organizacjami zajmującymi się problematyką polityki społecznej - współpraca z wolontariatem	<ul style="list-style-type: none"> - większe możliwości udzielenia pomocy, - większe rozeznanie potrzeb, - szybki przepływ informacji, - szybka reakcja na problem, - uwrażliwienie społeczeństwa, - odciążenie instytucji, - rozpoznanie źródła zagrożeń, - zwiększenie efektywności działań służb	Proces ciągły 2020-2029	Wszystkie instytucje i organizacje pozarządowe działające w zakresie polityki społecznej
Rozpowszechnienie informacji o instytucjach działających w zakresie polityki społecznej	<ul style="list-style-type: none"> - informacje w mediach lokalnych, - strony internetowe instytucji, - informacje w biuletynach, - ogólnopolska baza danych o instytucjach działających w sektorze pomocy dziecku i rodzinie oraz świadczących poradnictwo	<ul style="list-style-type: none"> - łatwy dostęp do informacji, - oszczędność czasu , - anonimowość, - łatwość znalezienia właściwej dla swojej sprawy instytucji	Proces ciągły 2020-2029	Wszystkie instytucje działające w zakresie polityki społecznej

Cel główny 9.

Podnoszenie kwalifikacji i doskonalenie zawodowe pracowników służb społecznych i wolontariatu

Cele szczegółowe	Kierunki działań	Oczekiwane efekty	Termin realizacji	Realizatorzy
Ustawiczne zdobywanie i poszerzanie wiedzy przez kadry pomocy społecznej i wolontariat	<ul style="list-style-type: none"> - rozeznanie rzeczywistych potrzeb szkoleniowych pracowników służb społecznych i wolontariatu, - upowszechnianie etosu zawodowego pracownika socjalnego, - zwiększenie roli pracownika socjalnego w instytucjach działających w zakresie pomocy społecznej, - udział w konferencjach, naradach, sesjach szkoleniowych, - propagowanie idei ciągłego doskonalenia umiejętności, - samokształcenie pracowników służb społecznych	<ul style="list-style-type: none"> - skuteczniejsze działania pracowników socjalnych, - podniesienie statusu zawodowego pracowników służb społecznych, - lepsza jakość usług oferowanych przez kadry pomocy społecznej, - znajomość nowatorskich metod pracy z klientem, - wzrost liczby wyspecjalizowanej kadry służb pomocy społecznej,	Proces ciągły 2020-2029	Wszystkie instytucje działające w zakresie polityki społecznej oraz wolontariat

VI. WDRAŻANIE I MONITOROWANIE STRATEGII

1. WDRAŻANIE STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim realizowana będzie zgodnie z przyjętymi kierunkami działań. Jednostką czuwającą nad wdrażaniem strategii będzie Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mońkach przy współpracy instytucji i organizacji działających w sferze polityki społecznej i odpowiedzialnych za jej kształt oraz rozwój.

Strategia zawiera zadania, które są wielkim wyzwaniem dla całej społeczności lokalnej i wszystkich instytucji działających w obszarze polityki społecznej. Dokument obejmuje zadania będące w kompetencji wielu instytucji, organizacji i środowisk. Przy realizacji strategii niezbędna jest zasada partnerstwa, współpracy i ścisłej koordynacji między partnerami. Istotny wpływ na osiągnięcie celów strategicznych będzie miało sprawne funkcjonowanie wszystkich instytucji Powiatu Monieckiego. Do wdrożenia strategii niezbędna jest równowaga społeczna i ekonomiczna, które są nieodzowne dla zachowania stabilności i dobrego poziomu życia mieszkańców powiatu.

Realizacja celów zawartych w Strategii wymagać będzie pewnych określonych nakładów finansowych. Przewiduje się następujące źródła finansowania przedstawionych działań:

- środki własne samorządu powiatowego,
- środki własne samorządów gmin,
- środki z budżetu administracji rządowej (dotacje),
- środki funduszy krajowych (np. Państwowy Fundusz Rehabilitacji osób Niepełnosprawnych),
- środki funduszy pomocowych Unii Europejskiej (np. Europejski Fundusz Społeczny),
- dotacje organizacji pozarządowych.

2. MONITOROWANIE STRATEGII

Monitorowanie Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim ma na celu śledzenie postępów realizacji jej założeń. Ciągła obserwacja służy ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych w dokumencie celów i zadań. Służy także ocenie poziomu ich osiągnięcia. Dzięki monitorowaniu Strategii możliwa będzie ocena oczekiwanych wyników przyjętych zadań, jak również, tam gdzie jest to konieczne, korekta tych zadań.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim jest dokumentem otwartym i wprowadzanie zmian w jej zapisach jest możliwe, a niekiedy wręcz konieczne. Potrzeba modyfikacji dokumentu może wynikać ze zmieniających się uwarunkowań społecznych i gospodarczych, dlatego konieczne jest elastyczne reagowanie na pojawiające się problemy. Wprowadzając zmiany należy jednakże pamiętać, że nie mogą one dotyczyć obranych celów głównych Strategii.

Najlepszym wskaźnikiem realizacji celów strategicznych będzie:

- ✓ zmniejszająca się liczba świadczeniobiorców,
- ✓ zmniejszająca się kwota środków finansowych na świadczenia z pomocy społecznej.

Zakończenie.

Opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Monieckim pozwoli na planowe i systematyczne dążenie do wytyczonych celów i zdań. Powodzenie realizacji Strategii zależy od bardzo wielu czynników, tak wewnętrznych, jak i zewnętrznych oraz wymaga zaangażowania wielu podmiotów. Realizacja celów strategicznych wymaga wsparcia wszystkich instytucji powiatu monieckiego działających w sferze polityki społecznej, instytucji pożytku publicznego, kościoła oraz społeczności lokalnej.

Opracowanie:

Emilia Niedziółko

*Kierownik
Powiatowego Centrum
Pomocy Rodzinie
w Mońkach*

SPIS RYSUNKÓW:

1. MAPA POLSKI Z PODZIAŁEM NA WOJEWÓDZTWA I SZCZEGÓŁOWYM PODZIAŁEM WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO	13
2. MAPA POWIATU MONIECKIEGO	14

SPIS TABEL:

1. LUDNOŚĆ POWIATU	16
2. DANE O MIESZKAŃCACH POWIATU	16
3. LUDNOŚĆ WG PŁCI I WIEKU WG STANU NA DZIEŃ 31.12.2019r.	17
4. GOSPODARKA POWIATU	18
5. ZESTAWIENIE GRUNTÓW W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH	19
6. ILOŚĆ UCZNIÓW, KTÓRZY OTRZYMALI STYPENDIA	25
7. POWODY UDZIELANIA ŚWIADCZEŃ Z POMOCY SPOŁECZNEJ	40
8. POWODY UDZIELANIA POMOCY RODZINOM W 2019r. W POSZCZEGÓLNYCH GMINACH	41
9. POMOC NA POKRYCIE KOSZTÓW UTRZYMANIA DZIECI UMIESZCZONYCH W RODZINACH ZASTĘPCZYCH	46
10. UTRZYMANIE RODZINNEGO DOMU DZIECKA W KNYSZYNIE.....	46
11. POMOC NA KONTYNUOWANIE NAUKI I USAMODZIELNIENIA	47
12. DOFINANSOWANIE UCZESTNICTWA W TURNUSACH REHABILITACYJNYCH	52
13. DOFINANSOWANIE WTZ W MOŃKACH	53
14. DOFINANSOWANIE DO ZAOPATRZENIA W SPRZĘT REHABILITACYJNY, PRZEDMIOTY OROPEDYCZNE I ŚRODKI POMOCNICZE.....	53
15. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON SPORTU, KULTURY, REKREACJI I TURYSTYKI.....	54
16. DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER W ZWIĄZKU Z INDYWIDUALNYMI POTRZEBAMI OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	54
17. DOFINANSOWANIE ZADAŃ Z ZAKRESU REHABILITACJI ZAWODOWEJ....	55
18. PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE W POWIECIE MONIECKIM	56
19. WYPADKI STWIERDZONE W POWIECIE MONIECKIM.....	57
20. ZDARZENIA W POWIECIE Z UDZIAŁEM KPPSP W MOŃKACH.....	58
21. ZDARZENIA W POWIECIE SPOWODOWANE NADUŻYCIEM ALKOHOLU ..	59
22. ILOŚĆ OSÓB UZALEŻNIONYCH I WSPÓLUZALEŻNIONYCH OBJĘTYCH DZIAŁANIEM KOMISJI.....	60
23. POMOC GOPS UDZIELONA Z POWODU ALKOHOLIZMU W RODZINIE	61
24. INTERWENCJE DOMOWE	64
25. OSOBY DŁUGOTRWALE BEZROBOTNE WG RÓŻNYCH KATEGORII.....	68
26. LICZBA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH W STOSUNKU DO LICZBY MIESZKAŃCÓW	74

SPIS WYKRESÓW:

Nr 1.	LICZBA UCZNIÓW W SZKOŁACH PODSTAWOWYCH	25
Nr 2.	LICZBA RODZIN OBJĘTYCH POMOCĄ OŚRODKÓW POMOCY SPOŁECZNEJ.....	41
Nr 3.	POWODY UMIESZCZENIA DZIECI W RODZINACH ZASTĘPCZYCH.....	46
Nr 4.	KOSZTY PONISIONE NA UTRZYMANIE DZIECI W PLACÓWKACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH W LATACH 2016-2019.....	48
Nr 5.	WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW PFRON ZA REALIZACJĘ ZADAŃ POWIATU.....	51
Nr 6.	LICZBA PRZESTĘPSTW WŚRÓD NIELETNICH W LATACH 2016-2019	57
Nr 7.	ZDARZENIA W POWIECIE Z UDZIAŁEM KPPSP W MOŃKACH W ROZBICIU NA GMINY	58
Nr 8.	ILOŚĆ OSÓB UZALEŻNIONYCH I WSPÓLUZALEŻNIONYCH, LICZBA UDZIELONYCH PORAD.....	60
Nr 9.	LICZBA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY Z POWODU ALKOHOLIZMU W LATACH 2016-2019.....	61
Nr 10.	LICZBA OSÓB BEZROBOTNYCH W LATACH 2016-2019.....	66
Nr 11.	UDZIAŁ OSÓB BEZROBOTNYCH W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI W WIEKU PRODUKCYJNYM.....	67
Nr 12.	STOPA BEZROBOCIA W LATACH 2016-2019	67
Nr 13.	LICZBA OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W LATACH 2016-2019.....	68
Nr 14.	LICZBA OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W LATACH 2016-2019 WG WIEKU	69
Nr 15.	LICZBA OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W LATACH 2016-2019 WG WYKSZTAŁCENIA	70
Nr 16.	LICZBA OSÓB DŁUGOTRWALE BEZROBOTNYCH W LATACH 2017-2019 WG PŁCI.....	70
Nr 17.	LICZBA OSÓB UPRAWNIONYCH DO ZASIŁKU DLA BEZROBOTNYCH ..	71
Nr 18.	LICZBA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH	72